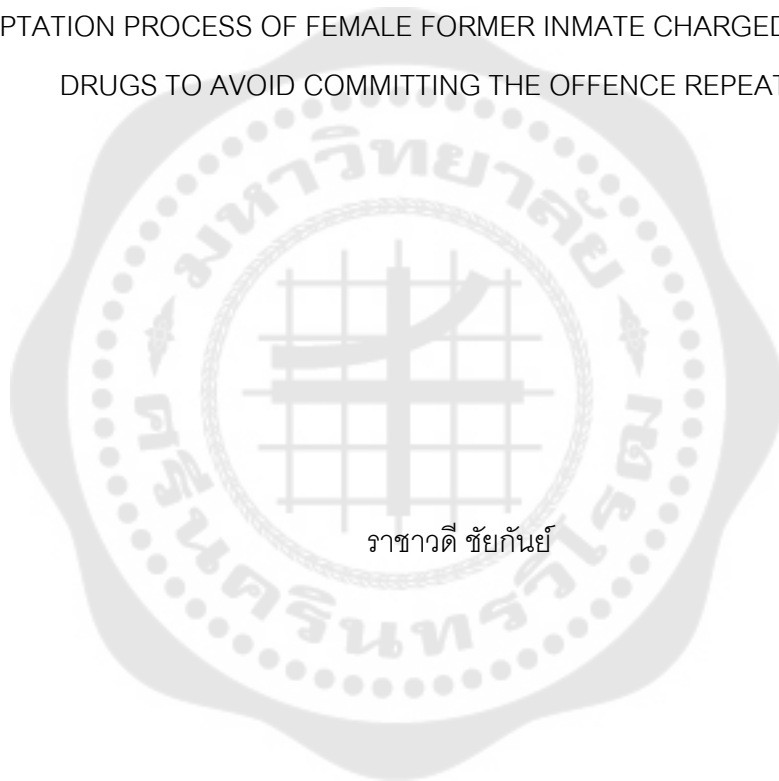

กระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด
ADAPTATION PROCESS OF FEMALE FORMER INMATE CHARGED WITH TAKING
DRUGS TO AVOID COMMITTING THE OFFENCE REPEATEDLY

ราชวดี ชัยกันย์

กระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ADAPTATION PROCESS OF FEMALE FORMER INMATE CHARGED WITH TAKING
DRUGS TO AVOID COMMITTING THE OFFENCE REPEATEDLY

RACHAWADEE CHAIKAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF SCIENCE
(Applied Behavioral Science Research)
BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH INSTITUTE, Srinakharinwirot University

2021

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
กระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด
ของ
ราชาวดี ชัยกันย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์จักรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญานี พูนพล)

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.หญิง ดร.กัญญฐิตา ศรีภา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศุภกร จันประเสริฐ)

ชื่อเรื่อง	กระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด
ผู้วิจัย	ราชาวดี ชัยกันย์
ปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญานี พูนพล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประกอบด้วย 1) เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด และ 2) เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ อดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด จำนวน 4 ท่าน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างโดยสร้างแนวคำถามในประเด็นกว้างๆ แต่ครอบคลุมคำถามการวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบผลการวิจัยพบว่า เงื่อนไขที่ส่งผลให้อดีตผู้ต้องขังหญิงตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นเงื่อนไขส่วนบุคคลและช่วงของระยะเวลา ที่บอกถึงสาเหตุตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการได้นำพาตนเองเข้าไปสู่การใช้สารเสพติดของอดีตผู้ต้องขังหญิง ได้แก่ ครอบครัว ตนเอง สภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มีทั้งผลที่เป็นเชิงบวกและผลที่เป็นเชิงลบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม และจากการค้นหากระบวนการในการปรับตัวจากประสบการณ์ของอดีตผู้ต้องขังหญิงเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำพบว่า การเชื่อมั่นในตนเองและการได้โอกาส ได้รับการปฏิบัติอย่างบุคคลทั่วไป ได้รับความรักจากครอบครัว ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

คำสำคัญ : ผู้ต้องขังหญิง, กระบวนการปรับตัว, ไม่กระทำผิดซ้ำ, ยาเสพติด

Title	ADAPTATION PROCESS OF FEMALE FORMER INMATE CHARGED WITH TAKING DRUGS TO AVOID COMMITTING THE OFFENCE REPEATEDLY
Author	RACHAWADEE CHAIKAN
Degree	MASTER OF SCIENCE
Academic Year	2021
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Pitchayanee Poonpol

This research has two main objectives, firstly to explore the conditions involved in the decision-making process related to drugs to understand the consequences of related drug crimes and illegal behavior, and secondly to investigate the self-adjustment process to avoid drug-related recidivism among former female inmates on drug charges. This study is qualitative research, targeting four informants who were former female inmates on drug cases to obtain data using the semi-structured in-depth interview method. The interview questions were designed with a wide range of issues that covered all research questions that need to be answered. The results of the study revealed that conditions, namely individual factors and periods, may impact the decision-making of former female inmates on drug-related involvement. With regard to the individual factors, which include the individual, the family, the environment, and the economy of former female inmates, which identifies the causes from the starting point of drug use. In addition, the results of drug involvement included both positive and negative effects on themselves, their families, and society. Regarding self-adjusting experiences, it was found that self-confidence, obtaining opportunities, being treated as ordinary people and receiving love from their families resulted in avoiding drug-related recidivism and involvement among former female inmates.

Keyword : Female inmates, Self-adaptation process, Avoiding drug- recidivism, Drugs

กิตติกรรมประกาศ

การได้เข้ามาเรียนในระดับบัณฑิตศึกษาสำหรับข้าพเจ้าแล้วถือเป็นเรื่องที่ทำนายตนเองเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากการเข้ามาศึกษาหาความรู้แล้ว เราต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รู้จักการแบ่งเวลา และเพิ่มการมีความรับผิดชอบทั้งในหน้าที่ของบัณฑิตและในหน้าที่ของการทำงานในเวลาเดียวกันให้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งในหลายครั้งก็ถอดใจและรู้สึกว่าจะไม่สามารถทำทั้ง 2 หน้าที่นี้ในเวลาเดียวกันได้ ถือเป็นช่วงเวลาที่ต้องพยายามเป็นอย่างมาก ที่ต้องใช้ทั้งความอดทน การเอาชนะใจตนเอง ผ่านการร้องไห้และผิดหวังในตนเองหลายๆ ครั้ง เพื่อให้สามารถทำปริญญาโทสำเร็จได้ แต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จในครั้งนี้จะไม่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับการสนับสนุนและการให้ความอนุเคราะห์มาตลอดระยะเวลาในการเรียนและการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ คณาจารย์และกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ได้ให้โอกาสเข้ามาศึกษาในสถานที่แห่งนี้ และคอยให้การดูแล ให้ความรู้ ความช่วยเหลือในตลอดระยะเวลาในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญานี พูลพล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาสุภกร์จันประเสริฐ คณะกรรมการสอบ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร. กัญญารัตนา ศรีภา รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ประธานสอบปริญญานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการจัดทำปริญญานิพนธ์ให้สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้โอกาสข้าพเจ้าได้ใช้เป็นสนามการวิจัยในครั้งนี้ ที่ให้กำลังใจ และเสียสละเวลาส่วนตัวทั้งในเวลางานและนอกเวลางานในการมาเข้าร่วมให้ข้อมูลที่เกิดประโยชน์จนกระทั่งสามารถทำปริญญานิพนธ์ได้สำเร็จ รวมถึงกำลังใจจากครอบครัว เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ จากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และที่ทำงานที่คอยสนับสนุนทั้งกำลังทรัพย์ กำลังใจ อุปกรณ์ในการศึกษาต่างๆ รวมถึงบุคคลอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวถึง ณ ที่นี้ ที่ได้คอยให้การสนับสนุนแก่ข้าพเจ้าในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนประสบความสำเร็จมาได้ในวันนี้

ราชวดี ชัยกันย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ขอบเขตด้านวิธีวิทยาการวิจัย.....	5
ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล.....	5
ขอบเขตด้านเนื้อหา	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ความสำคัญด้านการสร้างองค์ความรู้	6
ความสำคัญด้านการสร้างแนวทางเพื่อการปฏิบัติ.....	6
ความสำคัญด้านนโยบาย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ส่วนที่ 1 บริบทเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิง.....	8
ส่วนที่ 2 บริบทเกี่ยวกับยาเสพติด.....	10

1.1 ความหมายของยาเสพติด.....	10
1.2 ประเภทของยาเสพติด	10
ส่วนที่ 3 บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษและกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด	11
บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ	11
การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง	12
ส่วนที่ 4 กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด	13
1. กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ	13
2. กฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท	13
3. กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย.....	13
4. กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด.....	14
ส่วนที่ 5 แนวคิดและทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการกระทำผิด.....	14
5.1 แนวคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School).....	14
5.2 แนวคิดสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School).....	15
5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ	15
ส่วนที่ 6 แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาและจิตวิทยา.....	17
แนวคิดทฤษฎีด้านสังคมวิทยา.....	17
แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา	23
แนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาของมนุษย์	24
ส่วนที่ 7 การศึกษาเฉพาะกรณี.....	25
ส่วนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
ส่วนที่ 9 กรอบแนวคิดการวิจัย	29
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	30

ส่วนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย.....	30
1.1 ลักษณะของผู้ให้ข้อมูล	30
1.2 การเลือกผู้ให้ข้อมูล	31
1.3 วิธีการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	33
ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก	33
อุปกรณ์ภาคสนาม	41
ส่วนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ส่วนที่ 5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	44
ส่วนที่ 5 การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ส่วนที่ 1 เส้นทางการเข้าสู่การกระทำผิด	46
ส่วนที่ 2 ปัจจัยเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	64
ส่วนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดในคดียาเสพติด	68
ส่วนที่ 4 การปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ	71
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	76
ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย.....	76
ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย	81
ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	85
บรรณานุกรม	87
ประวัติผู้เขียน.....	90

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก.....	35
ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล	46

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 ระดับชั้นของสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของบรอนเฟรนเบนเนอร์	25
ภาพประกอบ 2 เส้นทางการเข้าสู่การกระทำผิดของอดีตผู้ต้องขังหญิงจากการศึกษาวิจัย	77
ภาพประกอบ 3 ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	78
ภาพประกอบ 4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดในคดียาเสพติดของอดีตผู้ต้องขัง	79
ภาพประกอบ 5 แสดงกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด	80

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากรายงานแนวโน้มสถานการณ์เรือนจำโลกปี 2563 กล่าวว่าในปัจจุบันมีผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำทั่วโลกมากกว่า 11 ล้านคน โดยไม่รวมบุคคลที่อยู่ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานต่างๆถึง 3 ล้านคน ซึ่งถือเป็นผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี และยังพบว่าการนำนโยบายยาเสพติดที่เน้นการใช้โทษจำคุกเพื่อปราบปรามความผิดในคดียาเสพติดนั้น เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้มีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมากยิ่งขึ้น โดยที่ผู้ต้องขังเกินกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรผู้ต้องขังทั่วโลกนั้นเป็นผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด และส่วนใหญ่ถูกต้องโทษเนื่องจากการครอบครองยาเสพติดเพื่อแสวงหาผลกำไรซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความแออัดเกิดขึ้นในเรือนจำทั่วโลก นับตั้งแต่ปี 2552 แสดงให้เห็นว่าการลงโทษที่รุนแรงไม่ได้ช่วยลดปัญหาการใช้สารเสพติดลงได้ และไม่สามารถปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่และขนส่งยาเสพติดได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เมื่อเทียบสัดส่วนประชากรผู้ต้องขังทั่วโลกที่ทำผิดในคดียาเสพติดพบว่าประชากรผู้ต้องขังหญิงสูงกว่าสัดส่วนของประชากรผู้ต้องขังชาย (ร้อยละ 16) และหากพิจารณาสถานการณ์ผู้ต้องขังในประเทศไทย มีผู้ต้องขังหญิงที่เป็นผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดสูงถึงร้อยละ 84 (เทียบกับร้อยละ 78.9 ในกลุ่มผู้ต้องขังชาย)(Penal Reform International, 2020)

จากสถานการณ์ความรุนแรงของการก่ออาชญากรรมด้านยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในการลักลอบขนส่งยาเสพติด การค้ามนุษย์ และการใช้ยาที่ผิดกฎหมายควบคู่กับการเพิ่มขึ้นของจำนวนการจับกุมผู้ทำผิดในคดียาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า จนนำไปสู่การถูกจับกุมส่งผลให้เกิดความแออัดในเรือนจำซึ่งส่วนใหญ่เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยในปี 2556 พบว่า ผู้ที่ถูกต้องขังในเรือนจำมีทั้งหมดจำนวน 287,335 คน เป็นจำนวนผู้ต้องขังที่ถูกตั้งข้อหาหรือถูกจับกุมในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 50% (143,068) โดยที่ 14% เป็นผู้ต้องขังหญิง (Dr.Virginia Macdonald, 2013) เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรผู้ต้องขังสูงสุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอัตราการจำคุกผู้หญิงสูงสุดในภูมิภาค และมีการเพิ่มของจำนวนผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากการประกาศนโยบาย “สงครามยาเสพติด” ดังนั้น การทำความเข้าใจเงื่อนไข ผลกระทบในการกระทำผิดและปัจจัยต่างๆของผู้หญิงจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการกำหนดนโยบายและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงอย่างมี

ประสิทธิภาพได้โดยจากข้อมูลสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังหญิงในคดี พ.ร.บ ยาเสพติด ทั่วประเทศอยู่ที่ 27,495 ราย และพบว่าประเภทคดีที่มีอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2564 อันดับที่ 1 คือการกระทำผิดซ้ำที่เกิดจากความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติด ซึ่งมีมากถึง 66.10% ที่ส่วนใหญ่เป็นนักโทษเด็ดขาดในคดียาเสพติด (กรมราชทัณฑ์, 2564) จากสถิติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมด้านยาเสพติดและจำนวนอาชญากรหญิงที่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันจำนวนผู้ต้องขังทั้งหญิงและชายมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นสูงทุกปี ซึ่งมากเกินกว่าเรือนจำหรือทัณฑสถานในประเทศไทยจะรองรับได้ จึงก่อให้เกิดสถานการณ์ที่เรียกว่า คนล้นคุก และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายแล้วนั้น ผู้ต้องขังหญิงจะถูกควบคุมอย่างเข้มงวดในการปฏิบัติตัวตามกฎหมายที่ถูกร่างขึ้นระหว่างอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานมีสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด สอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำไทย กุลภา วจนสาระ และ กฤตยา อาชวนิจกุล (2558) พบว่าหากเปรียบเทียบระหว่างผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายแล้ว ผู้ต้องขังหญิงนั้นมีโอกาสและทางเลือกในการพัฒนาศักยภาพได้น้อยกว่าผู้ต้องขังชาย เพราะมีสภาพความเป็นอยู่ที่มีความแออัดกว่าผู้ต้องขังชาย มีกฎหมายในการปฏิบัติตัวที่เข้มงวดมากกว่า และด้วยความเป็นผู้หญิงส่งผลให้ผู้ต้องขังหญิงมีปัญหาที่มีความเฉพาะตัวที่แตกต่างจากผู้ต้องขังชาย ซึ่งกระทบต่อคุณภาพชีวิตในเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจวัตรประจำวัน การฝึกอาชีพ การพักผ่อนนอนหลับ ซึ่งสอดคล้องกับที่เจ้าหน้าที่เรือนจำได้กล่าวไว้ว่า “แม้ปัจจุบันจะมีการพัฒนารูปแบบในการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้นกว่าเมื่อก่อน แต่ด้วยข้อจำกัดต่างๆทั้งเรื่องของสถานที่ที่มีจำกัดทั้งเรือนนอน ห้องน้ำ หรือสถานที่ในการทำกิจกรรม การจัดโปรแกรมการฝึกทักษะอาชีพที่จำเป็นก็ยังคงต้องใช้หลักสูตรเดียวกันกับผู้ต้องขังชายอยู่ รวมถึงจำนวนผู้ดูแลที่ยังไม่เพียงพอในการดูแลผู้ต้องขังหญิงได้อย่างครอบคลุม ยังคงส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเรือนจำของผู้ต้องขังหญิง ซึ่งทางเรือนจำเองก็ได้สังเกตเห็นและพยายามหารูปแบบในการพัฒนาให้ตรงกับความเป็นและเหมาะสม” ถึงแม้ปัจจุบันจะมีทัณฑสถานหญิงเฉพาะและมีการนำข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติมาใช้เพื่อจัดทำมาตรฐานผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำโดยโครงการกำลังใจในพระราชดำริ ที่ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างและความต้องการของผู้หญิงที่มีความแตกต่างจากผู้ชาย โดยข้อกำหนดกรุงเทพจะเน้นเรื่องสุขภาพอนามัย การเป็นแม่และบทบาทต่อครอบครัว การดูแลปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะเฉพาะ รวมถึงการลดปริมาณผู้ต้องขังหญิงเข้าสู่เรือนจำ (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2562) แต่จากการศึกษาการคุ้มครองนักโทษ

หญิงในทัศนสถานตามกฎหมายและข้อกำหนดกรุงเทพ พบว่าผู้ต้องขังหญิงยังต้องอยู่กันอย่างแออัดด้วยข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ภายในเรือนจำซึ่งไม่เป็นไปตามพื้นที่ที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้มีเพียงแค่เรือนจำต้นแบบเท่านั้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้เกิดการแพร่กระจายของโรคติดต่อได้ง่าย การปฏิบัติทางการแพทย์นั้นยังไม่ครอบคลุมในทุกๆด้านตามข้อกำหนดเนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ที่ต้องการจะรักษา การให้การศึกษาและการฝึกอบรมยังคงเป็นการกำหนดในลักษณะกว้างๆทั้งของผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชาย ไม่ได้กำหนดให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับผู้หญิงในการนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ประกอบกับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังหญิงก่อนเข้าสู่สังคมไม่ได้มีการจัดทำทุกเรือนจำ และไม่มี การติดตามและประเมินผลดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้ปรับตัวและใช้ชีวิตในสังคมได้ยาก หรืออาจจะ กลับมากระทำความผิดซ้ำได้ (ชนิกา ชุมทอง, 2563)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าได้มีการศึกษาเพียงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด และลักษณะการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงเท่านั้น โดยพบว่าสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของผู้หญิงเกิดจากการกลับมาอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ไม่มีครอบครัวคอยช่วยเหลือ หรือมรภาระที่รองรับผิดชอบประกอบกับอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลกลุ่มเดิมเป็นสาเหตุที่ทำให้อดีตผู้ต้องขังหญิงวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ (นิศากร อุบลวรรณ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องเส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด พบว่ามูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดซ้ำเกิดจากการมีสถานภาพทางครอบครัวที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ความรักเท่าที่ควร ประกอบกับสิ่งแวดล้อมเดิมไปด้วยช่องทางในการเข้าถึงยาเสพติด เจอกกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมคล้ายกันจนผันตัวจากการเสพเป็นการค้าเพื่อซื้อขายมาเสพต่อเป็นวงจรที่ไม่สิ้นสุด (ตฤณห์ โพธิ์รักษา และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล, 2563) แต่การศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขในการตัดสินใจกระทำผิด และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด รวมถึงการศึกษากระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะการศึกษาความเป็นผู้หญิงซึ่งมีความไม่เท่าเทียมอยู่ทั่วทุกแห่ง ทั้งการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ ครอบครัว ระบบยุติธรรม และไปสู่การตกเป็นเหยื่อของเพศหญิง ทำให้ผู้หญิงอยู่ตกอยู่ในภาวะที่ด้อยกว่าและถูกแสวงหาผลประโยชน์ หลายอย่างผู้ชายมีบทบาทในการกำหนดมากกว่าผู้หญิง และเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยทราบความเป็นจริงของเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิง และไม่ได้รับรู้ในขั้นตอนต่างๆหรือเงื่อนไขในการกระทำความผิดจนนำไปสู่การกระทำความผิด ประกอบกับข้อมูลบางอย่างมีความละเอียดอ่อนรวมถึงผู้ต้องขังหญิงที่มีความเปราะบาง ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายยาเสพติดและการจับกุมผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของ

ประเทศไทย (มูลนิธิไอโซนและสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2561) เก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานบำบัดหญิงจำนวน 315 ราย พบว่า ผู้ต้องขังเด็ดขาดเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55.6) ไม่ใช่ครั้งแรกที่เข้ามารับโทษแต่เคยต้องคดีกันมาแล้วอย่างน้อย 2-3 ครั้ง

แม้ปัจจุบันจะมีกระบวนการในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังโดยมีเป้าหมายคือการคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งก็เป็นเรื่องที่มีความท้าทายอย่างยิ่งต่อผู้กำหนดนโยบายหรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องเมื่อกระบวนการดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นได้ เนื่องจากที่ผ่านมายังพบว่าส่วนใหญ่แล้วยังมีอัตราการกลับไปกระทำผิดซ้ำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเงื่อนไขในการตัดสินใจกระทำผิด และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด รวมถึงกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปสู่วงจรชีวิตแบบเดิมได้ เพื่อให้ทราบถึงมูลเหตุจูงใจในการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และความคาดหวังด้านการช่วยเหลือของผู้หญิงหรือผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ภายหลังจากการพ้นโทษในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะทำการศึกษาข้อมูลจากอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดซึ่งปัจจุบันสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติและไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการใช้วิธีการศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อทำความเข้าใจอย่างลุ่มลึกเกี่ยวกับการทำความเข้าใจเงื่อนไขในระดับบุคคลของการกระทำผิดในคดียาเสพติด ว่ามีลักษณะและมีผลกระทบอย่างไรในการที่บุคคลได้เข้าสู่กระบวนการกระทำผิดในคดียาเสพติดทั้งก่อนถูกคุมขัง ระหว่างที่ถูกคุมขัง และหลังพ้นโทษ ร่วมกับการใช้วิธีการศึกษาประวัติชีวิต (Life history) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้เส้นทางการในตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผลกระทบ จนเข้าไปสู่กระบวนการปรับตัว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังหญิงที่กำลังจะพ้นโทษ รวมถึงสังคม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีความเกี่ยวข้อง ในการนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาเป็นกระบวนการหรือแนวทางในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของผู้ต้องขังหรือแนวทางในการป้องกันกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงได้อย่างถาวร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อค้นหาเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และทำความเข้าใจผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด
2. เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้เกิดกลับไปกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านวิธีวิทยาการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้เลือกการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นกระบวนการในการทำความเข้าใจมูลเหตุในระดับบุคคลของการไม่กระทำผิดซ้ำ ทั้งในด้านภูมิหลัง การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม และสภาพแวดล้อมต่างๆ ว่ามีลักษณะและมีผลกระทบอย่างไรในการที่บุคคลได้เข้าสู่กระบวนการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด รวมทั้งทำความเข้าใจเงื่อนไขและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลเพื่อรับฟังสิ่งที่อดีตผู้ต้องขังหญิงต้องการจะเล่าถึงประสบการณ์ในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนี้มีสาเหตุมาจากอะไร รวมไปถึงการค้นหากระบวนการปรับตัวจากประสบการณ์ในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้การสังเกต (Observation) ร่วมด้วยขณะที่ทำการสัมภาษณ์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเสริมในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด (Inclusion Criteria) เนื่องจากเป็นการศึกษาประสบการณ์การไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิง ดังนั้นการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นการเลือกกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์การโดยตรง โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อดีตผู้ต้องขังหญิงที่ไม่การกระทำผิดซ้ำเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานี้ และผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ในเรือนจำ นักวิชาการ นักกฎหมาย โดยผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม จะต้องสะดวกให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย และสะดวกในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้ตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งทำความเข้าใจเงื่อนไขในการตัดสินใจกระทำผิด และผลกระทบที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร และค้นหากระบวนการในการปรับตัวจากประสบการณ์ในการหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้พิทักษ์และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ใกล้จะพ้นโทษ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการค้นหากระบวนการปรับตัวนี้ทั้งจากมุมมองของอดีตผู้ต้องขังหญิงเอง และจากมุมมองของเจ้าหน้าที่ในเรือนจำ นักวิชาการซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอดีตผู้ต้องขังหญิงโดยตรง

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญด้านการสร้างองค์ความรู้

การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการไม่กระทำผิดซ้ำ และผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิง อันจะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปกระทำผิด และออกแบบกระบวนการเพื่อใช้เป็นแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในอนาคต

ความสำคัญด้านการสร้างแนวทางเพื่อการปฏิบัติ

การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการดูแลและกระบวนการในการดำเนินงานป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงไม่ให้เกิดพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำและการปรับตัวหลังพ้นโทษให้มีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขังหญิงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้มีแนวทางในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยหรือการติดตามหลังการปล่อยตัวสำหรับผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและอดีตผู้ต้องขังหญิงที่ได้รับการปล่อยตัว เรือนจำ ทัณฑสถานหญิง รวมถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญด้านนโยบาย

การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญด้านนโยบายเป็นอย่างยิ่ง จากผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ของอดีตผู้ต้องขังหญิงและครอบครัว ที่ต้องเผชิญหลังถูกปล่อยตัว ทำให้จำเป็นต้องทบทวนแนวทางปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้สามารถกลับคืนสู่สังคมและป้องกันการกระทำผิดซ้ำ อาจต้องมีการทบทวนและเพิ่มเติมมิติของการดูแลสถานการณ์ชีวิตที่ครอบคลุมหลายหลายมิติมากขึ้น เพื่อลดอัตราในการกระทำผิดซ้ำ รวมถึงลดงบประมาณในการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง รวมถึงการทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามา มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ ติดตามหลังพ้นโทษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ต้องขังหญิง หมายถึง ผู้หญิงที่กระทำความผิดและถูกคุมขังในคดียาเสพติดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยคำสั่งของศาลหรือผู้มีอำนาจ

การกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิงที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้จำคุกมาแล้วตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป โดยเป็นคดีความผิดในคดียาเสพติดที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือยาชนิดใดๆที่เสพเป็นประจำแล้วก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการกิน สูบ ดื่ม ฉีด

อดีตผู้ต้องขังหญิง หมายถึง ผู้หญิงที่เคยมีประสบการณ์การถูกคุมขังในคดียาเสพติดและเคยได้รับการพิพากษาให้จำคุกมาแล้ว โดยปัจจุบันเป็นผู้ที่พ้นโทษแล้วและสามารถปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้

กระบวนการปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่อดีตผู้ต้องขังหญิงใช้ความพยายามในการปรับตนเองให้สามารถเผชิญกับปัญหา ความวิตกกังวล ความทุกข์ ความเครียดต่างๆที่ต้องเผชิญในแต่ละวันได้ และสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆได้อย่างมีความสุข

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของอดีตผู้ต้องขังหญิง ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ

การหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การไม่ทำหรืองดพฤติกรรมใดๆที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย และมีความเสี่ยงต่อการถูกคุมขัง

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะไม่นำแนวคิด ทฤษฎีมาเป็นตัวชี้้นำในการศึกษาเนื่องจากอาจจะทำให้พลาดข้อค้นพบและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใหม่จากการศึกษา แต่จะนำข้อมูลที่ได้ทำการศึกษามาใช้เพื่อนำไปอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิง

ส่วนที่ 2 บริบทเกี่ยวกับยาเสพติด

ส่วนที่ 3 บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษและกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

ส่วนที่ 4 กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

ส่วนที่ 5 แนวคิดและทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการกระทำผิด

ส่วนที่ 6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวิทยาและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 7 การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง

ส่วนที่ 8 การศึกษาเฉพาะกรณี

ส่วนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 บริบทเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิง

ปัจจุบันมีผู้หญิงจำนวนมากที่ถูกส่งตัวเข้ามาเป็นผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ ทั้งที่อยู่ในทัณฑสถานหญิงและเรือนจำชายที่มีการแบ่งแยกกระหว่างแดนชายและแดนหญิง ซึ่งต้องเผชิญกับความคับแคบ แออัด ซึ่งจะทำให้เกิดโรคและความเจ็บป่วย รวมถึงการแพร่กระจายของโรคได้ง่าย เหตุด้วยข้อจำกัดของสถานที่ซึ่งถูกควบคุมอย่างเข้มงวดตามระเบียบในการดูแลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะเรือนจำที่มีแดนหญิงขนาดเล็ก มีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ซึ่งต้องใช้พื้นที่จำกัดในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กินข้าว เรียนหนังสือ ซ้อมการแสดง หรือออกกำลังกาย เป็นต้น (กฤตยา อารชวินิจกุล, 2558) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวประเทศไทยจึงได้มีการจัดทำข้อเสนอเพื่อผลักดันให้เกิดข้อกำหนดของสหประชาชาติเพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและ

มาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังในกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นเพศหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non - Custodial Measures of Women Offenders) ซึ่งในประเทศไทยถูกตั้งชื่อว่า ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2562) ซึ่งเนื้อหาของ “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” นั้น ได้มาจากการศึกษาผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงทั่วโลก รวมถึงการนำกฎหมายและข้อกำหนดในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงจากทุกประเทศ มาใช้อ้างอิงและสรุปเป็น “ข้อกำหนดสหประชาชาติ” เพื่อให้หลายประเทศสามารถใช้ข้อกำหนดร่วมกันได้กับกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อให้ดูแลผู้กระทำผิดและผู้ต้องขังหญิงให้เป็นไปตามความสอดคล้องต่อความต้องการ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีการแบ่งประเด็นในการดูแลออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อกำหนดทั่วไป (Rules of General Application) เน้นเรื่องการบริหารจัดการในเรือนจำ และใช้ในการควบคุมตามมาตรการเพื่อความปลอดภัยหรือมาตรการกักกัน (security measures or corrective measures) กับผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในระหว่างการควบคุมในทุกคดีความ

ส่วนที่ 2 ข้อกำหนดที่ใช้สำหรับผู้ต้องขังลักษณะพิเศษ (Rules Applicable to Special Categories) ใช้สำหรับผู้ต้องขังที่เคยเป็นเหยื่อของความรุนแรง ผู้ต้องขังที่มีโรคประจำตัว ผู้ต้องขังที่ตั้งครรภ์ เป็นต้น โดยแบ่งการกำหนดออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ และผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาและการสอบสวน โดยข้อกำหนดในส่วนแรก สามารถนำมาใช้ในการดูแลผู้ต้องขังส่วนที่ 2 ได้หากได้รับความร่วมมือ

ส่วนที่ 3 มาตรการในการลงโทษโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non-Custodial Sanctions and Measures) ในส่วนนี้จะบังคับใช้กับกลุ่มผู้หญิงที่การกระทำความผิดไม่รุนแรงมากนัก หรือมีข้อจำกัดทางกายภาพที่ไม่เหมาะต่อการถูกจับกุมหรือถูกคุมขัง เช่น เด็กหรือเยาวชนหญิง และผู้ที่ตั้งครรภ์ โดยข้อกำหนดนี้สามารถนำไปบังคับใช้ได้ตั้งแต่กระบวนการสอบสวน จนกระทั่งหลังมีคำพิพากษา

ส่วนที่ 4 การวิจัย การวางแผน การประเมินผล และการสร้างการรับรู้ในหมู่ประชาชน (Research, Planning, Evaluation and Public Awareness Raising) เป็นส่วนที่สนับสนุนให้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาวิจัยถึงพฤติกรรมและพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการกระทำผิดในกลุ่มผู้หญิง รวมถึงการศึกษาค้นคว้าผลกระทบจากการถูกคุมขังที่มีต่อผู้ต้องขังและบุตร นอกจากนี้ ยังต้องการให้มีการกำหนดกิจกรรมที่จะลดอัตราการทำผิดซ้ำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ

การคืนคนดีกลับคืนสู่สังคม โดยการดำเนินการต่างๆ นั้น ต้องมีการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยอาศัยความร่วมมือจากสื่อสารมวลชนทั้งหลาย

ส่วนที่ 2 บริบทเกี่ยวกับยาเสพติด

1.1 ความหมายของยาเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2552 ในมาตราที่ 4 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2560) ให้ความหมายยาเสพติดไว้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตามทั้งการรับประทาน การดม การสูบ การฉีด หรือด้วยวิธีการใดๆ แล้ว ที่ส่งผลต่อร่างกายและจิตใจใน เช่น ต้องเพิ่มปริมาณหรือความถี่การเสพขึ้นที่มากขึ้น มีอาการทรมานทรมายเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพยาเสพติดทั้งทางร่างกายและจิตใจที่รุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปพบว่าจะทรุดโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด

World Health Organization: WHO (กรมประชาสัมพันธ์, 2559) ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปในร่างกายแล้วก่อให้เกิดความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจต่อไปจนไม่สามารถที่จะหยุดเสพได้ และจะต้องมีการเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ จนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่อทั้งต่อร่างกายและจิตใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2563) ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีที่เมื่อมีการเสพหรือใช้วิธีการฉีดเข้าสู่ร่างกายโดยมีระยะเวลาในการใช้ติดต่อกันในชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะทำให้เกิดอาการติดได้ อีกทั้งยังทำให้เกิดพิษเรื้อรัง ส่งผลให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรมเนื่องจากสุขภาพเริ่มถูกทำลายจากการใช้นาเสพติดในระยะเวลาประมาณหนึ่ง เช่น ผีน กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา โดยสรุป ยาเสพติด หมายถึง สารหรือวัตถุเสพติดประเภทต่างๆที่ไม่ว่าจะเสพด้วยวิธีการใดก็ตาม หากทำการเสพออย่างต่อเนื่องจะต้องทำการเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ อันจะนำไปสู่การเกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ

1.2 ประเภทของยาเสพติด

ประเภทของยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2560) แบ่งยาเสพติดให้โทษออกเป็นทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่

ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษร้ายแรง ไม่มีประโยชน์ทางการแพทย์ ซึ่งถูกระบุไว้ว่าห้ามผลิต นำเข้า จำหน่าย ส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่มีกรณีจำเป็น เพื่อประโยชน์ทางราชการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้อนุญาต

ยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษที่มีประโยชน์ทางการแพทย์ ที่มีการผลิต การนำเข้า หรือขายโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยสามารถจำหน่ายให้แก่ผู้ที่มีใบอนุญาตจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 เท่านั้น ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 นี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหา และมีกระบวนการในการควบคุมคุณภาพมาตรฐานในส่วนของการผลิตและนำเข้า

ยาเสพติดให้โทษในประเภท 3 เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประพนธ์ อางตระกูล และคณะ, 2556) ซึ่งผู้รับอนุญาตต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนการทำตำรับยากับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาและได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนก่อน จึงจะสามารถผลิต/หรือนำเข้าได้ จากนั้นจึงจะสามารถขายให้แก่สถานพยาบาลต่างๆ ได้

ยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 สารตั้งต้นที่นำไปใช้ในการผลิตให้เป็นยาเสพติดให้โทษได้ แต่คงมีซึ่งประโยชน์ในทางการศึกษา ศาสตร์ หรือ แพทย์อุตสาหกรรม เช่น ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตแป้งแปรรูป ผลิตสี ผลิตเม็ดพลาสติก ผลิตยา ใช้เป็นสารทดสอบในห้องปฏิบัติการ การมีสารประเภทนี้ไว้ใช้ประโยชน์ต้องได้รับใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 4 เท่านั้น

ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 ส่วนใหญ่เป็นพืชที่ทำให้เกิดการเสพติดได้ คือ กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น เห็ดขี้ควาย

โดยสรุป การแบ่งประเภทของยาเสพติดแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ๆตามประโยชน์ และโทษจากรูปแบบการนำไปใช้ ซึ่งต้องได้รับการอนุญาตในการนำไปใช้อย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

ส่วนที่ 3 บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษและกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษที่เป็นการกำหนดโทษของผู้ที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ จากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2560) ตามมาตราต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้กำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษโดยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้

1.1 ความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ให้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึงประหารชีวิต (มาตรา 64-73และมาตรา 75)

1.2 ความผิดฐานครอบครอง มียาเสพติดให้โทษไว้จำหน่าย ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี 2 ปี และ 5 ปีตามลำดับ จำคุกตั้งแต่ 1-10 ปี และ 2-15 ปี ทั้งนี้ ตามประเภทของยาเสพติด (มาตรา71,76)

1.3 ฐานเสพ ประเภท 1 (เฮโรอีน) หรือประเภท 2 (มอร์ฟิน) ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปีประเภท 5 (อาเซติกแอนไฮไดร) จำคุกไม่เกิน 5 ปี (มาตรา 81, 92) นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เป็นมาตรการในการป้องกันปราบปราม และการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ควรทราบ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พ.ร.บ. ป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 และ พ.ร.บ. พันฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2534

2. ประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการเพิ่มโทษ หมวด 8 การกระทำความผิดอีก มาตรา 92 ผู้ใดที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้มีบทลงโทษคือการจำคุก หรือหากได้กระทำความผิดใด ๆ เพิ่มเติมในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่นั้น ภายในระยะเวลา 5 ปีนับแต่ตั้งแต่วันที่พ้นโทษ ศาลจะทำการพิพากษาลงโทษครั้งล่าสุดถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้น 1 ใน 3 ของโทษที่ศาลกำหนด สำหรับความผิดครั้งล่าสุด

3. กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับวินัยผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำ หากประพฤติผิดจะถูก ลงโทษตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 หมวด 5การลงโทษฐานผิดวินัย ข้อ 99 ถึงข้อ119

การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ให้ไว้ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 หมวด 6การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำ(กรมราชทัณฑ์, 2560) ระบุไว้ว่า

มาตรา 64 ให้เรือนจำดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังที่กำลังจะพ้นโทษ โดยเตรียมการตั้งแต่ได้แรกรับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องวิธีและมีความเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไป

ใช้ชีวิตตามปกติในสังคมได้ รวมทั้งต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการตัวเอง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัวและชุมชน โดยให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์

มาตรา 65 ผู้ต้องขังที่จำคุกมาแล้วจนเหลือโทษที่ต้องจำคุกตามระเบียบที่กรมราชทัณฑ์กำหนดให้เรือนจำจัดให้พักการทำงาน และในกรณีที่เห็นสมควรให้จัดแยกคุมขังไว้ต่างหากจากผู้ต้องขังอื่นแล้วจัดให้ได้รับการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

มาตรา 66 ในกรณีที่ผู้ต้องขังซึ่งถึงกำหนดปล่อยป่วยหนัก ไม่สามารถไปจากเรือนจำได้ และขออนุญาตอยู่รักษาอาการในเรือนจำต่อไป โดยการให้ผู้บัญชาการเรือนจำเป็นผู้พิจารณาอนุญาตตามที่เห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องมีการรายงานให้อธิบดีทราบ

มาตรา 67 เมื่อจะปล่อยตัวผู้ต้องขัง ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) การเรียกคืนทรัพย์สินที่เป็นของทางราชการ
- (2) ทำการแจกเครื่องแต่งกายให้ตามระเบียบที่กรมราชทัณฑ์กำหนด
- (3) ทำเอกสารหลักฐานการปล่อยตัว
- (4) คืนทรัพย์สินของผู้ต้องขังให้แก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งเงินรางวัลและ เงินทำขวัญ
- (5) ออกใบสำคัญการปล่อยนักโทษเด็ดขาดที่พ้นโทษ

ส่วนที่ 4 กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

1. กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อใช้ในการปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษให้เป็นไปโดยประสิทธิภาพและเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

2. กฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

กฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ได้แก่ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ.2518 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการผลิต การขาย การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลและสังคม

3. กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย ได้แก่ พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 โดยมีเจตนารมณ์ในการรักษาความปลอดภัยในที่สาธารณะ เนื่องจากมีการ

นำสารระเหย วัตถุหรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีสารระเหยผสมหรือเจือปนอยู่ ไปใช้สูดดมหรือวิธีการอื่นอันก่อให้เกิดอันตรายหากนำไปใช้ในทางที่ผิด

4. กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นโดยเฉพาะ

ส่วนที่ 5 แนวคิดและทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการกระทำผิด

สุดสงวน สุธีสร (2541) ได้อธิบายแนวความคิดของทั้ง 2 สำนัก คือ สำนักดั้งเดิม (Classical School) และสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ไว้ดังนี้

5.1 แนวคิดสำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิม (Classical School)

สำนักอาชญาวิทยาตั้งเดิมถือกำเนิดขึ้นมาในศตวรรษที่ 18 เพื่อที่จะต่อต้านความไม่แน่นอนในระบบกฎหมายรวมถึงความโหดร้ายในกระบวนการยุติธรรม โดยแนวความคิดของสำนักนี้คือ การปฏิรูปกฎหมายลงโทษให้กับผู้กระทำความผิดให้เกิดความยุติธรรม นักคิดคนสำคัญของสำนักนี้คือ ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) ชาวอิตาลี และเจอรามี เบนธัม (Jeremy Bentham) ชาวอังกฤษ ทั้ง 2 ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการลงโทษอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมภายใต้กฎหมาย ดังนี้

บุคคลทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ดังนั้นไม่ว่าผู้ใดกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันจะต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นเพื่อที่จะให้บุคคลทุกคนทราบว่าพฤติกรรมประเภทใดเป็นความผิดและบทลงโทษ ตัวยกกฎหมายจำเป็นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรให้แจ้งชัดพอที่บุคคลทั่วไปจะเข้าใจได้

สำนักอาชญาวิทยาตั้งอยู่ในความเชื่อคือ เจตจำนงอิสระ (Free Will) หมายถึงการที่มนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผลในการทำสิ่งที่ถูกหรือผิด โดยคำนึงถึงผลที่จะได้รับมากกว่า ดังนั้นกฎหมายที่บังคับใช้จะมีผลในการข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิดและเน้นการศึกษาเรื่องจะทำอย่างไรให้มีกฎหมายที่ดีและมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 แนวคิดสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม (Positive School)

สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมนี้เกิดขึ้นในช่วงที่มีการตื่นตัวและอิทธิพลทางวิทยาศาสตร์ในช่วง คริสต์ศตวรรษที่ 19 นักคิดคนสำคัญ 3 ท่านได้แก่

ซีซาร์ ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso) ราฟาเอล กาโรฟาโล (Raffaele Garofalo) และเอ็นริโก้ เฟอร์รี (Enrico Ferris) แนวคิดของสำนักนี้อาศัยหลักวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดและการบังคับใช้กฎหมายว่ากฎหมายจะต้องคำนึงถึงสาเหตุดั้งเดิมพื้นเพของผู้กระทำผิด เพราะการที่คนจะกระทำผิดนั้นเกิดจากการที่เขาเกิดความกดดันและบีบคั้นจากแรงกดดันทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสภาพสังคม จึงไม่สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจก่อนกระทำได้

แนวความคิดของสำนักนี้ศึกษา “ตัวผู้ที่เป็นอาชญากร” เพราะว่ากฎหมายและรัฐเป็นสิ่งที่ไม่สมบูรณ์แล้ว จึงหันมาศึกษาพฤติกรรมของอาชญากร และลักษณะของอาชญากรที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ ในขณะเดียวกันการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดจะเน้นในด้านการแก้ไข ปรับปรุงสิ่งที่ผิดปกติให้ปรกติ จึงไม่ใช่การข่มขู่แต่เป็นการอบรมแก้ไขให้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้เราจะเห็นถึงความแตกต่างของแนวคิดทั้ง 2 สำนัก ที่พอจะสรุปได้ดังนี้ คือ สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมถือปรัชญาเจตจำนงอิสระ (Free will) เน้นการปฏิรูปกฎหมายเพื่อป้องกันอาชญากรรมโดยการข่มขู่ยับยั้ง ส่วนสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมถือปรัชญาเจตจำนงกำหนด (Determinism) เน้นในตัวอาชญากรและแก้ไขให้ปรับตัวเข้ากับกฎหมายและสังคมได้

5.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ

ความหมายการกระทำผิดซ้ำ

การกระทำผิดซ้ำ (Recidivism) คำว่ากระทำผิดซ้ำมาจากภาษาละตินว่า recidere เป็นศัพท์ทางอาชญาวิทยา หมายถึง การกระทำผิดของผู้ต้องขังอีกครั้งหลังจากผู้กระทำผิดได้ถูกจับกุมและลงโทษแล้วนอกจาก นั้นยังหมายถึง การละเมิดเงื่อนไขที่ผู้ได้รับการคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษกระทำขึ้น การกระทำผิดซ้ำนี้นับรวมถึงการกระทำผิดครั้งที่ 2 ขึ้นไป อาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำผิดติดนิสัยและยากต่อการแก้ไขพฤติกรรมที่ติดเป็นนิสัยให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้ การกระทำผิดซ้ำยังรวมถึงการกระทำผิดในคดีอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีเดิมกับการกระทำผิดครั้งแรก ยกตัวอย่างเช่น ครั้งแรกต้องคดีเกี่ยวกับบุคคล ต่อมาต้องคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น เหล่านี้เราเรียกรวมว่าเป็นการกระทำผิดซ้ำแม้จะต่างคดีก็ตาม (จิตราภรณ์ จิตรธร, 2551)

สุวรรณ ใจคลองแคล้ว (2546) ให้ความหมายกับแนวคิดผู้กระทำผิดติดนิสัยไว้ว่า ผู้กระทำผิดติดนิสัย (Persistence Offender) ได้แก่บุคคลที่ไม่สามารถจะปฏิบัติตนให้เข้ากับ

มาตรฐานของสังคมได้ไม่เกิดความเข็ดหลาบเมื่อต้องโทษ และจะประกอบอาชญากรรมซ้ำอีกเมื่อมีโอกาสโดยไม่คำนึงว่าผลที่เกิดจะเป็นอย่างไรเขาดำรงชีวิตอยู่ด้วยการโจรกรรมไม่คิดเลิก เวลาต้องโทษก็แสวงทำตัวดี พอพ้นโทษก็ทำผิดอีกเขาจะพอใจอยู่อย่างนี้ซึ่งถือว่าเขามีความชั่วร้ายติดตัวอยู่ในบุคลิกภาพ จึงเรียกว่าผู้กระทำผิดติดนิสัยหรืออาชญากรที่กระทำผิดซ้ำไม่เข็ดหลาบ ผู้ที่กระทำผิดติดนิสัยนั้น พิจารณาจากการที่ผู้นั้นกระทำผิดซ้ำซาก คือ กระทำผิดหลาย ๆ ครั้ง ถ้ากระทำผิดเพียงครั้งหรือ 2 ครั้งยังไม่เรียกว่าเป็นติดนิสัย เพราะถือว่าอาจจะพลาดพลั้ง แต่ถ้า 3 ครั้งขึ้นไปควรจะเป็นการกระทำผิดซ้ำซาก แยกเป็นประเภทได้ดังนี้

1. อาชญากรอาชีพ

อาชญากรประเภทนี้เลี้ยงชีพด้วยการประกอบอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง มีความชำนาญ มีทักษะ อาชญากรประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นกระทำผิดตั้งแต่เด็ก เขาถือว่าทุกคนล้วนเฝ้าระวังการประกอบอาชญากรรมเป็นเสมือนการหาเงินชนิดหนึ่งซึ่งนำมาซึ่งรายได้ที่ดี ยิ่งเชี่ยวชาญเท่าใดเขายิ่งภูมิใจในความสามารถ เหตุจูงใจของอาชญากรประเภทนี้คือ การหาเงินและการชอบผจญภัย หลายคนเคยผ่านการถูกจำคุกมาแล้ว การใช้ชีวิตของผู้ต้องขังเหล่านี้มุ่งให้เวลาผ่านไปวัน ๆ เพื่อรอการพ้นโทษ นอกจากนั้นแล้วยังมีการสร้างเครือข่าย คือ การทำความรู้จักกับผู้ต้องขังคนอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของเขาและเป็นประโยชน์หลังพ้นโทษ ที่สำคัญคือการเป็นเสมือนครูในการถ่ายทอดเทคนิคในการประกอบอาชญากรรม อาชญากรประเภทนี้เกิดขึ้นของนักอาชญากรมืออาชีพ เช่น การปลอมธนบัตร ปลอมหนังสือ ล้วงกระเป๋า ค้ามนุษย์ เป็นต้น

2. ผู้ต้องขังที่มีจิตบกพร่อง

ผู้ต้องขังที่มีจิตบกพร่องและเป็นผู้ที่กระทำผิดซ้ำจนถือว่าเป็นผู้ต้องขังที่กระทำผิดติดนิสัยที่มีลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง คือ เป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมซ้ำ ผู้ต้องขังประเภทนี้กระทำผิดซ้ำไม่ได้เกิดความชั่วร้ายในจิตใจที่กระทำผิดเพื่อหวังสิ่งตอบแทนในทางเศรษฐกิจเหมือนอาชญากรอาชีพ ความผิดปรกติทางจิตอาจก่อให้เกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับลักทรัพย์หรือมีพฤติกรรมดุร้ายที่ทำให้เกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับฆ่าคนตาย ด้วยวิธีการที่ผิดปรกติ เมื่อผู้กระทำผิดเข้ามาอยู่ในเรือนจำจะไม่แสดงอาการดังนั้นก็จึงยากต่อการแก้ไขฟื้นฟูเมื่อพ้นออกจากเรือนจำแล้ว

3. ผู้ต้องขังที่ทำความผิดซ้ำในคดีเล็กน้อย เราสามารถแยกผู้ต้องขังประเภทนี้
ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ผู้ต้องขังที่ทำผิดในคดีเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะกระทำผิดในคดีลัก
ทรัพย์ซึ่งมีการลงโทษในระยะเวลาที่สั้น ทำให้ผู้ต้องขังเหล่านี้มีโอกาสหมุนเวียนเข้ามาในเรือนจำ
เป็นประจำผู้ต้องขังเหล่านี้จะมาจากครอบครัวที่มีปัญหา/แตกแยก และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนมา
ตั้งแต่เด็กและมีพฤติกรรมซ่อมนั่น โดยพัฒนามาจากเด็กเกเร หนีเรียนไม่ประสบความสำเร็จใน
ด้านการศึกษา ไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ ชอบความสบายในการหาเงินโดยการทุจริตหรือ
ลักเล็กขโมยน้อย

3.2 ผู้ต้องขังที่กระทำผิดติดนิสัยที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
โดยเฉพาะกรณีที่เป็นที่เป็นผู้ติดและเสพ จะมีพื้นฐานทางครอบครัวที่มีปัญหาเช่นเดียวกับผู้ต้องขัง
ที่ทำผิดในคดีเล็กน้อย จากการมีปัญหาคอรัวนำไปสู่การคบเพื่อนเลวและการติดยาเสพติดต่อ
มา การติดยาเสพติดของผู้ต้องขังเหล่านี้จะไม่สามารถหลุดวงจรไปได้ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยทาง
สังคมหลายประการเช่น การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน การไม่มีงานทำ การไม่ได้รับการ
ยอมรับของคนรอบข้างและคนทั่วไป ประกอบกับจิตใจไม่เข้มแข็งจึงหวนกลับไปกระทำผิดได้อีก

ส่วนที่ 6 แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาและจิตวิทยา

แนวคิดทฤษฎีด้านสังคมวิทยา

6.1 ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม (Social Structure theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าระบบโครงสร้างสังคมอาจก่อให้เกิดแรงกดดันต่อบุคคลและ
ผลักดันให้บุคคลนั้นกระทำผิดอันเป็นตัวกำหนดให้เกิดอาชญากรรม มีนักสังคมวิทยาและนัก
อาชญาวิทยาที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับผลของปัจจัยด้านเศรษฐกิจต่อการเกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น
Karl Marx และ Friedrich Engels เชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ในสังคมรวมตลอดถึงปัญหาอาชญากรรม
ด้วยนั้นมีผลมาจากการได้รับการบริการและสินค้าที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมซึ่งจะเป็นปัญหาคู่ไป
กับสังคมเสมอทางแก้ก็คือต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยขึ้นเชิงทางด้านโครงสร้างของสังคมโดยมีการ
ปฏิวัติสังคมใหม่และเปลี่ยนระบบของเศรษฐกิจทั้งหมด (วรินทร์ พวงแก้ว, 2546)

นักอาชญาวิทยาชื่อ William Adrian Bongar (1876-1940) เห็นด้วยว่า ระบบ
เศรษฐกิจเป็นตัวก่อให้เกิด “บรรยากาศของขบวนการผลักดันให้มีพฤติกรรมอาชญากรรม”
Climate of Motivation for Criminal Behavior ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมนี้แบ่งประเภทคน
ออกเป็น 3 ระดับ คือ กลุ่มคนชั้นสูง กลุ่มคนชั้นกลางและกลุ่มคนชั้นต่ำ โดยกลุ่มคนชั้นต่ำจะมี
โอกาสประกอบอาชญากรรมได้มากที่สุดทั้งนี้เพราะกลุ่มชนชั้นนี้มีโอกาสน้อยในการบรรลุ

เป้าหมายของชีวิต เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ จึงอาจเลือกวิธีผิดกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายของตน เช่น การลักขโมย จี้ปล้น เป็นต้น แต่พวกกลุ่มคนชั้นสูงและกลางก็มีโอกาสจะประกอบอาชญากรรมได้เช่นกัน เพียงแต่เป็นคนละแบบกัน คือพวกคนชั้นสูงและกลางจะประกอบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ สาเหตุสำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานของการเกิดอาชญากรรมน่าจะมาจากการบกพร่องของโครงสร้างทางสังคมจึงก่อให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิธีการทางสังคมเพื่อการถึงเป้าหมาย

Emile Durkheim (1858-1917) เชื่อว่า ในการประกอบอาชญากรรมของบุคคลหนึ่งบุคคลใดนั้น เป็นหน้าที่ปรกติของชีวิตมนุษย์ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) ไม่สามารถที่จะควบคุมการกระทำของมนุษย์หรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม (Social Needs) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ แล้ว การล่งละเมิดต่อบรรทัดฐานทางสังคมจะเกิดขึ้นและจะนำไปสู่การกระทำผิดอย่างรวดเร็ว สรุปได้ว่านักคิดกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมมองว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอาชญากรรม เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งเน้นทางเศรษฐกิจหรือวัตถุนิยมเป็นที่ตั้งจะมีผลผลักดันให้กลุ่มคนที่มีความด้อยในสถานะและโอกาสประกอบอาชญากรรมเพราะเขาเหล่านั้นมีจุดประสงค์เพื่อต้องการยกระดับฐานะของตนให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม กลุ่มด้อยโอกาสมีมากมายหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็กวัยรุ่นจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มแก๊ง จะมีการสร้างวัฒนธรรมเฉพาะในกลุ่มของตน มักมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม เกเร ก้าวร้าวชอบความรุนแรง ถ้าเป็นผู้ใหญ่มักเป็นกลุ่มของผู้ใหญ่ที่ไม่มีงานทำ หรือทำงานรับจ้างที่มีรายได้น้อย คุณภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างต่ำ

5.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและการเลียนแบบ

แนวความคิดด้านสังคมวิทยาได้อธิบาย ในเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมและปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ ลักษณะแวดล้อมชุมชน หรือแม้กระทั่งการคบเพื่อน โครงสร้างทางสังคมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้น ได้แก่

1. ครอบครัว

ในทางอาชญาวิทยา ในเรื่องความสำคัญของครอบครัวในทางอาชญาวิทยานั้นมีการยอมรับกันว่าหากพ่อแม่เป็นคนปราศจากศีลธรรมตัวอย่าง เช่น เป็นคนลักขโมย ชอบดื่มสุรา เล่นการพนัน ล้วนมีส่วนสำคัญต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในเรื่องความสำคัญของครอบครัวนี้เราจะถือว่าครอบครัวเป็นสังคมแรกของมนุษย์เด็กจะมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนี้อาจมีความผูกพันใกล้ชิด ครอบครัวจึงเป็นเป็นสถาบันขั้นพื้นฐานที่มี

ความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพและอุปนิสัยของเด็ก เด็กจะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ แต่หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองทางด้านอารมณ์และจิตใจที่ดีแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กทำให้เด็กออกไปแสวงหาจากภายนอก เช่น จากเพื่อนฝูงหากเด็กพบกับเพื่อนที่ชักจูงไปในทางที่ไม่ดีก็อาจจะเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมได้ ดังนั้น พ่อแม่จึงเป็นครูคนแรกที่จะสอนให้บุตรเรียนรู้สังคมเป็นเพื่อนคนแรกที่บุตรได้พบ การพัฒนาของเด็กในครอบครัวระยะเริ่มต้นจะส่งผลต่อเด็กเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต (สุวรรณ ใจคลองแคล้ว, 2546)

ลักษณะของครอบครัวที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามลักษณะการแบ่งของ Sutherland โดยพิจารณาถึงประเภทและความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ ดังนี้ (วรินทร์ พวงแก้ว, 2546)

1. ครอบครัวซึ่งไร้ศีลธรรม บิดาตีมสุรา มารดาตีตกรพนั้นหรือสมาชิกบางคนเป็นอาชญากรรม ครอบครัวที่เสื่อมศีลธรรม หมายถึงเช่น บิดามารดาตีตกรพ ยาเสพติด ตีตกรพนั้นเมื่อกินเหล้าแล้วเกิดการทุบตีใช้คำหยาบ ๆ ต่ำกัน บางครอบครัวมีลักษณะเป็นช่องโหว่หรือแหล่งโสเภณี บุคคลที่เติบโตมาในสภาพเช่นนี้พบเห็นสิ่งชั่วร้ายจนเคยชินในที่สุดก็มีนิสัยโน้มเอียงไปในทางชั่วร้าย บิดามารดาที่มีอาการของโรคประสาท อาการของโรคประสาทได้แก่ ความโกรธง่ายใจน้อย ความกลัวโดยปราศจากสาเหตุ เป็นเหตุให้จิตใจของเด็กหดหู่ไม่แจ่มใสและอาจรับเอาอาการต่าง ๆ เหล่านั้นเข้าตนเองทำมีอาการประสาทตามไปด้วย

2. ครอบครัวที่ไม่มีบิดามารดา เช่น ถึงแก่กรรม หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ บิดามารดาแยกกันอยู่ หมายถึง บิดามารดาแยกทางกันอาจเป็นการหย่าร้าง สูญหาย ทอดทิ้งหรือแยกกันอยู่ ทำให้องค์ประกอบของครอบครัวไม่ครบถ้วน เมื่อเด็กขาดผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบชีวิตของเด็ก ขาดความรักใคร่ ความเมตตา ความอบอุ่น ก็จะทำให้เด็กประพฤติตนไปในทางเสื่อมเสียได้ง่าย

3. ครอบครัวไม่ให้ความรักแก่บุตร ละเลยไม่เอาใจใส่บุตรด้านความรัก ความอบอุ่น เด็กที่ขาดความรักจากบิดามารดาซึ่งถือเป็นความต้องการทางด้านจิตใจของเด็ก จะทำให้เด็กเสียความรู้สึกในทางความรักไป เมื่อเด็กไม่ได้รับความรักก็จะไม่รู้จักรักใคร่ และขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เด็กประเภทนี้อาจจะกระทำความผิดได้ง่ายเพราะคิดว่าจะไม่มีใครจะต้องมาเสียใจกับเขาด้วยในการที่เขากระทำความผิดนั้น

4. ครอบครัวซึ่งเลือกที่รักมักที่ชัง มีอคติลำเอียง คือครอบครัวที่มีการปฏิบัติต่อลูกที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าพ่อและแม่รักตนน้อยกว่าพี่หรือน้อง ซึ่งจะ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกน้อยใจและหันไปหาความรักจากแหล่งอื่นโดยเฉพาะเพื่อน

5. ครอบครัวที่เจ้าระเบียบ เข้มงวดและมีคนมากเกินไป คือ ครอบครัวที่มาตรฐานทางศีลธรรมสูงเกินไป เด็กประเภทนี้จะถูกอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เด็กว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งไม่ดีเป็นสิ่งที่ผิดแม้ว่าในบางสิ่งเด็กอื่น ๆ เห็นเป็นเรื่องธรรมดาแต่ตนเองทำไม่ได้ เพราะถูกอบรมสั่งสอนมาเช่นนี้ บางครั้งก็ถูกเพื่อนเย้ยหยันไม่ให้เข้าพวกเด็กอาจโกรธและประพฤติในทางชั่วเพื่อประชด ในครอบครัวที่เข้มงวดระเบียบวินัยมากเกินไปเมื่อเด็กทำผิดเล็กน้อยก็จะถูกทำโทษจนทำให้เกิดความรู้สึกว่าพ่อแม่ไม่รักตนเขาแต่ลงโทษ กลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ซินกับการพูดปดเพื่อเอาตัวรอดจากการถูกทำโทษ โตขึ้นกลายเป็นคนชอบพูดเท็จ หลอกหลวงอาจกลายเป็นคนชอบฝ่าฝืนระเบียบของสังคม ครอบครัวอีกประเภทคือการทำไม่คงเส้นคงวาของการวางกฎระเบียบ เด็กจะเกิดความวุ่นวายใจไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนทำนั้นจะถูกลงโทษหรือไม่ความไม่คงเส้นคงวานี้จะทำให้เด็กกระทำผิดร้ายแรงมากเกินไปจนกลายเป็นเด็กประพฤติชั่วไปได้

6. ครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจยากจนสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความยากจน ความขัดสน ทำให้เกิดความจำเป็นในการยังชีพของครอบครัวทำให้ต้องพยายามดิ้นรนต่อสู้ พ่อแม่ก็ต้องออกไปหารายได้ หรือในกรณีที่ผู้นำครอบครัวไม่มีงานทำหรือเป็นเพราะระบบค่าครองชีพสูงจนไม่สามารถหาเงินมาจุนเจือครอบครัวได้เพียงพอ ด้วยเหตุทั้งหลายเหล่านี้ทำให้พ่อแม่ไม่อาจมีเวลาสั่งสอน อบรมจึงต้องปล่อยปละละเลย ทำให้ความเป็นอยู่ขาดระเบียบแบบแผน หากบุคคลในครอบครัวที่ยากจนเมื่อมีความต้องการสิ่งใดก็ไม่สามารถที่จะมีสิ่งนั้นได้ทำให้จิตฟุ้งซ่านอาจทำไปในทางที่ผิด อีกทั้งความจนบังคับให้อยู่ในบริเวณที่เป็นแหล่งแออัดซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งแฉะสกปรกที่ไม่ดี เพื่อนไม่ดี ย่อมมีอิทธิพลโน้มนำให้กลายเป็นอาชญากรได้นอกจากนี้บางครอบครัวที่มีลูกมากทำให้พ่อแม่ดูแลไม่ทั่วถึงลูก ๆ ไม่ได้รับการศึกษาที่ดี เด็กที่ไม่ค่อยได้รับการอบรมบ่มนิสัยย่อมประกอบอาชญากรรมได้ง่าย

จากการที่ Sutherland ได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาถึงประเภทและความสัมพันธ์ในครอบครัว หากความสัมพันธ์ในครอบครัวมีปัญหาดังกล่าวแล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมา นั่นคือ สภาพบ้านแตก ลักษณะของสภาพบ้านแตกนั้นแบ่งเป็น 3 ลักษณะที่สำคัญ คือ

1. สภาพบ้านแตกทางกายภาพ นั่นคือ การแตกแยกของครอบครัว หมายถึง การที่บิดามารดาแยกกันอยู่ หย่าร้าง ถึงแก่กรรม หรืออยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ว่าจะเป็น พ่อเลี้ยงเดี่ยวหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว จากสภาพบ้านแตกแบบนี้เด็กจะขาดความรักความอบอุ่น การเอาใจใส่และว่าห่วย เป็นต้น

2. สภาพบ้านแตกทางจิตใจ นั่นคือ ความแตกแยกทางจิตใจ หมายถึง การที่แม้จะมีบิดาและมารดาอาศัยอยู่ด้วยกันแต่ก็จะมีเรื่องทะเลาะวิวาทหรือความขัดแย้งกันอยู่ เสมอแม้แต่การที่บิดามารดาไม่ได้แสดงความรู้สึกรักและเอาใจใส่เลย ในกรณีนี้จะทำให้เด็กขาดความอบอุ่นเช่นกัน และมักมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเพื่อเรียกร้องความสนใจจากสังคมอันเนื่องมาจากเขาขาดความรักส่วนนี้จากครอบครัว อาจจะไปสู่การกระทำผิดได้ ไม่ว่าจะเป็นโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม

3. ความไม่เข้าใจระหว่างกัน นั่นหมายถึง ในตอนที่เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น บิดามารดาขาดความเข้าใจเพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความเป็นตัวของตัวเอง การต้องการยอมรับจากบิดามารดาว่าเราโตสามารถดูแลตนเองได้ มีความคิดเป็นของตนเอง และเรื่องความต้องการเพศตรงข้าม การเปลี่ยนแปลงในช่วงวัยรุ่นนี้เพื่อนจะมีอิทธิพลกับเด็กมากทั้งนี้หากครอบครัวไม่เข้าใจเด็กก็จะเลือกที่จะไปปรึกษาเพื่อน แทนหากคบเพื่อนดีก็จะมีปัญหาแต่หากคบเพื่อนที่ไม่ดีก็อาจจะพากันไปในทางที่ไม่ดีได้ ดังนั้น บิดามารดาควรที่จะชี้แจงและอธิบายให้เด็กรู้ว่าไม่ใช่เป็นการควบคุม จับผิด แต่เป็นเพราะรักและห่วงใย

จากแนวความคิดด้านครอบครัวที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ครอบครัวจึงเหมือนสถาบันทางสังคมแห่งแรกของมนุษย์ที่มีหน้าที่กล่อมเกลาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโต ดังนั้นหากมีการกล่อมเกลาจากครอบครัวที่ดี ให้ความรักความอบอุ่น อบรมสั่งสอนมาอย่างดีแล้วเด็กก็จะไม่ไปหาความรักจากข้างนอกโดยเฉพาะเพื่อนอาจชักนำไปสู่การกระทำที่ไม่ดีสู่การก่อเป็นอาชญากรรมได้ เราจึงสามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวนับเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของบุคคลครั้งแรกและอาจนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำได้อีกหากเมื่อพ้นโทษจากการกระทำผิดครั้งแรกแล้วแต่ครอบครัวไม่ยอมรับและยังคงเป็นเหมือนเดิม คือ ยังมีความขัดแย้งกันอยู่บ่อย ๆ

2. การศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะการศึกษาจะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างลักษณะนิสัย พัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลเพื่อสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้ นอกจากนี้การศึกษายังช่วยให้เรามีวิจักษณ์ญาณมีเหตุมีผลในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ ในทางตรงกันข้ามหากสมาชิกในสังคมมีการศึกษาต่ำซึ่งสาเหตุหนึ่งของประเทศกำลังพัฒนาต้องเผชิญก็คือภาวะทางเศรษฐกิจที่บีบคั้น สมาชิกในสังคมเริ่มคิดเรื่องหางานเพื่อนำเงินมาใช้อุปโภคบริโภคประจำวัน ไม่เว้นแม้กระทั่งเด็กที่ต้องกลายเป็นแรงงานเด็ก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงจำเป็นต้องช่วยกันส่งเสริมในเรื่องการศึกษาให้มากขึ้น

3. เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตมนุษย์ได้สภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีจะทำให้เกิดการกระทำอันเหมาะสมแก่การประกอบอาชีพกรรมง่ายกว่าธรรมดา โดย Robert K. Merton, William Adrian Bonger และ Marx เชื่อว่าสังคมที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมมักเห็นความสำเร็จของชีวิตที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอยู่ในสภาพที่ต้องดิ้นรนขวานขวาย ไม่อาจมีเงินทองก็เลยต้องแสวงหาในทางที่ผิดกฎหมาย ผู้กระทำผิดจะแยกไม่ออกระหว่างความถูกต้อง ขอบธรรม และความผิด คิด แต่ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น คือ ความร่ำรวยหรือเพื่อความเป็นธรรมที่เขาเองนิยามเอาไว้โดยไม่เกี่ยงว่าจะเป็นการผิดกฎหมาย

การกระทำผิดส่วนใหญ่ก็ไม่ได้กระทำไปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น เช่น ความยากจนเรามักจะพบเห็นได้ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสื่อมโทรมหรือเขตที่คุกคามด้วยย่านธุรกิจการค้า พื้นที่เหล่านี้จะมีประชาชนพวกเดียวคือ ผู้ที่มีรายได้น้อย (ยากจน) และมักปรากฏอัตราการทำผิดที่สูง อย่างไรก็ตามแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ที่ยากจนจะมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดแต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่อาศัยในเขตนี้จะกระทำผิดทุกคนเพราะว่ายังมีคนส่วนใหญ่ที่ประกอบสัมมาอาชีพ

4. การคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อน

จากการศึกษาของ Eynon พบว่า การกระทำผิดของเด็กนั้นส่วนใหญ่มีเพื่อนร่วมกระทำผิดอยู่ด้วย เด็กเกเรส่วนใหญ่จะมีเพื่อนที่เกเรประมาณ 3 ใน 4 ของนักเรียนที่มีเพื่อนสนิทกระทำผิดตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ตัวเองจะกระทำผิดด้วย

ดังนั้นแล้วการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจึงเป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดปัญหาการกระทำผิดและอาชญากรรมหรือแม้แต่การหนีไปกระทำผิดซ้ำอีก

แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

Albert Bandura (1971) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม โดยระบุว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์นั้น เน้นการเรียนรู้โดยการสังเกตการกระทำของผู้อื่นแล้วพยายามเลียนแบบพฤติกรรมนั้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยแบนดูรา (Bandura) ได้แบ่งตัวแบบออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ

1. การมีตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavioral Modeling) หมายถึง การที่ตัวแบบนั้นแสดงพฤติกรรมบางอย่างให้บุคคลสังเกตเห็น เช่น พ่อสูบบุหรี่หรือให้ลูกเห็น แม่ทิ้งขยะลงถนนให้ลูกเห็น ซึ่งการเป็นตัวแบบทางพฤติกรรมประเภทนี้มีความสำคัญอย่างมากในการสอนให้เกิดพฤติกรรมใหม่

2. การมีตัวแบบทางวาจา (Verbal Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่บอกพูดหรือเขียนว่าจะทำอะไรและอย่างไร โดยที่มนุษย์สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้จากการฟัง การพูดบอกของผู้อื่น หรือจากการอ่านในสิ่งที่ผู้อื่นเขียน เช่น การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าจากการอ่านตามคู่มือ

3. การมีตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบภาพหรือเสียงที่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สมาร์ทโฟน ภาพยนตร์ หนังสือ บ้ายโฆษณาหรือสื่อภาพอื่นๆ ซึ่งมนุษย์สามารถเรียนรู้ผ่านสื่อเหล่านี้จนเกิดเป็นพฤติกรรม หรือการมีความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ตามสื่อ

4. การมีตัวแบบสัมผัส (Kinesthetic Modeling) หมายถึง การมีตัวแบบโดยใช้การสัมผัส เช่น คนตาบอดจะได้ยินเสียง ก็จะเรียนจากการสัมผัสผ่านการอธิบายด้วยคำพูดจากผู้สอน

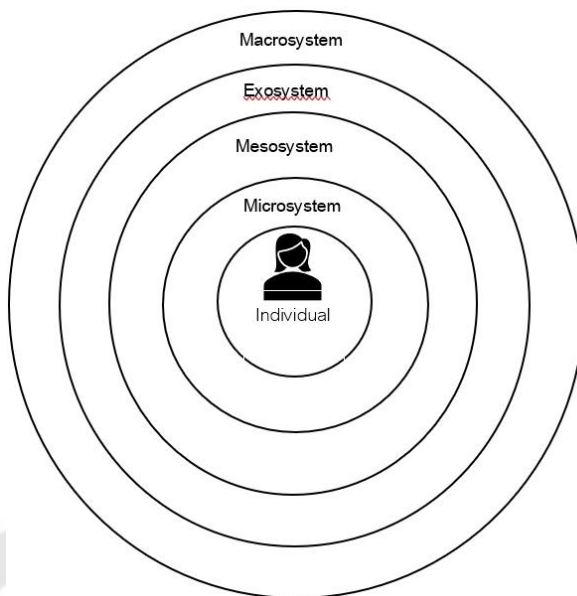
สำหรับการตัดสินใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้หญิงนั้นก็ต้องพฤติกรรมที่ต้องมีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเช่นกัน โดยต้องมีการเรียนรู้จากตัวแบบต่างๆ ซึ่งตัวแบบทางพฤติกรรมนั้น ถือเป็นถ่ายทอดการกระทำให้กับผู้หญิงได้กระทำตามพฤติกรรมของตัวแบบ เช่น การใช้ยาเสพติด การผสมยากับอุปกรณ์อื่นๆ ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงจดจำและกระทำตามการกระทำดังกล่าวได้

แนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาของมนุษย์

บรอนเฟนเบนเนอร์ (Bronfenbrenner, 1979) เป็นผู้เสนอและศึกษาทฤษฎีนี้ซึ่งสาระสำคัญของแนวคิดนี้สรุปได้ว่า การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมล้วนแต่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวข้องต่อกันตลอดเวลา ลักษณะรูปแบบสังคมตามทฤษฎีของบรอนเฟนเบนเนอร์ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคลออกเป็น 4 ระบบ คือ

1. ระบบสังคมเล็ก (Microsystem) ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวบุคคลมากที่สุด เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนในโรงเรียน
2. ระบบสังคมร่วม (Mesosystem) เป็นมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างกันของสิ่งแวดล้อมในระบบสังคมเล็ก เช่น เด็กจะต้องเกี่ยวข้องกับเพื่อนและโรงเรียน
3. ระบบสังคมภายนอก (Exosystem) เป็นระบบที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลโดยตรง แต่สามารถส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของบุคคลในทางอ้อมได้ เช่น การที่พ่อและแม่มีภาระงานหนักทำให้เวลาในการดูแลเอาใจใส่ลูกน้อยลง จึงส่งผลกระทบต่อเด็ก
4. สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่กว้างออกไป (Macrosystem) ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใหญ่ที่สุด เป็นโครงสร้างที่มีผลต่อระบบทั้งหมด เช่น สังคม เศรษฐกิจ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแม้จะยังไม่มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาอธิบายถึงเงื่อนไขในการกระทำผิดในคดียาเสพติดของอดีตผู้ต้องขังหญิง แต่ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม ที่มีส่วนสัมพันธ์กันระหว่างอดีตผู้ต้องขังหญิงและสถาบันสำคัญต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน ผู้คนในกลุ่มวัยเดียวกัน ชุมชน ตลอดจนวัฒนธรรมความเป็นอยู่เริ่มตั้งแต่ชีวิตในวัยเด็กจนเติบโตเป็นชีวิตครอบครัวได้

ภาพประกอบ 1 ระดับชั้นของสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของบรอนเฟรนเบนเนอร์

ส่วนที่ 7 การศึกษาเฉพาะกรณี

การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) คือการศึกษาที่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ความจริงเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีหรือระบบใด ๆ ที่มีขอบเขตเฉพาะเจาะจง ณ ช่วงเวลานั้น ๆ เน้นทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดเจาะลึก (In-depth Study) และเป็นองค์รวม (Holistic) โดยนักวิจัยจะต้องเข้าไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในสภาพแวดล้อมจริงมิได้มีการควบคุมตัวแปรใด ๆ และนำความรู้ความจริงที่ได้มาวิเคราะห์และตีความหมาย เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ อันนำไปสู่การค้นหาแนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่อไป โดยงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทบทวนแนวทางการวิจัยแบบกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

นักวิจัยวิทยาการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญให้คำจำกัดความแตกต่างกันใน 3 แง่มุมหลัก คือ 1.กรณีหรือสิ่งที่นักวิจัยทำการสืบค้นหาความรู้ความจริง (the case or object of inquiry) 2.การสืบค้นหาความรู้ความจริง (process of inquiry) และ 3.ผลผลิตสุดท้ายของการสืบค้นหาความรู้ความจริง (end product of inquiry) ที่สะท้อนมากจากการให้คำจำกัดความของหลายๆท่าน โดยสะท้อนให้เห็นลักษณะสำคัญของการศึกษาเฉพาะกรณี จึงนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยแบบนี้โดยรวม ดังนี้

1. The study of particular instances เป็นการศึกษารากฏการณ์ที่เป็นสถานการณ์ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในขอบเขตที่เฉพาะเจาะจง

2. In-depth study of the case เป็นการศึกษารากฏการณ์ในเชิงลึก รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยอาจใช้วิธีในเชิงคุณภาพภายในขอบเขตที่เฉพาะเจาะจง และมุ่งพรรณารากฏการณ์นั้นอย่างละเอียดถี่ถ้วนและครอบคลุมครบถ้วนทุกแง่มุม

3. Study of a phenomenon in its natural context ผู้วิจัยจะต้องลงสนามวิจัย และสัมผัสกับผู้ถูกวิจัย/ประเด็นที่วิจัย ในสภาพจริงตามบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่ ไม่มีการจัดกระทำใดๆ และใช้ประเด็นปัญหาเป็นศูนย์กลางในการสืบค้นหาคำตอบ (Problem centered)

4. Representation of both the 'Emic and 'Etic' perspective ผู้วิจัยต้องนำเสนอปรากฏการณ์ที่ศึกษาทั้งสองมุมมอง คือ มุมมองภายในที่มาจากทัศนระของบุคคลภายในสนามวิจัยจริง ๆ หรือนำเสนอพฤติกรรมจริงที่สังเกตได้ภายในบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่ในสนามวิจัย (emic view) และมุมมองภายนอกที่มาจากการตีความของนักวิจัย (etic view)

Stake (2000 อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2548) จำแนกการเลือกกรณีตัวอย่างเป็น 3 ประเภท คือ

1. การเลือกกรณีเพื่อประโยชน์ของความอยากรู้ในสิ่งนั้นเป็นหลัก (intinsic cases) เป็นการเลือกตามความสนใจของนักวิจัย อยากทำความเข้าใจ เปิดเผยรายละเอียดของกรณีนั้น โดยไม่มีจุดประสงค์อื่น

2. กรณีที่ใช้เพื่อแสดงสิ่งอื่น (instrumental cases) เป็นการเลือกเพราะนักวิจัยเห็นว่า กรณีนั้นเป็นตัวอย่าง หรือเป็นตัวแทนของกรณีอื่น และใช้กรณีนั้นเพื่อแสดงอะไรบางอย่าง เช่น แสดงตัวอย่างของเรื่องที่กำลังนำเสนออยู่ในขณะนั้น หรือแสดงตัวอย่างเพื่อสนับสนุนข้อสรุปหรือโต้แย้งอย่างใดอย่างหนึ่งของตน

3. นักวิจัยเลือกการศึกษาหลาย ๆ กรณีเพื่อใช้สนับสนุนเรื่องเดียวกัน (collective case study) เป็นการสืบค้นหาความรู้ ความจริงหลาย ๆ รายเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่ต้องการแสดงนั้น มีความชัดเจนและมีความมั่นใจในข้อสรุปที่ได้ข้อสำคัญในการเลือกกรณีศึกษาต้องคำนึงถึงว่าเป็นกรณีที่สามารถให้ข้อมูลได้มาก (Information rich cases) คือ เป็นกรณีที่มีอะไรที่เรารู้ อะไรได้มากเกี่ยวกับกรณีอื่นๆ ที่คล้ายกัน (ซึ่งไม่ได้ถูกเลือกมาศึกษา) ข้อควรคำนึงถึงอีกประการคือ นักวิจัยควรมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ศึกษาพอสมควร (ชาย โพธิสิตา. 2547)

ส่วนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในครั้งนี้ แม้จะยังไม่มีพบบางงานวิจัยที่สอดคล้องหรือตรงกับกระบวนการไม่กระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดียาเสพติดและแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในอนาคต แต่เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในรูปแบบงานเชิงคุณภาพ และการศึกษาในเชิงปริมาณไว้ดังนี้

นิตสาร อุบลวรรณ (2557) ได้ศึกษาการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางนครศรีธรรมราชเพื่อศึกษาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงนำไปสู่การกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหากการกระทำผิดซ้ำที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขและนับวันยังมีอัตราการเพิ่มขึ้นของการกระทำผิดซ้ำในข้อหาอาชญากรรมคดี ผลการวิจัยพบว่าการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังจะมีต่อไปเรื่อยๆหากมีภาวะที่ต้องรับผิดชอบ มีสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างขัดสน ไม่มีครอบครัวหรือญาติพี่น้องที่คอยให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งยังพบว่าส่วนใหญ่ได้รับการศึกษามา น้อยจึงไม่สามารถไปประกอบอาชีพที่มีค่าตอบแทนเพียงพอกับการดำรงชีพได้และถูกหลอกหลวงจากแฟนหรือสามีให้กระทำความผิดเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อได้กลับออกมาสู่สภาพแวดล้อมเดิมจึงไม่รู้สึกรวดท้อต่อการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศกร อินธิไชย (2552) ศึกษาการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำกลางบางขวาง พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่กระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดสมรสแล้ว และการศึกษาค่อนข้างต่ำ ไม่สามารถประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง มีภาวะทางครอบครัวค่อนข้างสูง ดังนั้นเมื่อมีโอกาสในการเพิ่มรายได้จากวิธีอื่นจึงตัดสินใจได้ง่าย จึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่ายต่อการตัดสินใจและถูกชักจูงเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในขณะที่กลุ่มประชากรที่โสดและเป็นหม้ายที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเกิดขึ้นเนื่องจากความคึกคะนองและไม่มีผู้ต้องดูแลหรือรับผิดชอบ เมื่อมีความจำเป็นด้านเศรษฐกิจจึงตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการค้ายาเสพติดได้ง่าย ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นการศึกษาการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องขังที่จะทำ ให้เห็นข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดแต่ยังไม่ครอบคลุมในการหากระบวนการในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดในครั้งนี้นของผู้วิจัย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมในงานวิจัยเกี่ยวกับการปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของ พัชรียา ก้อนแพง (2561) ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคมและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันมิให้ผู้ต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกลับมากระทำผิด

ซ้ำอีกครั้ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลางจำนวน 300 คน พบว่า ปัจจัยการคบเพื่อนมีผลต่อการกระทำผิดมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยทางด้านประวัติการกระทำผิด ปัจจัยด้านการควบคุมตนเองและปัจจัยทางด้านความผูกพันทางสังคม โดยเฉพาะความผูกพันกับครอบครัวส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด จึงควรส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวโดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่เกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่และสนับสนุนด้านการศึกษา (School Program) เพราะสามารถสร้างกลไกในการป้องกันแนวโน้มในการกระทำผิดและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพได้ตามหลักทฤษฎีการควบคุมตนเองได้ (Self-Control)

นอกจากนี้ เดชา จินตกลสิการ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมและชุมชน ปัจจัยด้านความต้องการการยอมรับ ปัจจัยด้านสภาพปัญหาทางอบายมุข และปัจจัยด้านกายภาพ

ทั้งนี้ ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) ได้ทำการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยาพบว่าครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หน่วยงานหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันในการทำความเข้าใจและลดสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้เด็กกระทำความผิด โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด การประพฤติปฏิบัติตัวที่เหมาะสม ตลอดจนจนการมีส่วนร่วมในการช่วยกันสอดส่องดูแล และให้โอกาสเด็กให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในชุมชนได้ กลับไปเรียนต่อได้ ทำงานได้ หรือมีการฝึกทักษะอาชีพและสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการป้องกันเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับไปสู่การกระทำผิดซ้ำได้

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการกระทำผิดซ้ำเกิดจากหลากหลายสาเหตุ ทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม และยังขาดซึ่งกระบวนการในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงโดยตรง

ส่วนที่ 9 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษา กระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ถือเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถทำให้เข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1. เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด 2. เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดโดยผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีจากหลากหลายสาขาที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้น ในการศึกษาว่า กระบวนการในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของอดีตผู้ต้องขังหญิงนั้น เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเงื่อนไข และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจในการกระทำผิดในคดียาเสพติดนั้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างไรบ้างเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปกระทำผิดผลกระทบที่เกิดขึ้น และความสัมพันธ์ของเงื่อนไขในการปรับตัวและการป้องกันการกลับไปกระทำผิดซ้ำ

โดยข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว รวมถึงการออกแบบรูปแบบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษากระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการค้นหากระบวนการปรับตัวและการหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำ จากกรณีศึกษาเดียวกัน และศึกษาเพิ่มเติมกับกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย นักพัฒนา ตลอดจนเจ้าหน้าที่เรือนจำและเจ้าหน้าที่คุมประพฤติที่เป็นผู้ให้ข้อมูลรอง เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางที่สำคัญ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้เลือกการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) เป็นกระบวนการในการทำความเข้าใจเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งในด้านภูมิหลัง การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม และสภาพแวดล้อมต่างๆ ว่ามีลักษณะและมีผลอย่างไรในการที่บุคคลได้ตัดสินใจกระทำความผิดในคดียาเสพติดในครั้งนี้ โดยสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติโดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ และใช้วิธีการศึกษาประวัติชีวิต (Life history) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ในการศึกษาจะทำการค้นหาความจริงอย่างละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ที่เกิดขึ้นในบริบทและขอบเขตที่เฉพาะเจาะจงและมีความชัดเจนสมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งด้านของเวลา เนื้อหาและสถานที่หรือบริบทอาจเป็นบุคคลในหน่วยงาน โครงการหรืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ของการกระทำในประเด็นต่างๆ ในรูปแบบการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (ชาย โภธิสิตา, 2548) อันจะนำไปสู่การตอบคำถามงานวิจัยที่ได้ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุดต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

1.1 ลักษณะของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 (Key Informants) ได้แก่ อดีตผู้ต้องขังหญิงที่มีประสบการณ์การกระทำผิดในคดียาเสพติด เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 4 คน เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายและลักษณะของผู้ต้องขังหญิง เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจกระทำผิด ทำความเข้าใจสาเหตุการกระทำผิดในคดียาเสพติดทั้งก่อนที่จะถูกจับกุมขณะที่ถูกจับกุมและหลังการพ้นโทษ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรองซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิด ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้คุม เพื่อค้นหากระบวนการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 5 คน และเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายแหล่ง

1.2 การเลือกผู้ให้ข้อมูล

การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด (Inclusion Criteria) โดยเน้นเลือกบุคคลที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา สามารถบอกเล่าประสบการณ์การกระทำผิดในคดียาเสพติดทั้งก่อนที่จะถูกจับกุมขณะที่ถูกจับกุมและหลังการพ้นโทษ สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจกระทำผิดในคดียาเสพติด นำไปสู่ค้นหากระบวนการปรับตัวและป้องกันการกระทำผิดซ้ำจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ในการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนผู้ให้ข้อมูลรอง โดยการเลือกผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง และเป็นกลุ่มคนที่มีความใกล้ชิดในประเด็นที่ศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้และเป็นข้อมูลสำหรับการค้นหากระบวนการปรับตัวและป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

1.กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ อดีตผู้ต้องขังหญิงที่มีประสบการณ์การกระทำผิดในคดียาเสพติด โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

1. เป็นอดีตผู้ต้องขังหญิงที่ไม่ถูกจับกุมในคดียาเสพติดเป็นระยะเวลา มากกว่า 1 ปีขึ้นไป
2. ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นวิทยากรหรือผู้ที่ถ่ายทอดข้อมูลจากประสบการณ์ปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำ
3. ในปัจจุบันไม่ได้เป็นผู้ใช้สารเสพติด

เกณฑ์การคัดออก(Exclusion Criteria)

1. ไม่สามารถจดจำรายละเอียดที่เป็นประสบการณ์การกระทำผิดในคดียาเสพติด และการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้
2. ไม่สะดวก หรือยินดีให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยตลอดในช่วงของการศึกษาวิจัย

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกในการพิจารณาผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่กระบวนการในการทำวิจัย และใช้เกณฑ์การคัดออกเพื่อพิจารณาผู้ให้ข้อมูลที่มีแนวโน้มว่าจะไม่สามารถให้ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในงานวิจัยได้ โดยเบื้องต้นผู้วิจัยได้กำหนด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มแรกเป็นเป็นอดีตผู้ต้องขังหญิงที่มีประสบการณ์ในการกระทำผิดในคดียาเสพติด โดยที่ไม่เคยถูกจับกุมในคดีเดิมอีกเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปีขึ้นไป และเมื่อผ่านเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออกทั้งหมดแล้วจึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ได้ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจะถูกคัดออกจากการเป็นผู้ให้ข้อมูลเมื่อไม่สะดวก และไม่สามารถให้ข้อมูลกับผู้วิจัยได้ตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย โดยเมื่อผ่านเกณฑ์การคัดเข้าและคัดออกทั้งหมดแล้วจึงจะถือว่า มี คุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลรองในการศึกษาครั้งนี้ได้

2.กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง

ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักวิชาการ นักกฎหมาย ผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิงที่มีประสบการณ์การกระทำผิด โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์กว้าง ๆ ในการเลือกเพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายแหล่ง โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) ของผู้ให้ข้อมูลรองไว้ดังนี้

เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria)

- 1.นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องในประเด็นผู้ต้องขังหญิง 3 ปีขึ้นไป
- 2.เป็นนักวิชาการที่กรมราชทัณฑ์เชิญมาในการให้ความรู้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิง และแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

เกณฑ์การคัดออก(Exclusion Criteria)

- 1.ไม่สะดวก หรือยินดีให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยตลอดในช่วงของการศึกษาวิจัย

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลรอง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเข้าในการพิจารณาผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่กระบวนการในการทำวิจัย และใช้เกณฑ์การคัดออกเพื่อพิจารณาผู้ให้ข้อมูลที่มีแนวโน้มว่าไม่สามารถให้ข้อมูลได้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง เป็นเจ้าหน้าที่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง นักวิชาการ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และนักกฎหมาย เพื่อค้นหากระบวนการปรับตัวจากประสบการณ์การทำงานในการสร้างพฤติกรรมดีหรือการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำ และเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลรองจะถูกคัดออกจากการเป็นผู้ให้ข้อมูลเมื่อไม่สะดวก และไม่สามารถให้ข้อมูลกับผู้วิจัยได้ตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

สามารถให้ข้อมูลกับผู้วิจัยได้ตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย โดยเมื่อผ่านเกณฑ์การคัดเลือกและคัดออกทั้งหมดแล้วจึงจะถือว่า มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลรองในการศึกษาครั้งนี้ได้

1.3 วิธีการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการเข้าถึงอดีตผู้ต้องขังหญิงซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประสานไปยังอดีตผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดในคดียาเสพติด
2. เข้าไปแนะนำตัว และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขออนุญาตเก็บข้อมูล
3. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการจากมหาวิทยาลัยถึงอดีตผู้ต้องขังหญิง ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ทำการติดต่อไปยังผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรองแต่ละราย โดยผู้วิจัยแจ้งความประสงค์ในการศึกษาและชี้แจงวิธีการดำเนินการศึกษาแก่ผู้ให้ข้อมูลทราบในเบื้องต้น รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้วิจัย

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพคือตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยจะต้องมีประสบการณ์ ความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษา และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างดี รวมถึงจะต้องมีเครื่องมือเพื่อช่วยในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเพื่อช่วยในการวิจัยไว้ดังนี้

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการหลักในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถเข้าถึงความเป็นมาของประสบการณ์ในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับสารเสพติดจนนำไปสู่การถูกคุมขัง และการกระทำผิดซ้ำ โดยสร้างแนวคำถามเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามประเด็นคำถามการวิจัย และป้องกันการขาดตกบกพร่องของประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยสร้างแนวคำถามในประเด็นกว้างๆ แต่ครอบคลุมคำถามการวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ โดยไม่ได้เรียงตามประเด็นที่กำหนดไว้ แต่จะทำการสัมภาษณ์และรับฟังเรื่องราวตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลักและคำถามที่ใช้จะเป็นคำถามปลายเปิดที่เน้นให้กรณีศึกษาสามารถบอกเล่าเรื่องราวได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่ประสบจริงขณะที่ทำการเก็บข้อมูล ซึ่งแนวคำถามในการสัมภาษณ์ของการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ อาชีพปัจจุบัน
2. แนวคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นหลักที่ต้องการจะศึกษาตั้งแต่การเข้ามาเกี่ยวข้องกับสารเสพติดจนนำไปสู่การถูกคุมขัง และการกระทำผิดรวมถึงแนวทางจากประสบการณ์ในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำ รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	แนวคำถามหลัก	แนวคำถามชัก
เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในกรณีศึกษาที่ตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด	ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1	การสัมภาษณ์เชิงลึก	ท่านมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในคดียาเสพติดอย่างไรบ้าง	<ol style="list-style-type: none"> อายุเท่าไร เป็นคนไทยหรือไม่ ภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน ปัจจุบันทำอาชีพอยู่กับใคร เป็นคนที่เคยอยู่ด้วยก่อนถูกจับกุมหรือไม่ ถ้าไม่เพราะเหตุใดจึงไม่กลับไปอยู่ที่เดิม เล่าให้ฟังได้ไหมทำไมถึงตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตอนที่ใช้ยาสูดอย่างไรบ้าง หลังจากเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้วเป็นยังไงบ้าง ตอนถูกจับได้ยังไง เพราะอะไรจึงถูกจับ

ตาราง 1 (ต่อ) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	แนวคำถามหลัก
เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เกี่ยข้องในกรณีตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด	ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1	การสัมภาษณ์เชิงลึก	แนวคำถามหลัก 1. ขณะที่อยู่ในเรือนจำเป็นอย่างไรบ้าง 2. การดูแลในเรือนจำเป็นอย่างไร มีใครมาเยี่ยมบ้าง 3. ก่อนออกมาจากเรือนจำได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างไรบ้าง 4. ตั้งเป้าหมายก่อนถูกปล่อยตัวออกมาไว้อย่างไรบ้าง 5. มีความเครียดหรือความกังวลก่อนได้รับการปล่อยตัวหรือไม่ อะไรบ้าง 6. พอออกมาแล้วความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร 7. อะไรที่ช่วยให้คลายความเครียดหรือความกังวลได้มากที่สุด 7. ออกมาแล้วอาศัยอยู่กับใคร

ตาราง 1 (ต่อ) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	แนวคำถามหลัก
เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด	ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1	การสัมภาษณ์เชิงลึก	แนวคำถามหลัก <ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วงแรกที่ออกจากระบบเรือนจำรู้สึกอย่างไร 2. ต้องปรับตัวอย่างไรบ้าง 3. ยังมีการติดต่อกับกลุ่มคนที่เข้าเสพติดก่อนที่จะถูกจับใหม่ 3. ปฏิเสธการใช้ยาขัง 4. สภาพแวดล้อม สังคมที่ต้องเผชิญหลังจากพ้นโทษแล้วเป็นอย่างไร 5. ยิ่งอยากไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไหม เพราะอะไร 6. ทำอย่างไรถึงตัดขาดจากยาเสพติดได้ 7. มีมุมมองอย่างไรกับยาเสพติด 8. หลังพ้นโทษออกมาได้รับกสรช่วยเหลือจากหน่วยงานไหนบ้าง อย่างไร 9. มีข้อเสนอแนะอะไรถึงหน่วยงานต่างๆหรือไม่

ตาราง 1 (ต่อ) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก
เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำการซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด	ผู้ให้ข้อมูลหลักรอง	การสัมภาษณ์เชิงลึก	มีแนวทางในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำการซ้ำอย่างไร	1. คุณมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 2. รูปแบบการกระทำผิดส่วนมากเป็นแบบไหน สาเหตุอะไร 3. ด้วยบทบาทหน้าที่คุณต้องรับผิดชอบงานในส่วนไหนบ้างที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิง และมีการดำเนินงานอย่างไร 4. คุณคิดว่าผู้ต้องขังหญิงต้องทำการดูแลหรือการช่วยเหลือในเรื่องใด หรือมีความเสี่ยงในเรื่องสุขภาพกายและจิตอย่างไรบ้าง และเพราะเหตุใดคุณจึงคิดเช่นนั้น และแตกต่างจากผู้ต้องขังชายอย่างไร 5. คิดว่าจำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีมาตรการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เพื่อป้องกันการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำอีก

ตาราง 1 (ต่อ) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก
เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในศึดยาเสพติด	ผู้ให้ข้อมูลหลักรอง	การสัมภาษณ์เชิงลึก	มีแนวทางในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำความผิดซ้ำอย่างไร	6. เคยมีผู้ต้องขังมาขอความช่วยเหลือใดๆ จากคุณบ้างหรือไม่ อะไรคือสิ่งที่คุณต้องขังร้องขอ และคุณจัดการกับการร้องขอเหล่านั้นอย่างไร 7. อะไรคือสิ่งที่คุณรู้สึกเป็นห่วงหรือเป็นกังวลมากที่สุดในการดูแลผู้ต้องขังก่อนที่เค้าจะถูกปล่อยตัวมีการเตรียมความพร้อมอย่างไรบ้าง 8. คุณมีโอกาสได้รับทราบความเป็นไปของผู้ต้องขังหลังจากได้รับการปล่อยตัวบ้างหรือไม่ คุณคิดว่าชีวิตของพวกเขาเหล่านั้นเป็นอย่างไรบ้าง 9. คุณคิดว่าอะไรคือแนวทางในการปรับตัวและป้องกันอาการกลับไปกระทำความผิดซ้ำบ้าง เพราะอะไร

ตาราง 1 (ต่อ) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก
เพื่อค้นหากระบวนการในการปรับตัวเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในศตียาเสพติด	ผู้ให้ข้อมูลหลักของ	การสัมภาษณ์เชิงลึก	10. คุณคิดว่า เป้าหมายของการจัดการดูแลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ โดยเรือนจำหรือทัณฑสถานคืออะไร เพราะอะไร

อุปกรณ์ภาคสนาม

มีความสำคัญในการช่วยเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้สะดวก รวมถึงช่วยป้องกันการขาดตกบกพร่องของข้อมูล อีกทั้งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้ง ตามสภาพความจริงที่ปรากฏ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยใช้อุปกรณ์ภาคสนามร่วมในการเก็บข้อมูลดังนี้

สมุดจดบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยใช้สมุดบันทึกภาคสนามเป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูล โดยการจดบันทึกภาคสนามมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากช่วยให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเรื่องราวหรือข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์และนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ขณะทำการเก็บข้อมูลเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึกรายละเอียดขณะสัมภาษณ์ เพื่อช่วยในการบันทึกข้อมูล ป้องกันการขาดตกบกพร่องของข้อมูลจากการจดบันทึก แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องทำการขออนุญาตบันทึกเสียงจากผู้ให้ข้อมูลทุกครั้งก่อนทำการบันทึกเสียง

ส่วนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการลงพื้นที่และประสานงานในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อต้องการทำความเข้าใจถึงปัจจัยเงื่อนไข และผลที่เกิดขึ้น รวมถึงกระบวนการในการปรับตัวของอดีตผู้ต้องขังหญิง โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบต่อหน้า (Face to face) และการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์มือถือเนื่องจากช่วงที่ทำการเก็บข้อมูลเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มอาศัยอยู่ในพื้นที่สีแดง ซึ่งมีอัตราการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มได้ และเป็นข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีนโยบายในการให้เก็บข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์เท่านั้น โดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการเตรียมประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ก่อนเสมอเพื่อเป็นการช่วยให้การสัมภาษณ์ในทุกครั้งไม่ตกหล่นของประเด็นที่ต้องการจะศึกษา และในการสัมภาษณ์จะให้ความยืดหยุ่นตามบริบทขณะที่กำลังดำเนินการ และผู้วิจัยจะทำการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ให้

ผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้วิจัยและความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการสะท้อนข้อมูลกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลอีกด้วย ทั้งนี้เมื่อทำการสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นแล้ว ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ต้องการสอบถามเพิ่มเติม และในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงของผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เมื่อหัวข้อการวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำเรื่องไปยังบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อออกหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัย

2. ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

3. เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ไม่สามารถเข้าไปยังหน่วยงานที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้ จึงต้องทำการเปลี่ยนรูปแบบในการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม โดยการโทรชี้แจงรายละเอียดและทำการนัดหมาย

3. ในวันนัดหมายผู้วิจัยทำการแนะนำตัวเอง และแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์อีกครั้งกับผู้ให้ข้อมูล และเล่าถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และขออนุญาตที่ก่เสียดระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์เพื่อป้องกันการบกพร่องของข้อมูล

4. เริ่มทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นของกรณีศึกษา และเริ่มสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามที่ได้เตรียมไว้ในแบบสัมภาษณ์ที่เพื่อทำการศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด รวมถึงกระบวนการในการปรับตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์ผ่านประสบการณ์ของกรณีศึกษาอย่างละเอียด โดยจะมีการสรุปข้อมูลเป็นระยะ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากกรณีศึกษา ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะดำเนินการด้วยตนเองทุกครั้ง

5. ทำการถอดเทปในการสัมภาษณ์และสรุปข้อมูลกลับไปให้กรณีศึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้มีความเข้าใจในเนื้อหาและบริบทของข้อมูลและเพื่อจัดระเบียบ โครงสร้างและหาความหมายที่ผู้วิจัยได้ลงไปเก็บรวบรวม เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และเพื่อให้มีความเข้าใจในรูปแบบของความรุนแรงที่ได้ถูกกระทำในชุมชนได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การจัดระบบข้อมูล (Data Organizing) ประกอบด้วย 2 กระบวนการคือ การถอดคำให้สัมภาษณ์ และการให้รหัสข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละกระบวนการดังนี้

การถอดคำให้สัมภาษณ์

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาจากภาคสนามนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบที่ไม่พร้อมจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงต้องนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้ข้อมูลให้พร้อมที่จะนำไปวิเคราะห์ได้สะดวก โดยผู้วิจัยจะต้องจัดระเบียบของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ถูกจดบันทึกด้วยลายมือและการบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยทำการจัดระเบียบโดยการถอดคำให้สัมภาษณ์ออกมาพิมพ์ไว้ในรูปแบบของเอกสารและบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์เพื่อความปลอดภัยและสะดวกต่อการการอ่านและวิเคราะห์และการเรียกมาใช้ภายหลัง จากนั้นผู้วิจัยทำการอ่านทวนข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วหลาย ๆ ครั้งเพื่อให้เกิดการซึมซับในข้อมูล และทำการสรุปข้อมูลไว้เพื่อง่ายต่อการเรียกใช้ข้อมูลอีกครั้ง โดยการจัดระเบียบข้อมูล ผู้วิจัยจะทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูลในทุกๆ ครั้ง

การให้รหัสข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ถูกจัดระเบียบอย่างละเอียดแล้ว เมื่อพบข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกับคำถามการวิจัยตามที่ต้องการจะศึกษา ผู้วิจัยจะกำหนดรหัสแทนความหมายของกลุ่มข้อความเหล่านั้น ซึ่งเป็นการลงรหัสแบบอุปนัย (Inductive Coding) ที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้าเพราะอาจจะสร้างข้อจำกัดของข้อมูลที่ค้นพบใหม่และมีความน่าสนใจ โดยข้อความที่ให้มีความหมายในลักษณะเดียวกันจะใช้รหัสที่เหมือนกัน

2. การสรุปและให้ความหมาย

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่มีรหัสเดียวกันมาวิเคราะห์สรุปและตีความซึ่งในการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ทบทวนไว้ในบทที่ 2 มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัยโดยผู้วิจัยได้จะนำรายละเอียดของแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาเทียบเคียงกับข้อค้นพบที่ได้ สุดท้ายเมื่อได้ข้อสรุปของผลการวิเคราะห์และอภิปรายผลแล้ว ผู้วิจัย

ทำการตรวจสอบข้อสรุปนั้นโดยทำการวิพากษ์ผลการวิจัยในเชิงวิชาการเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

5.1. การตรวจแบบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลด้วยการตรวจสอบสามเส้าในประเด็นดังนี้

1) มีการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง (Data triangulation) ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักร่วมกับการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลรอง เพื่อค้นหาคำตอบของประเด็นการวิจัย และเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลได้

2) มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยการให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล (Members check) ทุกครั้งหลังการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบว่าผู้ทำวิจัยถอดคำให้สัมภาษณ์ตรงตามที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวมาหรือไม่ หากพบว่าไม่ตรงจะมีการปรับแก้และให้ผู้ให้ข้อมูลยืนยันอีกครั้งว่าเป็นข้อมูลที่ได้ให้จริงและได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว

3) มีการตรวจสอบข้อมูล การดำเนินการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเป็นผู้ตรวจสอบ

4) ความไว้วางใจได้ (Dependability) โดยผู้วิจัยอธิบายให้เห็นถึงระเบียบวิธีวิจัย และขั้นตอนการทำวิจัยอย่างชัดเจน มีการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมการดำเนินงานในทุกขั้นตอนในการทำวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

5) การยืนยันผลการวิจัย (Confirm Ability) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้สามารถตรวจสอบได้ดังนี้

1. มีการบันทึกภาคสนาม (Field note)
2. การอ้างคำพูด (Quotation)
3. การสรุปข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ

6) ความสามารถในการนำไปผลที่ได้ไปศึกษาหรืออธิบายกรณีอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (Transferability) ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการอ้างอิงไปยัง

ประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่อาจนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับใช้กับกลุ่มที่มีบริบทใกล้เคียงกันซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้นำข้อมูลไปใช้

ส่วนที่ 5 การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

การทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยการขออนุมัติหรือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามจริยธรรมก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าสู่กระบวนการเก็บข้อมูล โดยหัวข้อการวิจัยได้ผ่านการอนุมัติหรือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามจริยธรรมเลขที่ SWUEC-G-383/2563 และก่อนการเก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยจะสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลทุกท่านโดยการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัยทุกครั้งก่อนทำการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การขออนุญาตบันทึกรายละเอียดและการบันทึกเสียงขณะที่มีการสัมภาษณ์ และเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยได้ละเว้นการระบุชื่อ นามสกุลหรือเพื่อไม่ให้มีความเชื่อมโยงถึงผู้ให้ข้อมูลโดยผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในงานวิจัยเป็นนามสมมติทั้งหมด รวมถึงผู้วิจัยจะทำการรักษาความลับของข้อมูลโดยเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ถึงแม้ผู้ให้ข้อมูลอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลก็ตามและจะถูกนำเสนอเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) ดังนั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ในบทนี้จึงมุ่งเน้นทำความเข้าใจและแสดงรายละเอียดพร้อมทั้งบริบทผู้ให้ข้อมูลผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไข และผลจากการตัดสินใจกระทำผิด ตั้งแต่ช่วงก่อนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ช่วงระหว่างการใช้สารเสพติด จนกระทั่งถูกคุมขัง จนกระทั่งถึงช่วงที่ถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำหรือทัณฑสถานหญิง โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการบรรยายผ่านการศึกษาประวัติชีวิต (Life history) จากผู้ให้ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

ส่วนที่ 1 เส้นทางเข้าสู่การกระทำผิด

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ผู้วิจัยได้เลือกกรณีของผู้ต้องขังหญิงที่มีประสบการณ์ถูกคุมขังในคดียาเสพติดจำนวน 4 คน โดยจะนำเสนอให้เห็นถึงเส้นทางชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งจะเป็นกรณีตัวอย่างที่สำคัญที่จะทำให้เข้าใจเส้นทางเข้าสู่การกระทำผิด รวมทั้งสถานการณ์ และปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	นามสมมุติ	อายุ (ปี)	อาชีพ	ระดับการศึกษา	คดีที่ถูกคุมขัง	ระยะเวลาที่ถูกคุมขัง
1	คุณสายฝน	40	พนักงานประจำ	ม.6	ครอบครองเพื่อเสพ	ต่ำกว่า 1 ปี
2	คุณฟ้าใส	38	รับจ้าง	ม.3	ครอบครองเพื่อจำหน่าย	มากกว่า 1 ปี
3	คุณสุดสวย	42	พนักงานประจำ	ปวส	ครอบครองเพื่อเสพ	ต่ำกว่า 1 ปี
4	คุณสายรุ้ง	50	ค้าขาย	ม.3	ครอบครองเพื่อเสพ	ต่ำกว่า 1 ปี

กรณีศึกษาที่ 1 คุณสายฝน

ประวัติและความสัมพันธ์ในครอบครัว

คุณสายฝน อายุ 40 ปี ปัจจุบันเป็นพนักงานประจำในมูลนิธิแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นงานบริการเพื่อสังคม โดยดูแลและติดตามช่วยเหลือผู้ที่ใช้สารเสพติดให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นผู้หญิงที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน โดยคุณสายฝนอาศัยอยู่กับครอบครัวทางฝั่งคุณพ่อ โดยช่วงชีวิตวัยเด็กอาศัยอยู่กับคุณพ่อและแม่เลี้ยง ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆในครอบครัวร่วมกัน

“พ่อกับแม่เลี้ยงเค้าก็ทำงาน หาเงิน ไปดูแลสวนแถวบางบัวทอง ไม่ค่อยมีเวลาให้หรอก ตอนนั้นเด็กก็คิดว่าโดนแย่งความรัก”

พอเข้าระดับมัธยมที่โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ก็ย้ายไปอาศัยกับคุณป้าเนื่องจากสะดวกต่อการเดินทาง โดยมีพี่ชายที่เป็นลูกของป้าอาศัยอยู่ร่วมกันด้วย 4 คน ซึ่งความสัมพันธ์ในครอบครัวป้าตอนนั้นไม่ค่อยได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเนื่องจากภาระหน้าที่จึงทำให้ไม่มีเวลาในการพูดคุยกันภายในครอบครัวมากนัก จนกระทั่งจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีแต่เรียนไม่จบ เพราะคุณสายฝนตัดสินใจไม่เรียนต่อ เนื่องจากมีแฟนและได้ทำการย้ายไปอยู่กับแฟน ซึ่งแฟนเป็นผู้ขายยาเสพติดซึ่งระหว่างคบหาดูใจกันก็มีการชักชวนคุณสายฝนให้ลองใช้กัญชา และได้แอบสอดใส่บุหรี่ให้คุณสายฝนใช้โดยไม่รู้ตัวจนกระทั่งเสพติดและเรียนรู้การใช้ตัวยาอื่นๆเพิ่มขึ้นซึ่งใช้เวลาในการอยู่ด้วยกันนานถึง 7 ปี และมีลูกสาว 1 คน

“ที่เริ่มแรกใช้มะ ก็ไปอยู่กับแฟนนั้นแหละแล้วก็พี่ไม่เคยใช้ไม่เคยลอง แล้วที่บ้านก็ไม่มีใครใช้ พอไปอยู่กับไอแฟนคนเนี่ยะ เค้าก็มาแนะนำเราเค้าก็บอกว่าเป็นกัญชาก็สอยใส่บุหรี่”

จนกระทั่งแฟนคุณสายฝนถูกจับก็ได้เลิกลากันไป แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะหยุดใช้ยาเสพติดได้ โดยในระหว่างนั้นทางครอบครัวคุณสายฝนก็ได้พยายามพาไปบำบัดเพื่อให้เลิกขาดจากยาแต่ก็ไม่สามารถเลิกได้ ครอบครัวก็รับไม่ได้พยายามหาทางช่วยแต่คุณสายฝนยังวนกลับไปใช้จนกระทั่งคุณสายฝนถูกตำรวจจับหลังจากที่ไปซื้อยาจึงถูกจับกุมข้อหาครอบครองเพื่อเสพ ถูกดำเนินคดีและส่งตัวเข้าเรือนจำ

“เค้าก็ปล่อย ไม่สนใจ ไม่ใยดีอะไรเลย ทำเหมือนเราไม่มีตัวตนไปเลย ไม่คุย ไม่อะไรเลย ซึ่งตอนนั้นพี่ก็ไม่ได้สนใจอยู่แล้วเพราะคิดว่าเดี่ยวถ้าเรามีปัญหา

อีกยังไงเค้าก็ช่วยอีก จนเราถูกจับแต่เค้าก็ไม่ช่วย ไม่ได้เป็นเหมือนที่เราคิดไว้”

การใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนและแฟน

คุณสายฝนมีเพื่อนเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มแฟน เนื่องจากพอจบมาก ม.6 ก็ได้มีการแยกย้ายกับเพื่อนในโรงเรียนและไม่อยากติดต่อกับเพื่อนกลุ่มนั้น ตัวเขาเองรู้สึกอายและกลัวเพื่อนจะมองไม่ดีที่ตนเองไม่ได้เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อนที่คบอยู่ก็จะเป็นกลุ่มที่ใช้ยาเสพติด ชอบรวมกลุ่มใช้ยาด้วยกัน

“สังคมที่เราอยู่เรามีเพื่อนมีคนรู้จักที่อยู่ในวงการนี้อยู่แล้วไง มันก็พากันไปเรื่อยๆยิ่งที่เพื่อนยิ่งไหล ยิ่งสนุก”

“เพื่อนก็มีทั้งคนเล่น คนขาย ทำความรู้จักต่อกันไป พอสังคมกว้าง โอกาสในการได้ลองของใหม่ๆก็เยอะขึ้น ตอนนั้นลองหมดทุกอย่างเลย คำว่าดีเราก็คงไม่ปฏิเสธ”

“แล้วก็รู้จักว่าผู้หญิงที่ใช้เฮโรอีนไม่ได้มีแค่เรา แม่งเยอะแยะไปหมดที่ใช้ เออมันก็รู้สึกว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ได้รู้สึกที่เราผิดแปลก”

ประสบการณ์ในการถูกคุมขัง

คุณสายฝนได้ใช้ชีวิตตามปกติ จนกระทั่งแฟนถูกจับจึงต้องเลิกกับแฟน และต้องกลายเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งหลังจากแฟนโดนจับคุณสายฝนก็ยังมีการใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตอนนั้นก็ยังไม่มีการทำงานเป็นหลักแหล่ง ประกอบกับค่าใช้จ่ายต่างๆสวนทางกับรายได้ที่ได้รับ จึงเริ่มมีการแบ่งขายยาเสพติดให้เพื่อนในกลุ่มเดียวกัน แต่ไม่ได้ขายเป็นหลัก จะทำแค่ในช่วงเวลาที่ต้องการใช้เงินเท่านั้น

“พอเค้าโดนจับเรากลับอยากใช้เองต่างๆ ที่ไม่มีมันแล้วเนี่ยะ มันเหมือนกับเป็นส่วนหนึ่งของเราไปแล้ว”

จากนั้นคุณสายฝนได้ไปซื้อยาเพื่อจะนำมาเสพตามปกติ แต่ด้วยวันที่ไปซื้อกลับโดนจับเพราะโดนตำรวจดักรอ และพยายามที่จะซ่อนตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับแต่ก็มีรอด จึงทำให้ถูกจับกุมในข้อหาครอบครองเพื่อเสพ

“จริงๆในช่วงที่เล่นยามันมีความเครียดนะคะเพราะครอบครัวก็รับไม่ได้ ต้องคอยระวังตัวตลอดเวลาเพื่อไม่ให้ตัวเองถูกจับ กลายเป็นระแวงไปหมด”

“โดนคดีครอบครองเฮโรอีน คือตอนนั้นพี่เข้าไปซื้อ เข้าไปซื้อแถวซอยยาตอง หมู่บ้านเสนา ปกติเนี่ยพี่เข้าไปซื้อเสร็จแล้วก็กลับเลยก็นั่งวินไป-กลับ ทีนี้วันนะเสร็จแล้วดันมีตำรวจจะมาจับ จริงๆคือจะมาจับคนขายอะนะ แต่ว่ามันเห็นว่าเราเข้าไปพอดี มันก็ตำหนิเราอยู่ข้างนอกไงและพอพี่รู้ว่ามิดำรวจ พี่ก็เลยหลบในบ้านและออกไปประมาณสองทุ่ม ก็รอจนถึงตีสองอะถึงจะออกมา แต่ปรากฏว่ามันยังไม่ไป มันไปแอบอยู่แล้วมันก็วิ่งตามพี่มาขอตรวจ ค้นก็เจอครั้งนั้นอะก็เกมส์เลย”

แต่ประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของคุณสายฝนระหว่างที่ถูกจับกุมไป สถานีตำรวจคือการถูกตำรวจตรวจค้นตัวในรถ ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้หญิง แต่เป็นเจ้าหน้าที่เพศชายทำการตรวจค้นร่างกายโดยที่ไม่ทันได้ตั้งตัวแต่ทำอะไรไม่ได้เพราะรู้สึกกลัว

“มันให้พี่อะปลดตะขอเสื้อในไซ้มะ ทีนี้พี่ก็ไม่โอเคก็เลยสะบัดตัว มันก็เอาไฟฉายส่องเข้าไปในเสื้อพี่ มันทำทุเรศมากนะเนี่ยะ พอส่งแล้วก็เอามือเข้าไป แต่มันไม่ได้จับตัวจับอะอะไรเรานะ เข้ามาล้วงเอาเฮโรอีน พี่ไม่โอเคเลยนะเรา รู้สึกว่านี่ร่างกายเราคุณไม่มีสิทธิมาทำแบบนี้ หรือถ้าจะสมควรเป็นตำรวจหญิง แล้วควรขออนุญาตเราก่อนสิ ไม่ใช่ดูโจม แต่ก็นะตอนนั้นเราก็อะไรไม่ได้เพราะถูกล็อคแขนไว้”

ในขณะที่คุณสายฝนถูกจับกุม เจ้าหน้าที่ได้ทำการประสานไปยังครอบครัว แต่ไม่มีใครสนใจและบอกให้ตำรวจดำเนินการได้เลย จึงถูกนำส่งเข้าเรือนจำตามลำดับ ซึ่งระหว่างนั้นรู้สึกทรมานมากเพราะขาดยา รู้สึกปวดเมื่อย กระวนกระวายแต่ก็ต้องอดทน และส่งผลต่อสุขภาพของคุณสายฝนเหตุด้วยการใช้ยาเสพติดเป็นระยะเวลานานจนทำให้ร่างกายเสื่อมโทรม ประจำเดือนมาไม่ปกติ และด้วยข้อจำกัดในการถูกคุมขังนั้นทำต้องรอตตามชั้นตอนของเรือนจำ

“เข้าไปกว่าจะปรับตัวได้ก็เกือบเดือนค๊ะ แล้วก็มันมีอาการอยากยาด้วยไง อยากยาเนี่ยะมีอาการตั้งแต่ที่โรงพักแล้ว มันจะอยู่โรงพักก่อน 2 คืนไซ้มะ จากนั้นก็ย้ายไปเรือนจำแห่งนึงพอเข้าไปมันก็รู้สึกทรมาน กระวนกระวายปวดเมื่อยไปหมดทั้งตัวเลย แล้วพออยากยาแต่ไม่ได้ยามันยิ่งเพลียนะ ไม่มีแรงเลย ร่างกายตอนนั้นแย่มาก”

หลังจากปรับตัวได้คุณสายฝนก็เริ่มวางเป้าหมายในชีวิตเพราะยังจดจำภาพที่ตนเองถูกกระทำจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และความรู้สึกทรมารขณะที่ขาดยา ประกอบกับช่วงที่ถูกคุมขังทางครอบครัวไม่มีใครมาเยี่ยมเลย ลูกสาวก็ต้องฝากญาติให้ช่วยดูแล

“ตอนนั้นคนที่บ้านก็ไม่ไปหา ไม่ไปเยี่ยมเลย เพราะว่าโกรธ พี่ก็รู้สึกผิดมากเลยนะ เพราะเค้าพยายามที่จะช่วยเราหลายครั้งมากเพื่อให้เราเลิกใช้ยา พี่ก็รู้สึกสิ้นหวังมากเลยนะ แล้วก็คิดได้เลยตอนนั้นว่าพี่จะต้องเลิกให้ได้ ต้องขาดจากมันให้ได้ เพราะรู้สึกผิดกับที่บ้านและกลัวว่าลูกจะถูกล้อ จะอายด้วยที่มีแม่เคยใช้ยา เคยติดคุก”

“มันแย่มากๆเลยนะกับการเป็นแม่แต่ดูแลลูกไม่ได้ พอห่างกันเด็กมันก็ไม่คุ้นเคยกับเรา พี่รู้สึกแย่มากเลยนะ เค้าจะได้กินขนมใหม่ ใครจะหาเงินมันดีกันไปหมดในหัว”

เมื่อเวลาผ่านไป คุณสายฝนได้ทำกิจกรรมต่างๆตามที่ทางเรือนจำได้ตั้งโปรแกรมสำหรับผู้ต้องขังไว้ ตั้งเป้าหมายกับตัวเองก่อนที่จะปล่อยตัวเพื่อเป็นกำลังใจให้ตนเอง แต่ก็มี ความกังวลเรื่องครอบครัว

“กังวลเพราะว่าก่อนหน้านี้เราทำกับที่บ้านไว้เยอะไป ก็กังวลว่าเค้าจะให้ภัยใหม่น้อ นี่ให้เจ้าหน้าที่ฝากติดต่อไปที่บ้านเค้าก็ยังไม่มีมาเยี่ยมเลย”

ประสบการณ์หลังจากถูกปล่อยตัว

คุณสายฝนเล่าว่า หลังจากถูกปล่อยตัวออกมาความรู้สึกตนเองพบกับอิสระอย่างมาก ไม่ต้องไปนอนแอดกักับใคร รวมถึงได้เจอครอบครัว ได้เจอลูก ได้กลับไปใช้ชีวิตเหมือนบุคคลทั่วไป และต้องใช้เวลาในการปรับตัว โดยกลับมาอยู่กับครอบครัวในช่วงแรกยังไม่สามารถปรับตัวได้ ทั้งเรื่องของการใช้ชีวิตประจำวัน การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เนื่องจากอยู่ในเรือนจำต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

“อยู่ในเรือนจำเนี่ยนะคือนอนมันระเบียบมัน คือทุกอย่างมันกดดันหมด”

“ออกมาความรู้สึกอิสระมาก อยากไปไหนก็ไป แต่ก็ยังติดนิสัยตอนอยู่ในเรือนจำแบบตื่นตัว แบบคือไม่เอื่อยเฉื่อยแล้วอะ คนรอบตัวเลยไม่ค่อยชิน”

เมื่อกลับมาอยู่กับครอบครัวทุกคนก็ใช้ชีวิตตามปกติ ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตัวเอง จึงทำให้คุณสายฝนรู้สึกว่ายิ่งห่างกับครอบครัวเพราะไม่มีเวลาได้พูดคุยกัน แต่ในความ

เป็นจริงแล้วเป็นเพียงความรู้สึกที่คิดไปเอง เพราะต่างคนต่างทำงานกลับบ้านจึงเป็นเวลาพักผ่อน ไม่มีโอกาสได้คุยกัน จึงพยายามทำให้ครอบครัวเห็นว่าตนเองได้เปลี่ยนจากเดิมด้วยการไม่ยุ่งเกี่ยวกับ ยาเสพติดอีก ปฏิเสธการเจอเพื่อนกลุ่มเดิม

“เราคิดไปเองอะเราคิดไปเองจริง ๆ ว่าเค้าไม่โอเคเค้าไอ้หนูไอ้เรา คิดแล้วยิ่งพาให้ตัวเองดีดออกมาจากเค้ามากขึ้นเรื่อยๆ แต่พอที่มีสติที่มองกลับไปจริงๆ แล้วที่เค้าเป็นแบบนี้เพราะเป็นเรื่องปกติของคนที่บ้าน คือเค้าทำงานกันทุกคนไง เข้าเค้าก็ไปทำงานเย็นเค้าก็กลับเค้าก็เข้าห้อง แต่เราอะกันไปคิดว่าเค้าไอ้เรา ไม่ให้อภัยเรา ที่ผ่านมาระยะเวลาที่เราคิดเอง เออเอง”

หลังจากนั้นก็เริ่มหางานทำ แต่ใช้ระยะเวลาพอสมควรเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีประวัติ การหางานค่อนข้างยาก

“ตอนนั้นที่ออกมาทีก็ยังไม่ทำงาน ไม่รู้จะทำงานอะไร สมัครไปทั่วไปที่ไหนเค้าก็ไม่รับเพราะเรามีประวัติ”

เส้นทางแยกจากวงจรยาเสพติด

คุณสายฝนเล่าว่า เมื่อออกจากเรือนจำแล้วต้องวางแผนในการใช้ชีวิตให้มากขึ้น รู้จักปฏิเสธให้เป็น ยึดติดกับโอกาสที่ตนเองได้รับ รวมไปถึงการเห็นคุณค่าในตัวเอง อยากทำให้ครอบครัวสบายใจ อยากทำให้ลูกยอมรับและไม่อายใครที่มีแม่เคยติดคุก แม้จะไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาให้ความช่วยเหลือเค้าก็ต้องอยู่กับความเป็นจริงให้ได้ และตั้งเป้าหมายกับตนเองไว้ว่าจะไม่กลับไปทำพฤติกรรมเดิมๆอีก แม้ว่าช่วงแรกๆที่ออกมาจะมีคิดถึงความสุขในช่วงเวลาที่ได้ใช้ คิดถึงเพื่อนๆ และทำการรายงานตัวกับกรมควบคุมประพฤติจนครบตามจำนวนครั้งที่ถูกนัดหมาย

“พอได้ใส่กางเกงทหารของเราที่เราใส่กับเสื้อยืด โห้รู้สึกแบบมันบอกไม่ถูกอะ แล้วมันก็คิดฝันไปถึงยา คิดถึงตอนที่ได้ใส่ชุดนั้นว่าตอนนั้นเราใส่ชุดทำอะไรอยู่”

“รสชาติของความเป็นอิสระมันอย่างงี้เอง ถูกปล่อยตัวแล้วนะ ออ มันเป็นอย่างงี้เอง ความรู้สึกตอนนั้นคือคิดถึงไปหมด คิดถึงบ้านก็คิดถึง คิดถึงเพื่อน คิดถึงลูก”

“พี่อาจจะมีโอกาสดีกว่าคนอื่นตรงที่พี่มีครอบครัวดีที่สามารถพูดคุย ปรับความเข้าใจกันได้ คอยให้โอกาสให้ความช่วยเหลือเรา”

“เพราะได้รับโอกาส ได้มาทำงานด้านนี้ด้วยแหละ เหมือนเราได้โอกาสในสิ่งที่คนที่เคยติดยา เคยติดคุกแบบเรา เราก็เลยมีความรู้สึกว่ ในเมื่อเราได้รับโอกาสแล้วเราก็อยากจะทำตรงนี้ให้มันดี เพื่อกลับไปช่วยเหลือคนอื่นให้ได้ แค่นั้นแหละ”

กรณีศึกษาที่ 2 คุณฟ้าใส

ประวัติและความสัมพันธ์ในครอบครัว

คุณฟ้าใส อายุ 35 ปี ปัจจุบันทำอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งจะเน้นเป็นงานนวด เพราะเป็นสิ่งเดียวที่ทำได้ดีและได้รับการยอมรับที่ถูกคุมขังขณะอยู่ในเรือนจำ คุณฟ้าใสเป็นผู้หญิงที่เติบโตมาในครอบครัวที่ค่อนข้างมีฐานะ และอบอุ่น ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนเอกชนชื่อดังแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่จนจบมัธยมศึกษาตอนต้น และได้ไปศึกษาต่อในสถาบันอาชีวะแต่ไม่สามารถศึกษาจนจบ ปวส ได้ เนื่องจากปีที่ 3 ได้เริ่มมีแฟนและชักชวนกันไปเล่นยาเสพติด ซึ่งทางครอบครัวรับทราบและได้พยายามพาไปบำบัดเพื่อให้เลิกยาให้ได้หลายครั้งแต่ไม่สำเร็จ คุณฟ้าใสจึงแยกออกไปอยู่กับแฟนและขาดการติดต่อกับครอบครัวไปในช่วงเวลาหนึ่ง

“สำหรับครอบครัวที่ฟ้าตอนที่รู้จำได้ว่าตอนนั้นทุกคนเสียใจมากค่ะ ทุกคนผิดหวังในตัวเราเพราะว่าเราจริงๆแล้วที่บ้านพี่เบงค์เค้าเลี้ยงดูพี่เบงค์มาอย่างดีมากเลยนะคะ”

“ช่วยเหลือพยายามพาไปเลิก แต่ว่าตัวพี่เองไม่ได้สำนึกอะนะคะตอนนั้น ก็หนีออกมาอยู่ข้างนอก ก็ขาดการติดต่อกับที่บ้านไปเลย ก็ขาดกันไปช่วงนึงค่ะ”

“โดนพักการเรียน และตอนนั้นครอบครัวพี่ฟ้าเสียใจมากเพราะเค้าไม่คิดว่าเราจะเล่นยาและกั้ท้องในวัยเรียน”

การใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนและแฟน

เมื่อเข้ารับการศึกษาคือในระดับ ปวส คุณฟ้าใสได้เจอเพื่อนทุกกลุ่มใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างเกร ซึ่งก่อนหน้านี้คุณฟ้าใสก็เหมือนวัยรุ่นทั่วไปที่ตั้งใจเรียน เลิกเรียนที่บ้านก็มารับ แต่พอเข้ามาเจอสังคมใหม่ๆ เลยมีความอยากรู้ อยากลอง ประกอบกับมีแฟนที่เข้ายาเสพติดเลยมีการชักชวนให้ลองใช้ จนส่งผลกระทบต่อต้องหยุดเรียนและส่งผลกระทบต่อสุขภาพเนื่องจากได้รับโรคติดต่อจากการมีเพศสัมพันธ์และท้องในวัยเรียน

“เดิมพี่ก็ไม่ได้ใช้ยาอะไรเลยคะ แต่ด้วยสังคมรอบข้างที่เราอยู่ด้วย ณ ตอนนั้น ทั้งแฟน ทั้งเพื่อนเราก็เล่นยากันหมด และด้วยความอยากรู้ อยากลองก็ได้ตัดสินใจลองจนติด”

“เล่นยากันไปจนตั้งท้อง ที่ท้องเพราะไม่ได้ป้องกันอาจจะเพราะความคึกคะนองจากการใช้ยา”

“ตอนนั้นที่เลือกตามเพื่อน ตามแฟน พาตัวเองไปอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบนั้นซึ่งเราก็ไม่คิดว่ามันไม่ดีนะคะตอนนั้น เพราะทุกคนก็เล่นเหมือนเป็นเรื่องปกติ”

“ตอนนั้นพี่เบงค์ติดเชื้อ HIV จากแฟนคะ เพราะว่าตอนนั้นแฟนพี่เบงค์เค้าใช้เข็มร่วมกันกับกลุ่มเพื่อน เราก็ไม่ได้มีความรู้อะไรเรื่องนั้นแล้วเราก็ใช้ร่วมกับแฟนต่อก็เลยทำให้เราได้รับเชื้อ”

และคุณฟ้าใสใช้ชีวิตแบบนั้นต่อเนื่องและใช้ยาเสพติดร่วมด้วยในขณะที่ตั้งท้อง ซึ่งส่งผลให้สุขภาพไม่ค่อยดี มีโรคแทรกซ้อน และสีผิวเปลี่ยนอย่างเห็นได้ชัดเพราะแพ้ยาด้านไวรัสที่ต้องทานเพื่อให้เกิดเชื้อไว้ จนกระทั่งถูกดำเนินคดีเพราะโดนล่อซื้อ

ประสบการณ์ในการถูกคุมขัง

คุณฟ้าใสถูกจับกุมในขณะที่กำลังตั้งท้องได้ 7 เดือน ในขณะที่กำลังจะไปขายยาให้กับลูกค้าที่ได้ทำการนัดหมายกันไว้ ซึ่งเป็นตำรวจที่ได้ทำการล่อซื้อ จึงถูกดำเนินคดีและส่งตัวเข้าเรือนจำให้ข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย

“ตอนที่โดนจับอีกนิดเดียวก็ใกล้คลอดแล้วคือคุณพี่ตำรวจเขาก็บอกว่าอยากให้เราเข้าไปเล็กในนั้น”

ขณะที่โดนจับก็ยังไม่เข้าใจว่าเพราะอะไรถึงไม่ได้รับการยกเว้นเพราะตนเองกำลังตั้งท้องซึ่งอีกไม่กี่เดือนก็จะถึงกำหนดคลอดแล้ว พอต้องเข้าไปอยู่ในเรือนจำก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ แต่ด้วยสาเหตุที่กำลังตั้งท้องจึงได้สิทธิพิเศษมากกว่าผู้ต้องขังปกติ เช่น ได้อาบน้ำก่อน ได้รับประทานอาหารก่อนเพื่อที่จะได้ไม่ต้องไปแย่งหรือเบียดกับผู้ต้องขังท่านอื่น เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ

“เขาก็จะให้คนท้อง คนแก่เนี่ยไปอาบก่อนเพื่อที่จะได้ไม่ต้องไปแย่งกับคนทั่วไป กินข้าวก็จะได้กินข้าวแยกออกมาคือได้สิทธิพิเศษกว่านักโทษทั่วไป”

และเมื่อถึงกำหนดคลอด จะมีเจ้าหน้าที่จะไปส่งพยาบาลโดยจะมีโซ่คล้องไว้ที่เท้าล่ามไว้กับเตียง ซึ่งทำให้รู้สึกที่ตัวเองถูกตีตรา และได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลที่ไม่ค่อยดีเพียงพอเพราะตนเองคือนักโทษ

“จะมีโซ่ตรวนติดที่ขาอยู่แล้วก็ล่ามไว้กับเตียงตอนนั้นที่รู้สึกอายนะคะ”

“รู้สึกเหมือนมันเป็นการตีตรา เป็นการ Stigma ของตัวตัวเอง”

“เขาใช้คำพูดไม่ดีกับเราก็ไม่ได้ปฏิบัติกับเราเหมือนผู้ป่วยทั่วไป หรือเขาอาจจะคิดว่าเรา มาแบบนักโทษ”

หลังออกจากโรงพยาบาลคุณฟ้าใสก็ได้กลับเข้าไปในเรือนจำพร้อมลูก โดยมีระยะเวลาในการเลี้ยงดูบุตรในเรือนจำ 6 เดือน เมื่อครบกำหนดต้องส่งลูกให้สถานสงเคราะห์ เนื่องจากข้อจำกัดของสถานที่ งบประมาณและความพร้อมต่างๆตามระเบียบของเรือนจำในขณะนั้น ระหว่างให้นมบุตรคุณฟ้าใสได้ทานยาต้านไวรัสจึงทำให้บุตรไม่ได้รับเชื้อและมีสุขภาพที่สมบูรณ์ ซึ่งในระหว่างนั้นได้มีโครงการหนึ่งของสถานสงเคราะห์ที่จะมีพ่อแม่บุญธรรมที่เป็นชาวต่างชาติที่ไม่มีบุตรและประสงค์ที่จะเข้ามาอุปการะเลี้ยงดูบุตร ด้วยตอนนั้นเห็นว่าการให้ลูกมีผู้ดูแลน่าจะดีกว่าการที่ต้องมาอยู่กับตน คุณฟ้าใสจึงได้ทำการสมัครและได้รับสงเคราะห์บุตรจากโครงการและยินยอมให้นำน้องไปอยู่สหรัฐอเมริกา

“ลูกพี่ไม่ติดนะคะ ถึงแม้เค้าจะกินนมของพี่ เขาไม่ติดเพราะพี่กินยาตั้งแต่เข้าเรือนจำได้ 2 อาทิตย์ ตอนนั้นมีโครงการก็มีพ่อแม่บุญธรรมรับเลี้ยงไปอยู่สหรัฐอเมริกาแล้วคะ”

“ผ้าห่มให้คนละ 3 ผืนก็คือปู 1 ผืนห่ม 1 ผืนแล้วก็หนุนเป็นหมอน 1 ผืนกว้างศอกยาววาก็ไม่ได้มีอะไรพิเศษมากมายสำหรับแม่ลูกอ่อนเขาจะแยกมานอนอีกห้องหนึ่งมันจะเหมือนเป็นทางร่องยาวๆแต่มันจะเป็นห้องเล็กคะให้แม่ลูกอ่อนนอน แต่ก็พักนอนได้ไม่เต็มทีนะ เพราะมันเป็นเรือนจำไง จะทำอะไรตามใจไม่ได้ แล้วพอเราคิดเยอะก็เครียด กินข้าวไม่

ลง ร่างกายก็อ่อนแอหัวใจด้วย ยิ่งตอนถ้าใจมันไม่สู้ด้วยกายก็ไปด้วย
ปวดท้อง เป็นไข้ตามมาหมดเลย”

“ก็ตั้งเป้าหมายว่าฉันจะไม่ยุ่งแล้วฉันจะไม่กลับไปอีกแล้วแล้วที่ก็ไม่
กลับไปอีกเลย”

ในส่วนของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยของเรือนจำในขณะนั้นก็มีการ
อบรมให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ทำการสำรวจความต้องการแต่ก็
ไม่สามารถเข้ารับการอบรมได้ตามที่ต้องการด้วยข้อจำกัดเรื่องงบประมาณหรือเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามา
อบรมให้ความรู้ และจะมีการประเมินความพร้อมด้านจิตใจโดยการสอบถามเพื่อประเมินว่าเรา
สามารถกลับคืนสู่สังคมได้โดยที่จะไม่กลับไปกระทำผิดอีก จึงตั้งเป้าหมายกับตนเองไว้ว่าถ้าได้รับ
การปล่อยตัวจะไม่กลับไปสู่วงจรเดิมๆอีก

ประสบการณ์หลังจากถูกปล่อยตัว

คุณฟ้าใสเล่าว่าหลังจากพ้นโทษคุณฟ้าใสจึงได้ทราบว่าแฟนเสียชีวิตจากการ
ใช้สารเสพติดเกินขนาดร่วมกับการติดเชื้อเอชไอวี ระหว่างกลับมีความกังวลว่าครอบครัวจะปฏิบัติ
ต่อตนเองแบบไหน ทุกคนยังอยากต้อนรับอยู่ไหม ก่อนจะไปอยู่กับครอบครัว ทางคุณฟอกก็พา
ไปบวชก่อน 9 วัน ที่วัดรำเปิง พอครบ 9 วันก็กลับไปอยู่ที่บ้าน ซึ่งพอได้กลับไปที่บ้านทุกคนกลับให้
การต้อนรับที่ดีมาก แต่ต้องปรับตัวในหลายๆเรื่อง เพราะเข้าไปอยู่ในเรือนจำนานพอออกมาทุก
อย่างก็มีการพัฒนาทั้งเรื่องของการคมนาคม การขยายตัวของธุรกิจต่างๆ การใช้ชีวิตก็มีกฎ
ระเบียบมากขึ้น แต่สิ่งที่ภูมิใจที่สุดคือรู้สึกดีใจที่ทุกคนยังรักและให้โอกาส แต่ก็จะมีคนบางกลุ่มที่
มองเราด้วยสายตาเหยียดหยาม

“ที่บ้านทุกคนให้ความอบอุ่นเราเหมือนเดิม เค้านั่งรอกินหมูกระทะ พอเรา
กลับถึงบ้านเค้าก็พูด โอ้ว มาๆ ฟ้ากลับมาแล้ว แล้วเขาก็ผูกข้อไม้ข้อมือ
เรียกขวัญให้เรา”

“คนอื่นเขาก็จะแค่มอง มองด้วยสายตาที่เราที่เรารู้แล้วว่ามันเป็นสายตาที่
แบบรังเกียจ แบบคนขี้คุกหรือ”

“เราต้องปรับตัวหลายๆอย่างอย่างการเข้าห้างเหมือนบ้านนอกเข้ากรุง
ประมาณนั้นมันก็ต้องปรับตัวหลายอย่างอยู่เหมือนกัน”

โดยในระหว่างนั้นก็ได้หางานทำ แต่ด้วยวุฒิการศึกษาที่จบแค่ ม.3 ประกอบกับมีประวัติในการถูกคุมขังจึงไม่มีทางเลือกที่มากนัก จึงได้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และรับนวนคนนอกสถานที่เนื่องจากเป็นเพียงวิชาชีพเดียวที่มีติดตัวมาระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ และได้กลับไปเจอเพื่อนกลุ่มเดิมๆและยังมีการชักชวนให้กลับไปใช้สารเสพติดแต่คุณฟ้าปฏิเสธเพราะไม่อยากรับกลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมอีก

เส้นทางแยกจากวงจรยาเสพติด

คุณฟ้าใสมองว่ากว่าเค้าจะมาถึงจุดนี้ได้ เค้าต้องผ่านการสูญเสียและความลำบากมากมาย จึงไม่อยากรับกลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมอีก เค้ามีจิตใจที่แข็งแกร่ง เพราะเค้าเชื่อว่าทุกคนมีโอกาสในการเริ่มต้นใหม่เสมอ และยังได้รับความรัก ความเข้าใจที่ดีจากครอบครัว เค้ายังอยากทำให้ตัวเองมีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ไม่อยากทำให้ครอบครัวต้องเสียใจอีก และต้องรู้จักที่จะปฏิเสธให้เป็นเพื่อไม่ทำให้ตนเองต้องกลับไปสู่วงจรเดิมๆ

“ใจของเราเองค่ะที่สำคัญที่สุดใจเราเองค่ะ ถึงแม้ใครจะชวนยังไงใครจะทำยังไงก็ช่างใจเราไม่ไปเราไม่ทำซะอย่างมันอยู่ที่ใจเราค่ะในความคิดพี่นะค่ะ”

“ผ่านมาถึงตรงนี้ได้พี่รู้สึกว่าจะอย่างน้อยเราก็สัมผัสมาแล้วก็คือพอใจนะจุดหนึ่งที่ทำให้ตัวเองหยุดในสิ่งที่ไม่ดีไม่ได้ สามารถกลับมาใช้ชีวิตประจำวันสามารถทำอะไรได้เหมือนคนทั่วไปได้ซึ่งไม่ต้องไปกังวลใจแบบกลางคืนตาโตกลางวันนอนอีกอะค่ะเหมือนพวกติดยา ก็จะเป็นประมาณนั้นกลัวสายตาคนแต่ตอนนี้คือเราจะทำอะไรก็ได้ไม่ต้องลบไม่ต้องแคร่สายตาใครได้ทำอะไรที่มันถูกกฎหมายแล้วก็อยู่ในสังคมได้”

“ต้องบอกเลยว่าพี่โชคดีมากที่มีครอบครัวที่ดี เค้าไม่เคยตอกย้ำนะค่ะ มีแต่ให้โอกาส และเข้าใจเราจริงๆ เลยเป็นเหตุผลหลักที่พี่ไม่อยากจะให้ครอบครัวเสียใจอีกเลยตั้งว่าจะไม่กลับไปวงจรเดิมๆอีกค่ะ”

กรณีศึกษาที่ 3 คุณสุดสวย

ประวัติและความสัมพันธ์ในครอบครัว

คุณสุดสวย ปัจจุบันอายุ 42 ปี ปัจจุบันเป็นพนักงานประจำอยู่มูลนิธิแห่งหนึ่ง คุณสุดสวยเกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง ในช่วงเด็กจนถึงวันทำงานก็ได้ใช้ชีวิตตามแบบปกติทั่วไป เป็นคนที่มีอุปนิสัยใจเย็น ตั้งใจเรียน เชื่อฟังพ่อแม่ ซึ่งพื้นฐานครอบครัวดีมาก ไม่ได้มีปัญหาภายในครอบครัวแต่อย่างใด จนกระทั่งทำงานและมีแฟนจึงทำการแยกย้ายออกไปอาศัยอยู่กับแฟน และขาดการติดต่อกับที่บ้านไปช่วงหนึ่ง

“พ่อ แม่พี่ดูแลดีมากนะตั้งแต่เด็กจนโต คำสอนับสนุนทุกอย่าง แต่พอเริ่มโตมีแฟนก็อยากไปอยู่กับแฟนมากกว่า”

การใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนและแฟน

หลังจากที่ได้ย้ายออกมาอาศัยอยู่กับแฟน คุณสุดสวยเล่าว่าทางครอบครัวดีกับคุณสุดสวยมาก ดูแลและให้ความรักเหมือนเป็นลูกคนหนึ่ง แต่พอกับกันไปสักพักเริ่มมีปัญหาชีวิตคู่ ที่พยายามช่วยกันปรับแล้วแต่ยังไม่ดีขึ้น จึงหาตัวช่วยโดยการเข้าหาโค้ชอยู่ระยะหนึ่ง เนื่องจากมีเพื่อนที่เล่นยาไอซ์อยู่แล้วจึงลองใช้และใช้ต่อเนื่องมาเรื่อยๆ ในระยะเวลา 6 เดือน ซึ่งในระหว่างที่ใช้เค้ารู้สึกว่าได้ตัวคนเดียว และมีเพื่อนกลุ่มนี้ที่อยู่เคียงข้าง และเข้าใจ

“ตัวพี่เองอะมีปัญหา ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องชีวิตคู่อะไรประมาณนี้ละคะ ทีนี้พี่มีปัญหาหนักขึ้นเรื่อยๆก็เลยทำให้พี่เริ่มมองหาตัวช่วย”

“เรารู้จักกับคนที่เค้าใช้ยาเสพติดอยู่แล้วอะไรอย่างเงี้ย เราก็เริ่มที่จะเข้าไปอยากลอง”

“ตอนที่ใช้มันก็ดีจริงๆนะคะ มันทำให้พี่รู้สึกโล่ง ไม่โฟกัสกับปัญหาที่เจอ ยังมีเพื่อนเล่นด้วย ได้แชร์ความรู้สึก แชร์ปัญหากัน ก็ทำให้รู้สึกว่าพี่ไม่ได้ตัวคนเดียว พี่ยังมีเพื่อนที่เข้าใจ”

ประสบการณ์ในการถูกจับกุม

คุณสุดสวยเล่าสาเหตุที่ถูกจับเนื่องจากตอนนั้นได้ไปซื้อยากับเพื่อนและอยู่ในห้องของคนขายยาซึ่งขณะนั้นตำรวจก็เข้ามาจับ และถูกจับในคดีครอบครองเพื่อเสพ

“ก็คือพี่ไปซื้อยากับเพื่อนนี่ละคะ ทีนี้ก็เข้าไปอยู่กับคนที่เค้าขายอะคะ เสร็จแล้วที่นี้เหมือนตำรวจเค้ามีการล่อซื้อหรืออะไรแบบนี้ละคะ แล้วเราก็ดัน

อยู่ตรงนั้นด้วยก็เลยโดนจับ แต่ว่าของพีเนียไม่ได้โดนในคดีจำหน่าย แต่พีเนียโดนในคดีครอบครองเพื่อเสพอะคะ”

ในระหว่างที่อยู่ในเรือนจำมีเพียงพ่อแม่ และครอบครัวของแฟนมาเยี่ยมโดยที่แฟนเค้าไม่เคยมาเยี่ยมเลย

“หลังจากที่โดนจับไปก็มีครอบครัวของแฟนเก่าพีเนีย พ่อแม่แฟนเก่าพีเนียก็เข้ามาช่วยเหลือ เข้ามาดูแล”

ซึ่งระหว่างที่ถูกคุมขัง มีโครงการเข้ามาโดยให้ผู้ต้องขังทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการ เปรียบเป็นการฝึกอาชีพเพื่อให้เกิดประสบการณ์จริง คุณสุดสวยจึงมีโอกาสมีการเรียนรู้งาน ซึ่งลักษณะงานคือการเป็นวิทยากรในการให้ความรู้ในประเด็นต่างๆที่ขึ้นอยู่กับทางเรือนจำจะกำหนดให้

“เราได้เข้ามาทำงานร่วมกับพวกพีเนีย ก็คือได้เข้ามานั่งทำงานร่วมกับพีเนีย เค้า ก็เหมือนเราเป็นคนทำงานในออฟฟิศทั่วไปอะไรอย่างงี้อะคะ ก็คือได้ฝึกอาชีพจริง ฝึกประสบการณ์จริงเลย”

ช่วงที่ใกล้ถึงกำหนดพ้นโทษคุณสุดสวยมีความกังวล มีความเครียดเกิดขึ้นเนื่องจากเข้าไปใช้ชีวิตในเรือนจำนาน จึงกังวลเรื่องกลับมาใช้ชีวิตข้างนอก ไม่มีรู้ว่าจะต้องเริ่มต้นจากตรงไหน และจะต้องเผชิญกับอะไรบ้าง

“มันกังวลจริงๆนะ ตอนที่เราจะต้องแบบกลับออกมา แล้วเราจะต้องเริ่มใช้ชีวิตต่ออย่างไร มันเครียด”

ประสบการณ์หลังจากถูกปล่อยตัว

หลังจากถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำ คุณสุดสวยได้กลับมาอยู่กับครอบครัวแฟน เนื่องจากยังไม่กล้าที่จะกลับไปที่บ้านของตนเองประกบกับในช่วงที่อยู่ในเรือนจำมีครอบครัวแฟนก็ได้ไปเยี่ยมตลอดทุกเดือน จึงตัดสินใจที่จะออกมาอยู่กับครอบครัวแฟนก่อน

“พ่อแม่แฟนพีเนียไปหาพีเนียทุกเดือน ช่วงที่พีเนียจะได้กลับบ้านเนี่ย พ่อแม่แฟนเค้าก็ไปหา ก็คือเรารู้แล้วแหละว่าเรากลับมาเราก็ต้องกลับไปอยู่บ้าน”

แต่เมื่อได้กลับมาอยู่กับครอบครัวแล้ว คุณสุดสวยกับรู้สึกว่าคุณสุดสวยเองว่าเปลี่ยว ไม่อยากอยู่บ้าน ถึงแม้จะได้ชีวิตอย่างอิสระ อยากไปไหนก็ได้ ต้องการอะไรพ่อแม่แม่ก็ให้ทุกอย่าง จึงมีความคิดอยากออกไปใช้ชีวิตเองเพื่อที่จะได้ไม่ต้องเป็นภาระให้ที่บ้าน และยังทำการ

ติดต่อกับเพื่อนกลุ่มเดิมแม้จะมีการชักชวนจากเพื่อนให้กลับไปลองใช้ยาเสพติดแต่คุณสุดสวຍก็เลือกที่จะปฏิเสธเพราะรู้ว่าอะไรไม่ดีและจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวอีก

“พอกลับไปบ้านเสร็จปั๊บมันเหมือนชีวิตว่างเปล่าอะ”

“เค้าจะต้องขับพอดเราไปตลอดแบบนี้มันก็เป็นไปไม่ได้ไง กลายเป็นเค้าต้องมีภาระเพิ่ม เรายังรู้สึกไม่ดี ก็ยิ่งตีตัวออกห่าง มันต่อกันไม่ติดเพราะเรามีปมในใจ พยายามทำงาน พยายามหาเงินด้วยตัวเอง พยายามมีเงิน พยายามทำอะไรก็ได้โดยที่เค้าไม่ต้องเดือดร้อนเพราะว่าพี่สร้างความเดือนร้อนให้เค้า”

เส้นทางแยกจากวงจรยาเสพติด

คุณสุดสวຍเล่าว่าจุดเปลี่ยนที่ทำให้เค้าไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกนั้นเป็นเพราะการได้รับโอกาสจากที่ทำงาน ซึ่งเป็นงานจากโครงการที่คุณสุดสวຍได้รับการฝึกปฏิบัติในขณะที่อยู่ในเรือนจำ ซึ่งเป็นงานที่ให้โอกาสแก่สตรีที่เคยก้าวพลาดในชีวิต ลักษณะงานคือการเข้าไปให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่กำลังจะพ้นโทษ

“ ก่อนที่พี่จะถูกจับอะ คือพี่ก็ทำงานอยู่แล้ว คือเหมือนเราเป็นคนทำงานมาตลอดอะ เสร็จแล้วที่นี้พ้อออกมาแล้วมันเคือง จะไปทำงานตรงไหน มันจะต้องทำยังไง มันก็เลยเครียดไง แล้วเราก็ได้รับโอกาสตรงนี้”

“การที่มีหน่วยงานเข้ามาขับพอดเหมือนอย่างที่เราได้รับเนี่ยมันคือเรื่องที่ดีมากๆเลย สำหรับคนที่แบบเค้าไม่มีทางจะไปแล้ว”

พ้อได้เข้าทำงานคุณสายฝนก็ได้ตั้งเป้าหมายของตัวเองเอาไว้อย่างชัดเจนว่า จะต้องทำงาน ต้องมีเงิน อยากใช้ชีวิตของตัวเองให้มีความสุข และเลือกที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง

“ที่ทำงานพี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พี่ไม่กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก มีเป้าหมายในชีวิตมากขึ้น แล้วก็สามรถดูแลตัวเองได้”

“เราก็ต้องรู้ว่าเราต้องอยู่ตรงไหน ที่ของเราอยู่ตรงไหน อะไรที่มันเข้าไปแล้วไม่ดีก็คือไม่ต้องเข้าไป”

“เราต้องเชื่อมั่นในตัวเองว่าเราสามารถทำทุกอย่างให้ดีขึ้นได้ อาจจะใช้เวลาที่ต้องเอาชนะใจตัวเองให้ได้”

“เราต้องให้โอกาสตัวเองในการเริ่มต้นใหม่ด้วย และนอกจากเราได้รับโอกาสแล้วก็คือการที่เราจะต้องรักษาโอกาสนั้นเอาไว้ด้วย”

กรณีศึกษาที่ 4 คุณสายรุ้ง

ประวัติและความสัมพันธ์ในครอบครัว

คุณสายรุ้ง ปัจจุบันอายุ 50 ปี ฐานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจน ที่บ้านประกอบอาชีพรับจ้าง ต้องทำงานช่วยพ่อแม่เพื่อส่งเสียตัวเองเรียนจนจบ ม.3 และไม่ได้เข้าศึกษาต่อเนื่องจากสภาพการเงินของครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ค่อยดี ต่างคนต่างทำงาน แต่ส่วนมากจะเป็นเรื่องของการหาเงินเพื่อให้เพียงพอในการใช้ชีวิตในแต่ละวัน แต่เมื่อที่บ้านรู้ว่าลูกสาวใช้ยาเสพติดก็ไม่คุยกันอีกเลย

“ทางบ้านพี่ยากจน พ่อแม่ก็ทำงานรับจ้างทั่วไป ไม่ได้มีกำลังที่จะส่งเราเรียนจบสูงๆ”

“เราอยู่กับแบบตามมีตามเกิดจะคุยกันแค่เรื่องปากท้อง ด้วยที่บ้านเราไม่มีเหมือนคนอื่น พี่ก็เฉยๆไม่ได้อะไร”

“พ่อแม่ตอนรู้ว่าเล่นยาเค้าก็ไม่สนใจเราเลย แสบจะเหมือนไม่ใช่ลูกเลย เค้าก็คงคิดว่าเค้าลำบากกับเรามาพอแล้ว”

การใช้ชีวิตกับกลุ่มเพื่อนและแฟน

คุณสายรุ้งเล่าว่า พ่อตนเองได้งานประจำเป็นลูกจ้างทั่วไปในร้านขายอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ก็ได้มีโอกาสได้เจอเพื่อนในที่ทำงานซึ่งค่อนข้างสนิทสนมกัน โดย 1 ในเพื่อนก็ได้มีโอกาสพัฒนามาเป็นแฟน ซึ่งช่วงแรกๆไม่รู้ว่าแฟนใช้สารเสพติด พอผ่านไปสังเกตว่าแฟนออกไปหาเพื่อนบ่อยๆ จึงได้ทราบว่าแฟนตนเองใช้สารเสพติด ซึ่งกลุ่มเพื่อนที่แฟนไปรวมกลุ่มด้วยมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง และด้วยตอนนั้นคุณสายรุ้งกังวลเรื่องการชู้สาวเนื่องจากตนเองไม่ได้ใช้ยาด้วยจึงกลัวว่าแฟนจะนอกกลุ่มนอกทางและไม่ค่อยได้เวลาร่วมกัน จึงตัดสินใจขอลองใช้ยากับแฟน เพราะคิดว่าจะได้มีกิจกรรมทำร่วมกันและไม่ต้องออกไปเล่นข้างนอก หลังจากนั้นก็ได้มีโอกาสไปทำความรู้จักกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาและมีการนัดเพื่อรวมกลุ่มเล่นยาด้วยกันอยู่บ่อยครั้ง แต่ส่วนมากจะเล่นกับแฟน 2 คนที่ห้อง เพราะถ้าไปเล่นกับเพื่อนบ่อยๆก็ต้องแชร์กัน ซึ่งทั้งสองคนก็ยังไม่มีการล้างมากพอขนาดนั้น

“ตอนนั้นที่เข้าไปยุ่งกับยาเสพติดเพราะว่าแฟนเล่นค่ะ แล้วคือด้วยความที่อยากอยู่กับเค้าเราก็เลยเล่นด้วย เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เรามีส่วนร่วม และได้ใกล้ชิดกับเค้า”

“เล่นหลายคนก็สนุกดี แต่เปลืองมากต้องแชร์กัน เลยชอบเล่นกัน 2 คน จะได้ประหยัด”

ประสบการณ์ในการถูกจับกุม

คุณสายรุ้งเล่าถึงสถานการณ์ที่ถูกจับตอนนั้นเนื่องจากว่า วันที่โดนจับเพื่อนได้วานให้ไปส่งน้องชาย จึงให้น้องชายเพื่อนซ้อนท้ายเพื่อจะไปส่งยังที่หมาย แต่พอไปถึงกลับเจอตำรวจรออยู่เพื่อดักจับ เพราะน้องชายเค้านัดส่งของ พอตำรวจค้นตัวเจอของกลางจึงโดนจับไปด้วยในข้อหาครอบครองเพื่อเสพและจำหน่าย กล่าวโดยสรุปได้ว่าวันที่โดนจับเพราะโดนเพื่อนหลอกจึงต้องรับเคราะห์แทน โดยหลังจากที่โดนจับเพื่อนและแฟนไม่มีใครมาหาเลย

“เราก็ไม่รู้ว่าเป็นเพื่อนเอายาให้น้องชายไปส่ง พี่ก็รับน้องเค้าซ้อนท้ายรถมาก็เลยโดนจับ โทษก็อยู่ที่ 3 ปี จนสืบพยานต่างๆก็โดนลดโทษลงมาที่ 2 ปี”

“โดนข้อหา มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพและจำหน่ายค่ะ เพราะเราอยู่ในเหตุการณ์ อีกอย่างตรวจฉีแล้วก็เจอเพราะเราก็เล่นยาบ้าด้วย แต่เรื่องที่น่าヤไปส่งนั้นเราไม่รู้”

“ตอนนั้นต้องบอกเลยว่าวงค์ค่ะ แล้วก็รู้สึกกลัวตามมา เพราะตอนนั้นถูกจับ พอขับรถเข้าไปก็มีตำรวจมาซาร์ทตัวเรา”

หลังจากที่เข้าไปอยู่ในเรือนจำ คุณสายรุ้งเล่าว่าเค้าต้องใช้ชีวิตอย่างลำบาก เพราะแฟนก็หายไปเลย ครอบครัวก็ไม่มาเยี่ยมเลย ไม่มีใครมาฝากเงินให้ เลยต้องรับจ้างนักโทษท่านอื่นเพื่อให้เค้าซื้อของใช้ให้และด้วยความที่เป็นนักโทษไร้ญาติก็จะได้ไม่ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สักเท่าไร ของใช้ส่วนตัวของไปขอจากกองกลางที่มีคนมาบริจาคไว้ให้เพราะไม่มีเงินที่จะซื้อ

“ต้องรับจ้างบุทีนอน ชักผ้าห่มให้คนที่พอจะมีเงิน ล้างถ้วย ชักผ้าซักชุด นักโทษอะไรแบบนี้”

“เราไม่ค่อยมีญาติก็เป็นแค่นักโทษ เค้าก็ไม่ค่อยสนใจ แต่นักโทษที่มีญาติ
เค้าก็จะพูดคุยกุศลดี”

คุณสายรุ้งได้เลือกฝึกอาชีพด้วยการเลือกเรียนนวดเพื่อที่เมื่อพ้นโทษไปแล้ว
ตนเองจะสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพหลักในการเลี้ยงดูตัวเองได้ โดยเริ่มจากการฝึกใน
เรือนจำ และออกมาฝึกข้างนอก เช่น ออกไปนวดร้านหน้าเรือนจำเจอลูกค้าจริง ๆ หรือหากมีงาน
นิทรรศการก็จะได้ไปออกบูทนวดให้คนที่มาเยี่ยมชมงาน

“ฝึกอาชีพเค้าก็จะพาเราออกมาอบรมข้างนอกคะ ออกมาอยู่กองนอก เอา
มาอยู่กองนวด ก็คือเอาเรามาอยู่ข้างนอก อย่างถ้ามีงานนิทรรศการก็จะพา
เราไป”

“หน้าเรือนจำมันจะมีร้านนวดอยู่ข้างหน้า เราออกกองนวด ออกมาทำงาน
ทุกวัน”

“เราก็ตั่งเป้าหมายของเราละ ว่าถ้าออกมาเราจะประกอบอาชีพที่เราได้เรียน
มา อย่างพี่เรียนนวดมาพี่ก็อยากทำงานร้านนวด”

ประสบการณ์หลังจากถูกปล่อยตัว

หลังจากออกมาจากเรือนจำคุณสายรุ้งได้กลับไปอยู่กับครอบครัว ซึ่งเล่าว่า
ช่วงแรกที่กลับออกมาก็รู้สึกเคืองกว้างอยู่ระยะหนึ่ง เพราะไม่รู้ว่าจะต้องเริ่มต้นจากตรงไหน เห็น
พ่อแม่แล้วก็จะรู้สึกผิดทุกครั้ง ยิ่งทำให้รู้สึกกลัวและกังวล จึงได้เริ่มออกหางานซึ่งก็ไม่ได้ง่าย และ
ช่วงนั้นก็ต้องใช้ชีวิตอย่างดิ้นรนเพื่อให้ตัวเองสามารถอยู่รอดได้ แต่เมื่อไปสมัครงานไม่ได้จึงกลับไป
ทำร้านนวดที่หน้าเรือนจำ ซึ่งทำได้ประมาณ 3 เดือน หลังจากนั้นก็ออกมาทำกับข้าวขายเพราะ
เป็นคนชอบทำอาหาร

“ช่วงแรกก็ไปสมัครงานเหมือนคนทั่วไปคะ แต่ด้วยความที่เราการศึกษาน้อย
และเคยติดคุกมันก็ไม่มีใครเค้าให้งานทำ แคไปสมัครรับจ้างทั่วไป รับจ้างล้าง
จานเค้ายังไม่รับเลย มันยากจะกับการที่จะหางานทำได้เหมือนคนปกติ”

“ออกมาอยู่ข้างนอกมันก็ต้องดิ้นรนทุกอย่างเลยนะคะ แต่อย่างถ้าอยู่ในนั้นเรา
ไม่มีเงิน ไม่มีคูปองเราก็อยู่ได้ แต่อยู่ข้างนอกเราต้องดิ้นรน ต้องหาเงิน หา
อะไรเอง อยู่ในนั้นถึงเวลาก็มีข้าวกิน มีคนทำมาให้”

“ไปทำงานร้านนวดหน้าเรือนจำก่อนค่ะ แต่เค้าก็ไม่ได้จ้างงานนานนะคะ ประมาณ 2-3 เดือน หลังจากนั้นก็มาทำกับข้าวขาย เพราะว่าเราชอบทำกับข้าวมากๆ พอทำๆไปลูกค้าเริ่มติดก็ดีใจค่ะ”

เส้นทางแยกจากวงจรรยาเสพติด

คุณสายรุ้งมองว่าการที่เค้าจะเริ่มต้นการใช้ชีวิตใหม่ได้จะต้องมีอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตัวเอง เลือกรับทำในสิ่งที่ตนเองรัก เห็นคุณค่าในตนเอง และโชคที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐในการให้เงินทุนในการประกอบอาชีพ แม้จะเป็นเงินจำนวนไม่มากแต่ก็ช่วยให้เรามีกำลังใจในการสู้ต่อไปได้

“คนเรามันต้องหัดเอาตัวรอด หัดช่วยเหลือตัวเอง อยู่ด้วยลำแข้งตัวเองให้ได้ ถ้าใจเราไม่สู้ทำอะไรก็ไม่สำเร็จหรอก กออย่างมันอยู่ที่ใจเรา อยู่ที่วิถีคิดเรา”

“ได้ทำในสิ่งที่ชอบ ได้พูดคุยกับลูกค้ามันก็รู้สึกได้ว่าตัวเราไม่ได้ไร้ค่านะ เรายังสามารถทำอะไรได้อีกเยอะค่ะ”

บทสรุปจากประวัติชีวิต

จากกรณีศึกษาประวัติชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดของอดีตผู้ต้องขังหญิง จะเห็นได้ว่าแต่ละคนมีเรื่องราวในอดีต พื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกัน ซึ่งจุดใหญ่ๆที่พบว่าจะน่าจะเป็นเงื่อนไขของการเกิดพฤติกรรมในการใช้สารเสพติดคือ การมีเพื่อนหรือแฟนคอยชักนำ กลายเป็นตัวแบบในการใช้สารเสพติด จึงทำให้เกิดการเรียนรู้และมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน แต่อาจจะมีปัจจัยอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องโดยเฉพาะเรื่องวุฒิภาวะในการตัดสินใจในช่วงวัยที่กรณีศึกษาตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และข้อสังเกตที่ดูเหมือนว่าจะจะเป็นปัญหาที่สำคัญคือ การที่อดีตผู้ต้องขังหญิงสามารถจัดหายาเสพติดและอุปกรณ์ในการเสพให้ตนเองได้อย่างง่ายดาย แม้บางคนจะมีการเลิกติดต่อกับเพื่อนหรือแฟนไปแล้ว ก็ยังสามารถหาช่องทางในการเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองได้ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความละหลวมของกฎหมายในการควบคุมและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่

เมื่อเปรียบเทียบเส้นทางชีวิตจากประวัติของอดีตผู้ต้องขังหญิงทั้ง 4 คน จะพบว่าอดีตผู้ต้องขังหญิงทั้ง 4 คน มีเป้าหมายในการใช้ชีวิตหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ และเชื่อว่าตนเองสามารถใช้ชีวิตให้มีความสุขได้โดยไม่ต้องกลับไปสู่วงจรเดิมอีก หากเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง โดยปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยตัดทอนวงจรการกลับไปกระทำผิดซ้ำคือครอบครัว เพราะต้องการสร้างความภาคภูมิใจและไม่ต้องการให้ครอบครัวผิดหวังกับตนเองอีก ประกอบกับ

การได้รับโอกาสจากคนในครอบครัว นอกจากนั้นวุฒิภาวะที่เพิ่มขึ้นจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้อดีตผู้ต้องขังหญิงตระหนักได้เองว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ได้ส่งผลดีต่อชีวิตพวกเขา รวมไปถึงการตั้งเป้าหมายในชีวิตที่จะมีอาชีพ มีรายได้และสามารถดูแลตัวเองได้โดยที่ไม่เป็นภาระของครอบครัว หรือทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น จึงทำให้อดีตผู้ต้องขังหญิงเหล่านี้สามารถหลุดพ้นออกจากเส้นทางในการกระทำผิดซ้ำได้แม้จะมีความเสี่ยงในการกลับไปเจอเพื่อนกลุ่มเดิมสถานที่เดิมๆ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ปัจจัยเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของอดีตผู้ต้องขังหญิงที่ทำการศึกษานี้ อาจเป็นเงื่อนไขที่เป็นเงื่อนไขโดยตรงหรือเงื่อนไขโดยอ้อมต่อการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งจุดเริ่มต้นของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับแต่ละคนนั้นมีสาเหตุและจุดเริ่มต้นที่แตกต่างกัน อันเป็นจุดเปลี่ยนในการดำเนินชีวิตของอดีตผู้ต้องขังหญิงที่ใช้สารเสพติดในการดำเนินชีวิต โดยผู้วิจัยได้บางปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องออกเป็นส่วนต่างๆ ได้แก่ เงื่อนไขด้านตนเอง เงื่อนไขด้านเพื่อนหรือแฟน เงื่อนไขด้านครอบครัว และเงื่อนไขด้านชุมชน

1. ปัจจัยเงื่อนไขด้านตนเอง

ประเด็นข้อค้นพบที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขด้านตนเอง ได้แก่

1. ความอยากรู้อยากลอง

เนื่องจากช่วงอายุของอดีตผู้ต้องขังหญิงที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในขณะนั้นอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากลอง โดยไม่รู้หรือคำนึงถึงผลที่จะตามมา และเมื่อมีการใช้ครั้งแรกแล้วนั้นโดยปกติของร่างกายจะเกิดความต้องการที่สารเสพติดในปริมาณที่เพิ่มขึ้นเพราะหากใช้ในปริมาณเดิมๆอย่างต่อเนื่องร่างกายจะเกิดความเคยชินส่งผลให้ต้องเพิ่มปริมาณเรื่อยๆ จนเกิดเป็นการเสพติดได้

“ด้วยความอยากรู้ อยากลองก็ได้ตัดสินใจลองจนติด” (ฟ้าใส)

“ได้ลองของใหม่ๆก็เยอะขึ้น ตอนนั้นลองหมดทุกอย่างเลย คำว่าดีเราก็ไม่ปฏิเสธ”(สายฝน)

“อยากลองหรืออะไรอย่างเงี้ยค่ะ”(สุดสวย)

“เราขอไปเล่นเอง อยากลอง”(สายรุ้ง)

“บางคนเข้าไปใช้เพราะความอยากรู้อยากลอง”(เจ้าหน้าที่โครงการ)

“หลายคนที่พี่ให้คำปรึกษาส่วนมากเริ่มจากการลองเล่น จนเกิดการเสพติด”
(ทนายความ)

2. กอดตันจากปัญหา และระบายออกโดยการใช้สารเสพติด

อดีตผู้ต้องขังหญิงเจอความกดดันจากสภาพปัญหาต่างๆของตนเอง เช่น ปัญหาทางด้านครอบครัว ปัญหาเรื่องความรัก เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถบอกเล่าหรือพูดคุยปรึกษากับใครได้ รู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยว หรือไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ จึงเลือกที่จะหาตัวช่วย เพื่อให้ตัวเองรู้สึกสบายใจ

“พี่เองอะมีปัญหา ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องชีวิตคู่อะไรประมาณนี้อะคะ ที่นี้พอมีปัญหาหนักขึ้นเรื่อยๆก็เลยทำให้พี่เริ่มมองหาตัวช่วย ตอนที่ใช้มันก็ดีจริงๆนะคะ มันทำให้พี่รู้สึกโล่ง ไม่โฟกัสกับปัญหาที่เจอ”(สุดสวย)

3. ต้องการมีตัวตนและได้รับความสนใจจากคนรอบข้าง

อดีตผู้ต้องขังหญิงบางคนมองว่าการใช้ยาเสพติด จะเป็นการดึงความสนใจหรือต้องการยอมรับจากแฟนหรือคนรอบข้างได้ จึงต้องใช้ยาเสพติดเพื่อเป็นสิ่งที่สร้างความน่าสนใจให้กับตนเอง ทำให้แฟนเห็นว่าเค้าไม่ต้องไปเล่นกับกลุ่มเพื่อนก็ได้ เพราะผู้หญิงก็เล่นเหมือนกัน

“ด้วยความที่อยากอยู่กับเค้าเราก็เลยเล่นด้วย เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เรามีส่วนร่วมและได้ใกล้ชิดกับเค้า”(สายรุ้ง)

“บางคนใช้เพราะอยากให้แฟนอยู่กับตัวเอง เพราะแฟนชอบไปใช้กับเพื่อน พอตัวเองใช้แฟนจะได้ไม่ออกไปที่อื่น”(หัวหน้ากลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด)

2. ปัจจัยเงื่อนไขด้านเพื่อนหรือแฟน

เพื่อนหรือแฟนเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลกับอดีตผู้ต้องขังหญิงในช่วงที่เป็นวัยรุ่นอย่างมาก เพราะด้วยวัยเดียวกัน ใกล้ชิดกันจึงสามารถชักจูงหรือการถ่ายทอดพฤติกรรมต่างๆต่อกันได้ง่าย จึงเกิดจากปัจจัยด้านเพื่อนหรือแฟนดังนี้

1. มีแฟนที่มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด

การมีแฟนที่ใช้สารเสพติดพลอยส่งผลให้อดีตผู้ต้องขังเกิดการจดจำ และเกิดการหึงหวงเมื่อฝ่ายชายออกไปรวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีทั้งเพศชายและเพศหญิง รวมถึงการถูกหลอกลอกจากฝ่ายชายให้ลองใช้โดยที่ไม่รู้ตัว

“ก็ไปอยู่กับแฟนนั่นแหละแล้วก็พี่ไม่เคยใช้ไม่เคยลอง เค้าเลยแอบเอากัญชาใส่บุหรี่ซึ่งเราไม่รู้ นั่นเป็นครั้งแรกเลย” (คุณสายฝน)

“ด้วยสังคมนอกข้างที่เราอยู่ด้วย ณ ตอนนั้น ทั้งแฟน ทั้งเพื่อนเราก็เล่นยาทั้งหมด” (คุณฟ้าใส)

“ตอนนั้นที่เข้าไปยุ่งกับยาเสพติดเพราะว่าแฟนเล่นคะ” (คุณสายรุ้ง)

2. อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด

การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกรงทั้งเพื่อนในชั้นเรียนหรือเพื่อนจากที่ทำงาน ที่มักจะมีการรวมกลุ่ม ชักชวนกันไปใช้สารเสพติด หากมีโอกาสได้เข้าไปอยู่ในกลุ่มก็อาจจะมีการซึมซับพฤติกรรมเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบจากกลุ่มเพื่อนได้ เพราะได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับกลุ่ม ค่อยๆซึมซับให้กลายเป็นค่านิยม ความชอบ และการผูกมัดค่านิยมนั้นเข้ากับตนเอง

“ตอนนั้นสังคมที่เราอยู่เรามีเพื่อนมีคนรู้จักที่อยู่ในวงการนี้อยู่แล้วไง มันก็พากันไปเรื่อยๆยิ่งที่เพื่อนยิ่งไหล ยิ่งสนุก” (คุณสายฝน)

“เป็นเพราะพี่เองตอนนั้นที่เลือกทำตามเพื่อน ตามแฟน พาตัวเองไปอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบนั้นซึ่งเราก็ไม่คิดว่ามันไม่ดีนะคะตอนนั้น เพราะทุกคนก็เล่นเหมือนเป็นเรื่องปกติ” (คุณฟ้าใส)

“รู้จักกับเพื่อนที่เค้าใช้ยาเสพติดอยู่แล้วอะไรอย่างเงี้ย เราก็เริ่มที่จะเข้าไป ก็ทำให้รู้สึกว่ามีพี่ไม่ได้ตัวคนเดียว”(สุดสวย)

3. ปัจจัยเงื่อนไขด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆของอดีตผู้ต้องขังหญิง เพราะเป็นส่วนที่ช่วยขัดเกลาและได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับอดีตผู้ต้องขังหญิงมากที่สุด แม้บางคนไม่อยากจะเปิดเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวตนเองมากนัก แต่ก็มีข้อมูลบางอย่างที่สามารถสรุปได้ว่าเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่อดีตผู้ต้องขังหญิงเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

1. ครอบครัวมีปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง

อดีตผู้ต้องขังหญิงที่เติบโตมาในครอบครัวที่แตกแยก จนทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกกดดัน จนเกิดความเครียด และหากพ่อและต่างไปมีครอบครัวใหม่ จะยิ่งทำให้ตนเอง

รู้สึกคิดไม่ถูกแย่งความรัก ขาดความอบอุ่น จึงทำให้เกิดความห่างเหินและเริ่มหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะรู้สึกถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว

“กลับไปที่บ้านก็ไม่มีใครสนใจ เลยใช้ยาดีกว่าเพราะจะได้ไม่ต้องคิดอะไร”(สายฝน)

2. การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ด้วยข้อจำกัดด้านสภาพความเป็นอยู่ และฐานะทางครอบครัวที่ยากจน จึงทำให้การเลี้ยงดูไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควรจะเป็น ไม่ได้รับความรัก เพราะต่างคนต่างต้องทำงานหาเงินเพื่อความอยู่รอดในแต่ละวัน

“พอ แม่พี่ไม่ได้สนใจอะไรอยู่แล้ว เค้ารู้ว่าเราเล่นยาเค้ายังไม่สนใจเลย”(สายรุ้ง)

4. ปัจจัยเงื่อนไขด้านชุมชน

ปัจจัยเงื่อนไขด้านชุมชน เป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของอดีตผู้ต้องขังหญิงไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่ผู้ต้องขังหญิงอาศัยอยู่ หรือการที่ในชุมชนมีสถานที่ที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

1. ในชุมชนมีแหล่งมั่วสุม เข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย

จากการศึกษาวิจัย การมีแหล่งมั่วสุมในชุมชน หรือสภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้สารเสพติด รวมถึงการรวมกลุ่มในชุมชนที่ความซุกซนของสารเสพติด ซึ่งสามารถรับรู้ได้ว่าจะหายาเสพติดได้จากใคร และสามารถเข้าไปเล่นได้ทันที จนเกิดเป็นความเคยชินโดยไม่รู้ตัวเพราะเห็นมาจนเป็นเรื่องปกติ

“มันเป็นวงจรชีวิต เป็นสังคมเค้าตั้งแต่เกิดแล้วอะ เค้าก็เห็นคนแถวนั้นทำก็เป็นเรื่องปกติ”(ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังหญิง)

“ที่ๆที่อยู่ตอนนั้นของหาง่าย อดยากเมื่อไหร่ก็ไปหา”(สายรุ้ง)

“ในชุมชนมีที่ประจำ สนิทแล้วซื้อกับเค้าเล่นบ้านเค้าเลย มีเพื่อนคุยด้วย”(สายฝน)

“พอเล่นไปเรื่อยๆสังคมกว้างขึ้น เครือข่ายมันมาเอง เข้าไปไม่ยากแล้ว แต่ต้องระวังหน่อยเมื่อโดนดักจับ”(ฟ้าใส)

ส่วนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดในคดียาเสพติด

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำความผิดในคดีสารเสพติด จากการศึกษาวินิจฉัยพบว่า เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ได้แก่ ผลกระทบต่อตัวอดีตผู้ต้องขัง ผลกระทบต่อครอบครัว โดยมีรายละเอียดรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

1. ผลกระทบต่อตัวอดีตผู้ต้องขัง

ผลกระทบต่อตัวอดีตผู้ต้องขังในการศึกษาวินิจฉัยในครั้งนี้ เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดสันใจเข้าไปเกี่ยวข้องหรือกระทำผิดในคดียาเสพติด ซึ่งประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาวินิจฉัยได้แก่

1) เกิดปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ

อดีตผู้ต้องขังหญิงได้รับผลกระทบด้านสุขภาพอันมีสาเหตุเกิดจากการใช้สารเสพติดเป็นระยะเวลาที่ติดต่อกันนาน ทำให้ร่างกายเกิดการเสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัด มีความเครียด ป่วยง่าย ส่งผลต่อฮอโมนเพศหญิง บางคนติดเชื้อเอชไอวีเพราะมีการใช้อุปกรณ์ร่วมกัน

“สุขภาพก็แย่มากเพราะช่วงที่เล่นยาหนักๆก็กินข้าวไม่ลงเลยซึ่งเรารู้ว่ายามันกดประสาท ดูไม่ได้เลยคะตอนนั้นทั้งผอม ทั้งโทรม แล้วด้วยความที่เราเป็นผู้หญิงนะคะการเล่นยาไปนานๆมันจะทำให้ประจำเดือนเรามาไม่ปกติ ประจำเดือนขาด ผิวแห้งกร้าน” (สายฝน)

“พี่ติดเชื้อเอชไอวีจากแฟนคะ เพราะว่าตอนนั้นแฟนพี่ก็แนะนำให้เข้มรุ่มกันกับกลุ่มเพื่อน เราก็ไม่ได้มีความรู้อะไรเรื่องนั้นแล้วเราก็ใช้ร่วมกับแฟนต่อกก็เลยทำให้เราได้รับเชื้อ เกิดภาวะเครียด”(ฟ้าใส)

“สภาพจิตใจค่อนข้างแย่มากเพราะกังวลไปหมด แต่ก็ไม่ได้เลิกนะคะพอไม่รู้จะทำยังไงก็ยิ่งใช้ยาหนัก” (ฟ้าใส)

“เข้าไปกว่าจะปรับตัวได้ก็เกือบเดือนคะ แล้วก็มันมีอาการอยากยาด้วยใจ อยากยาเนี่ยะมีอาการตั้งแต่ที่โรงพักแล้ว มันจะอยู่โรงพักก่อน 2 คืนใหม่ะ จากนั้นก็ย้ายไปเรือนจำพอเข้าไปมันก็รู้สึกทรมาน กระวนกระวาย ปวดเมื่อยไปหมดทั้งตัวเลย แล้วพออยากยาแต่ไม่ได้ยามันยิ่งเพลียนะ ไม่มีแรงเลย ร่างกายตอนนั้นแย่มาก”(คุณสายฝน)

“ก็พักนอนได้ไม่เต็มทีนะ เพราะมันคือเรื้อนจำใจ จะทำอะไรตามใจไม่ได้ แล้วพอเราคิดเยอะก็เครียด กินข้าวไม่ลง ร่างกายก็อ่อนแอหัวใจด้วย ยิ่งตอนถ้าใจมันไม่สู้ด้วยกายก็ไปด้วย ปวดท้อง เป็นไข้ตามมาหมดเลย” (คุณฟ้าใส)

2) ผลกระทบต่อการเรียน

การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในสภาพการเป็นนักเรียน มีผลต่อการให้ถูกออก เพราะถูกดำเนินคดีและต้องเข้ารับโทษตามกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้อดีตผู้ต้องขังหญิงต้องพ้นสภาพในการเป็นนักเรียนในทันที

“ตอนนั้นก็เรียนไปด้วยก็ต้องโดนพักการเรียน และตอนนั้นครอบครัวพี่แบ่งค์เสียใจมากเพราะเค้าไม่คิดว่าเราจะเล่นยาและก็ต้องในวัยเรียนด้วยค่ะ” (ฟ้าใส)

“เราเรียนก็ไม่จบเพราะช่วงนั้นติดแฟน ติดเล่นยา ขาดเรียนแล้วก็ไม่เข้าเรียนอีกเลย พอจะกลับไปเรียนมันก็ยากแล้วนะ อายด้วย”(สายฝน)

3) ถูกจับกุมดำเนินคดี

ผลจากการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือกระทำความผิดในคดียาเสพติด แม้จะเป็นการครอบครองเพื่อเสพโดยมีปริมาณเพียงเล็กน้อย หรือแม้แต่การพาตนเองเข้าไปอยู่ในสถานการณก็จะถูกดำเนินคดี มีประวัติติดตัว และส่งผลกระทบต่อการทำงานทำในอนาคต

“โดนข้อมามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพและจำหน่ายค่ะ เพราะเราอยู่ในเหตุการณ์ อีกอย่างตรวจฉี่แล้วก็เจอเพราะเราก็เล่นยาบ้าด้วย แต่เรื่องที่น่าจะไปส่งนั้นเราไม่รู้ นะ”(สายรุ้ง)

“โดนคดีครอบครองเพื่อเสพค่ะ เพราะว่าซื้อมาใช้เอง”(สายฝน)

“พี่ไปซื้อยากับเพื่อนนี่ละค่ะ ทีนี้ก็เข้าไปอยู่ในห้องกับคนที่เค้าขายอะค่ะ เสร็จแล้วที่นี้เหมือนตำรวจเค้ามีการล่อซื้อหรืออะไรแบบนี้อะค่ะ แล้วเราก็ดันอยู่ตรงนั้นด้วยก็เลยโดนจับ แต่ว่าของพี่เนี่ยไม่ได้โดนในคดีจำหน่าย แต่พี่โดนในคดีครอบครองเพื่อเสพอะ”(สุดสวย)

“โดนล่อซื้อแต่ไม่ได้มีของกลางนะคะ แต่บังเอิญว่าเงินที่ทางตำรวจถ่ายไว้เนี่ยอยู่ที่เราค่ะ”(ฟ้าใส)

4) มีประวัติอาชญากรรม

เมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำ ทุกคนต้องมีประวัติอาชญากรรมหรือมีคดีติดตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานหลังพ้นโทษ หลายที่ยังไม่เปิดเพียงเพราะเป็นอดีตผู้ต้องขังหญิงที่เคยถูกจับกุมในคดียาเสพติด

“ตอนนั้นที่ออกมาพี่ก็ยังไม่ทำงาน ไม่รู้จะทำงานอะไร สมัครไปทั่วไปที่ไหนเค้าก็ไม่รับเพราะเรามีประวัติ”(สายฝน)

“พี่ก็สักลายไซ้ใหม่คะอยากให้ออกจกัดพวกนี้ไม่ให้เป็นสถิติเกอร์มากของคนที่ถูกคุมขังบางที่การสักลายเหมือนสหรัฐเนียทุกอาชีพเขายอมรับกันได้หมดแต่ทำไมประเทศไทยเรามีคนสักลายถึงต้องห้ามทำนู่นนี่นั่นคนเคยติดคุกผิดพลาดมาแค่ครั้งสองครั้งทำไมคุณถึงต้องตีตราเขาไม่ให้ทำงานหรือว่ามีประวัติไม่เปิดโอกาสให้เขาได้ทำงานอะไรอย่างนี้คะพี่ไม่เข้าใจ เพราะช่วงแรกที่ออกมาไปก็สมัครงานนะ แต่ไม่ได้งานเลย”(ฟ้าใส)

“ช่วงแรกก็ไปสมัครงานเหมือนคนทั่วไปคะ แต่ด้วยความที่เรากการศึกษาน้อย และเคยติดคุกมันก็ไม่มีใครเค้าให้งานทำ แคไปสมัครรับจ้างทั่วไป รับจ้างล้างจานเค้ายังไม่รับเลย มันยากจะกับการที่จะหางานทำได้เหมือนคนปกติ”(คุณสายรุ้ง)

2. ผลกระทบต่อครอบครัว

ครอบครัวคือผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของคนในครอบครัว ดังนั้น หากบุตรสาวของตนสร้างความเดือนร้อน หรือความเสื่อมเสียมาให้ ผู้ที่ต้องได้รับผลกระทบในด้านแรกย่อมเป็นครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมีข้อค้นพบที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวของอดีตผู้ต้องขังดังนี้

1. ผลกระทบด้านจิตใจของครอบครัว

เมื่อพ่อแม่รู้ว่าบุตรสาวของตนเองเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ย่อมทำให้พ่อแม่ และคนในครอบครัวรู้สึกผิดหวัง เสียใจ บางครอบครัวก็พาไปบำบัด บางครอบครัวก็เพิกเฉยเพราะโกรธที่บุตรสาวมีพฤติกรรมดังกล่าว

“ตอนนั้นทุกคนเสียใจมากคะ ทุกคนผิดหวังในตัวเราเพราะว่าเราจริงๆแล้วทางบ้านเค้าเลี้ยงดูพี่มาอย่างดีมาเลยนะคะ เค้าก็คาดหวังให้เราเรียนจบแล้วกลับมาช่วยธุรกิจที่บ้าน” (ฟ้าใส)

“แต่เค้าก็ยังไม่ทิ้งพี่นะคะ ยังคอยให้ความช่วยเหลือพยายามพาไปเลิก” (ฟ้าใส)

“พ่อแม่ตอนรู้ว่าเล่นยาเค้าก็ไม่สนใจเราเลย แทบจะเหมือนไม่ใช่ลูกเลย” (คุณสายรุ้ง)

“พอเค้ารู้ว่าเราเล่นยาเค้าก็พาเราไปเลิกนะคะ แต่มันหลายครั้งจนเค้าคงจะรู้จะช่วยยังไงแล้ว หลังจากนั้นเค้าก็ปล่อย ไม่สนใจ ไม่ใยดีอะไรเลย ทำเหมือนเราไม่มีตัวตนไปเลย ไม่คุยไม่อะไรเลย ซึ่งตอนนั้นพี่ก็ไม่ได้สนใจอยู่แล้วเพราะคิดว่าเดี๋ยวถ้าเรามีปัญหาอีกยังไงเค้าก็ช่วยอีก จนเราถูกจับแต่เค้าก็ไม่ช่วย ไม่ได้เป็นเหมือนที่เราคิดไว้”(สายฝน)

2. ครอบครัวรับภาระเพิ่ม

เมื่ออดีตผู้ต้องขังถูกจับกุม ย่อมส่งผลกระทบต่อครอบครัวตนเอง เพราะอดีตผู้ต้องขังบางคนมีลูกที่ต้องเลี้ยงดูเนื่องจากเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว พอเข้าไปอยู่ในเรือนจำต้องฝากลูกไว้ให้ครอบครัวช่วยเหลือเลี้ยงดู บางรายถึงกับเป็นหนี้เพราะต้องไปกู้เงินเพื่อส่งหลานเรียน บางคนถึงขาดรายได้เพราะต้องมาเยี่ยมและนำเงินมาฝากให้ลูกใช้ในระหว่างที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ

“ลูกพี่ก็ต้องไปอยู่กับตายาย เราก็รู้สึกไม่ดีนะ เราเป็นห่วงเค้าว่าเค้าจะอยู่ยังไง จะได้รับการดูแลดีไหม เพราะเราถูกจับเราก็ไม่สามารถเลี้ยงเค้าได้ มันแย่มากๆเลยนะกับการเป็นแม่แต่ดูแลลูกไม่ได้ พอห่างกันเด็กมันก็ไม่คุ้นเคยกับเรา พี่รู้สึกแย่มากเลยนะ เค้าจะได้กินขนมใหม่ ใครจะหาเงินมันตีกันไปหมดในหัว” (สายฝน)

“พันโทขอออกมาถึงรู้ว่าเค้าต้องกู้เงินเพื่อส่งลูกเราเรียน”(สายฝน)

“พ่อแม่ จะมาเยี่ยมทุกเดือนเพื่อเอาเงินมาฝากให้เพื่อใช้ซื้อของใช้ แต่ละครึ่งมาก็ต้องหยุดงานขาดรายได้ เรากลายเป็นภาระ”(สุดสวย)

ส่วนที่ 4 การปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

จากศึกษาวิจัยในกลุ่มอดีตผู้ต้องขังหญิงทั้ง 4 คน ผ่านประสบการณ์ของตัวอดีตผู้ต้องขังเอง และวิเคราะห์จากเส้นทางแยกจากวงจรเสพติด ผู้วิจัยพบว่า อดีตผู้ต้องขังมีความพยายามที่จะปรับตัวและเผชิญกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อให้ตนเองสามารถที่จะดูแลตัวเอง มีอาชีพ มีรายได้จากความรู้ความสามารถที่ตนเองมีติดตัว และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี

ความสุขเหมือนบุคคลอื่นทั่วไปโดยที่ไม่ต้องกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดอีก ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปออกมาเป็นกระบวนการปรับตัวได้ดังนี้

1. การมีเป้าหมายในชีวิต

จากการสัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังทั้ง 4 คน ผู้วิจัยพบว่า หลังจากได้เข้าสู่กระบวนการควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำ ทุกคนได้มีการตั้งเป้าหมายในตนเองคือ หลังจากที่ได้รับ การพ้นโทษจะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำและถูกดำเนินคดีอีก และต้องสามารถใช้ชีวิตได้อย่างคนทั่วไป

“คุณจะต้องมุ่งมั่นอะ มุ่งมั่นแล้วก็เหมือนจะมีทางอะไรเราให้เราไปอะ เอ้อมีเป้าหมาย ไม่ได้ไปเรื่อย ๆ เพราะถ้าเราม่ั่วแต่เรื่อย ๆ มันก็จะเป็นอยู่อย่างงี้ มีคนพูดอยู่คนหนึ่ง ไม่รู้พี่จำไม่ได้แล้วนะว่าใครพูดให้พี่ได้ยินคนแรกเค้าพูดว่า ทำเหมือนเดิมก็ได้เหมือนเดิม พี่ว่ามันจริงนะ” (สายฝน)

“การที่เราเข้มแข็งอะ แล้วเรามีเป้าหมายอะ มันจะทำให้เราผ่านเรื่องพวกนี้ไปได้” (สุดสวย)

“พี่ก็ตั้งเป้าหมายว่าฉันจะไม่ยุ่งแล้วฉันจะไม่กลับไปอีกแล้วแล้วพี่ก็ไม่กลับไปเข้าไปอีกเลย”(ฟ้าใส)

“เราก็ตั่งเป้าหมายของเราละ ว่าถ้าออกมาเราจะประกอบอาชีพที่เราได้เรียนมา” (สายรุ้ง)

“ทำยังไงก็ได้ให้เค้ารู้ว่าอนาคตเป้าหมายชีวิตเค้าจะเดินไปทางไหน ยังไง แล้วเค้าอยากให้อุจฉบชีวิตเค้าเป็นแบบไหน พยายามตอกย้ำตรงนั้นมากกว่า ผมว่านี่แหละสำคัญที่สุด”(หัวหน้ากลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด)

2. การควบคุมตนเองและจิตใจ

เมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว อดีตผู้ต้องขังทั้ง 4 คนได้มีโอกาสกลับไปเจอสภาพแวดล้อมเดิมๆ เพื่อเพื่อนกลุ่มเดิม ซึ่งก็มีการชักชวนให้กลับไปใช้ยาเสพติด หรือบางคนก็หวนนึกถึงบรรยากาศและความรู้สึกขณะที่ตนเองใช้ยาเสพติดว่าตอนนั้นมีความสุขมากแค่ไหน แต่ก็ต้องหักห้ามใจ ควบคุมตนเองให้ได้ และปฏิเสธเพื่อนเพื่อไม่ให้กลับไปสู่วงจรของยาเสพติดได้อีก

“ก็แค่คุยแต่พี่ก็ไม่ได้ไปเจอคือเหมือนเราไม่ได้เอาตัวเองเข้าไปยุ่งหรือเข้าไปยุ่งอะ คือมันก็เป็นเพื่อนอะ แต่ว่าเราก็ต้องรู้ว่าเราต้องอยู่ตรงไหน ที่ของเราอยู่ตรงไหน อะไรที่มันเข้าไปแล้วไม่ดีก็คือไม่ต้องเข้าไป แต่เราก็ไม่ได้หมายความว่าเออเพื่อนทำไม่ได้แล้วเพื่อนไม่ได้เป็นเพื่อนเราอะไรอย่างเงี้ย” (สุดสวย)

“ทำไมคุณต้องกลับไปหาวงจรเดิมๆขอให้ใจคุณเข้มแข็งแค่นั้นเป็นพอค่ะ” (ฟ้าใส)

“บางครั้งเห็นยาบ้าก็ยังมีคามอยากเล่นอยู่ คิดถึงความสุขตอนนั้น แต่ก็ไม่นะคะเพราะอยากเห็นตัวเองเป็นคนที่ดีกว่าเดิมและมีอาชีพที่สุจริตทำ” (คุณสายรุ้ง)

“การข่มใจตัวเองเป็นสิ่งที่ยาก แต่ไม่ใช่ว่าทำไม่ได้ ต้องพยายาม มีสติในการใช้ชีวิตในทุกขณะ”(สายฝน)

“การที่เค้าจะทำให้ตัวเองอยู่ข้างนอกได้มันต้องอาศัยความเข้มแข็งทางด้านจิตใจอย่างสูงมาก ไม่มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจก็อาจจะเซวได้ ” (ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังหญิง)

“มีหลายเคสนะที่ผมมีโอกาสให้คำปรึกษาหลังพ้นโทษ ทุกคนมีวิธีในการหลีกเลี่ยง แต่ต้องใช้ระยะเวลาเพราะหากใจไม่แข็ง ให้ความอยากเป็นตัวนำ ไม่รอดทุกราย”(ทนายความ).

“เพราะพี่เชื่อว่าไม่ใช่ทุกคนที่ออกมาแล้วจะสามารถใช้ชีวิตตามปกติได้เลย ยิ่งถ้าจิตไม่แข็ง ตามโลกไม่ทันนี่คือสามารถกลับไปสู่วงจรเดิมๆได้เลยนะ เดียวนี้ทุกอย่างมันเปลี่ยนไปเร็ว”(สายรุ้ง)

3. การเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การที่อดีตผู้ต้องขังรู้ว่าตนเองมีคุณค่า กล่าวที่จะเปิดเผยว่าตนเองมีประสบการณ์ในการถูกคุมขัง รักตัวเอง กล่าวที่จะเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น และมีความสามารถในการปรับตัวได้นั้น เกิดจากการที่เค้าเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อว่าเค้าจะต้องผ่านเรื่องราวต่างๆไปได้

“เราต้องเชื่อมั่นในตัวเองว่าเราสามารถทำทุกอย่างให้ดีขึ้นได้ อาจจะใช้เวลาที่ต้องเอาชนะใจตัวเองให้ได้”(สุดสวย)

“ตัวเราไม่ได้ไร้ค่านะ เรายังสามารถทำอะไรได้อีกเยอะค่ะ”(สายรุ้ง)

“ฝึกดูแลตัวเอง วางแผนตัวเอง วางแผนชีวิตว่าในวันข้างหน้าเราจะไปทำอะไร ฝึกเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่อเข้าสังคม”(สายรุ้ง)

“ทุกครั้งที่ที่ต้องขึ้นไปเล่าประสบการณ์หรือได้เล่าเรื่องที่ผ่านมาของตัวเองให้ใครฟัง พี่รู้สึกภูมิใจและยินดีมากๆเลยนะที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำให้คนอื่น ๆ คำมีพลังต่อเหมือนเราเคยได้รับพลังแล้วเรามีโอกาสได้ส่งต่อพลังดีๆพวกนี้ต่อ มันเป็นความรู้สึกภูมิใจในตัวเองที่สามารถพาตัวเองมาอยู่ตรงนี้ได้”(สายฝน)

“ก่อนจะเรียกร้องอะไรจากใคร เราต้องเห็นคุณค่าของเราก่อน ถ้าเชื่อว่าดีแล้วก็พัฒนาต่อไป”(ฟ้าใส)

4. ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม.

จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดของการปรับตัวและหลีกเลี่ยงที่จะกลับไปกระทำผิดอีกครั้ง คือการที่ได้รับโอกาส การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว คนรอบข้าง สังคม รวมถึงหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการดูแลดีผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษ เพราะแรงใจที่สำคัญที่สุดก็คือครอบครัว

“ความเป็นห่วงเป็นใยของคนในครอบครัวอันนี้สำคัญ คนนอกไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเค้าเท่าไร คนในครอบครัวเท่านั้นที่จะทำให้เค้าเกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ถ้าครอบครัวไหนเป็นครอบครัวที่อบอุ่นการกลับมาของเค้าก็จะมี การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น” (หัวหน้ากลุ่มแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด)

“ถ้าคนหนึ่งคนสามารถกินอิม นอนอุ่น มีบ้าน มีครอบครัวที่อบอุ่นมีคนที่เข้าใจไม่มีใครอยากจะเข้าไปในเรือนจำหรอก แต่คือเหมือนกับว่าบางทีคนไม่มีทางเลือกอะ มันทำให้ทางเลือกน้อยสุดทำทางแคบหรือทางออกมากที่สุดก็คิดถึงช่องทางที่ตัวเองออกมาก็กลับเข้าไปใหม่ เพราะฉะนั้นสิ่งแรกที่ต้องทำคือการทำให้ครอบครัว เข้าใจและเปิดโอกาส” (ผู้จัดการฝ่ายโครงการ)

“คิดว่าน่าจะเพราะได้รับโอกาส ได้มาทำงานด้านนี้ด้วยแหละ เหมือนเราได้โอกาส ในสิ่งที่คนที่เคยติดยา เคยติดคุกแบบเรา เราก็เลยมีความรู้สึกที่ว่า ในเมื่อเราได้รับโอกาสแล้วเราก็อยากจะทำตรงนี้ให้มันดี เพื่อกลับไปช่วยเหลือคนอื่นให้ได้แค่นั้นแหละ”(สายฝน)

“เราต้องพยายาม **support** จนกระทั่งเขาก็สามารถยืนได้ด้วยตัวเอง”
(ผู้อำนวยการส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังหญิง)

“การที่มีหน่วยงานเข้ามาจับพอดเหมือนอย่างที่เราได้รับเนี่ยมันคือเรื่องที่ดีมากๆเลย สำหรับคนที่แบบเค้าไม่มีทางจะไปแล้ว แม้กระทั่งญาติพี่น้องเค้าก็ไม่มี พี่คิดว่ามันสำคัญมาก” (คุณสุดสวย)

“สิ่งที่แบบผู้ต้องขังต้องการเลยก็คือ เรื่องของความรู้ต่างๆที่แบบว่าในการใช้ชีวิตข้างนอกที่มันเพิ่มจากการที่เขาขายยา เขาสามารถทำอะไรได้อีกเยอะขนาดไหน อย่างนี้อะคะ อย่างปกติก็จะมีอบรมเรื่องนักชงหรือว่าการทำเสริมสวยใช้ไหมคะ แต่ว่าไม่ใช่ว่าทุกคนที่ต้องทำอะไรอย่างเนี่ยอะคะ เหมือนเรามีข้อมูลทางเลือกให้เขามากขึ้น เพื่อแบบให้เขาไปต่อยอดในการทำงานของเขาได้”(นักสังคมสงเคราะห์)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด โดยใช้วิธีการศึกษาประวัติชีวิต (Life history) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาและนำมาสู่การแสดงรายละเอียดที่ถูกศึกษาภายใต้การให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในข้อมูลของตนเอง และเพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้อย่างสมบูรณ์ของกรณีศึกษาผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเงื่อนไขและผนกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดในคดียาเสพติด รวมถึงปรับตัวในการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษจนกระทั่งใช้ชีวิตได้ตามปกติจนถึงปัจจุบัน โดยมีผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการทำงานกับผู้ต้องขังหญิง หลังจากนั้นผู้วิจัยจะใช้วิธีการพรรณนาแสดงรายละเอียดและข้อมูลที่ได้เพื่อตอบประเด็นปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

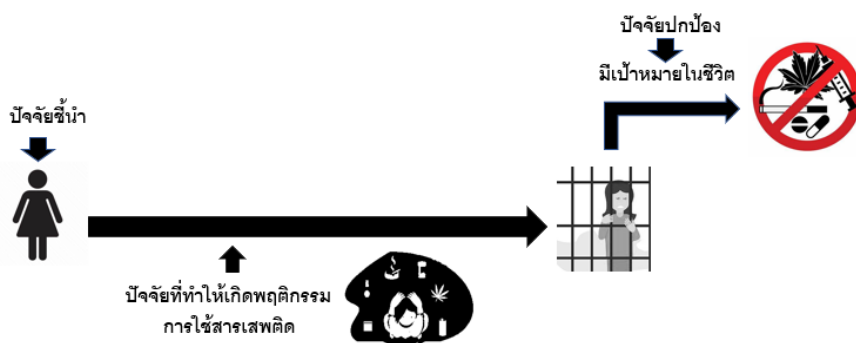
ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

1.1 เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และทำความเข้าใจผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด

1.1.1 เส้นทางการเข้าสู่การกระทำผิด

ข้อค้นพบจากประวัติผ่านการศึกษาประวัติชีวิตของอดีตผู้ต้องขังหญิง ทำให้เห็นถึงเส้นทางการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจนนำไปสู่การกระทำผิดในคดียาเสพติด โดยพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของอดีตผู้ใช้สารเสพติด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเพื่อนและแฟน จนก่อให้เกิดการลองใช้และก้าวเข้าสู่การเสพติดในที่สุด หรืออาจเกิดจากหลายๆ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกันทำให้พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดนั้นยังคงอยู่แม้ว่าจะไม่มีตัวแบบแล้วก็ตาม แต่ทั้งนี้เมื่อผ่านเข้าสู่กระบวนการในการคุมขัง อดีตผู้ต้องขังทั้ง 4 คน เกิดจุดเปลี่ยนในชีวิต (Turning point) และสามารถนำตนเองออกมาจากวงจรยาเสพติดได้ จากการมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน โดยเฉพาะเป้าหมายในการมีงานทำและไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ประกอบกับการ

ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการดูแลและติดตามผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษ ทั้งหมดเพื่อเป็นการตอบสนองต่อความคาดหวังของตนเอง ครอบครัว ในการมีอนาคตที่ดีแล้วไม่หวนกลับเข้าไปสู่วังจระเข้เดิมอีก แสดงตามภาพที่ 2

ภาพประกอบ 2 เส้นทางการเข้าสู่การกระทำผิดของอดีตผู้ต้องขังหญิงจากการศึกษาวิจัย

1.2 ปัจจัยเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าไปใช้ยาเสพติดสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็น ซึ่งแต่ละประเด็นมีความเชื่อมโยงต่อกัน ได้แก่ ตนเอง เพื่อนหรือแฟน ครอบครัว และชุมชน โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

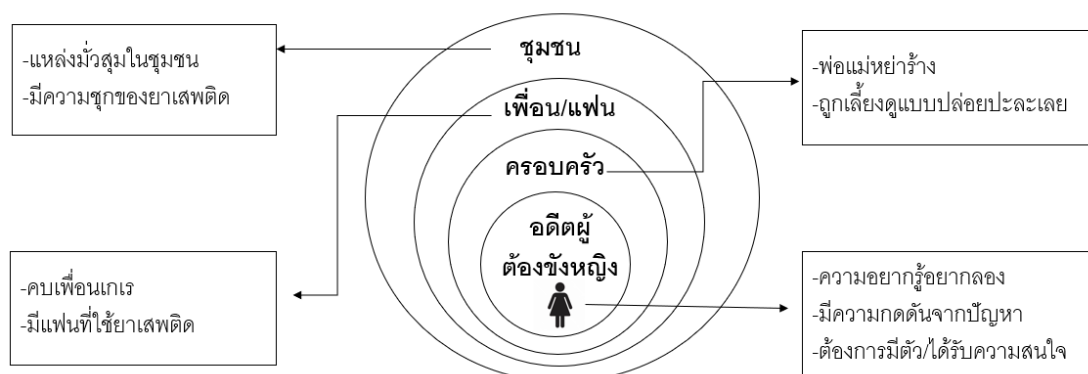
1) ปัจจัยเงื่อนไขด้านตนเอง ประกอบด้วย ความอยากรู้อยากลองตามวัยของช่วงวัยรุ่น เห็นอะไรก็อยากรู้อยากลองโดยไม่ได้ศึกษาถึงผลที่ตามมาอันมีสาเหตุเกิดจากการใช้สารเสพติด บางคนมีความเครียดหรือความกดดันจากปัญหาต่างๆซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเองได้ จึงระบายออกโดยการหันมาใช้ยาเสพติด และยังมีเรื่องของ การเรียกร้องความสนใจเพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับหรือมีตัวตนกับคนรอบข้าง

2) ปัจจัยเงื่อนไขด้านเพื่อนหรือแฟน ประกอบด้วย การคบเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มที่ใช้ยาเสพติด หรือมีแฟนที่ใช้ยาเสพติด ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลกับอดีตผู้ต้องขังหญิงในช่วงที่เป็นวัยรุ่นอย่างมาก มีความใกล้ชิดกันจึงสามารถชักจูงหรือการถ่ายทอดพฤติกรรมต่างๆต่อกันได้ง่าย และค่อยๆซึมซับให้กลายเป็นค่านิยม ความชอบ และการผูกมัดค่านิยมนั้นเข้ากับตนเอง

3) ปัจจัยเงื่อนไขด้านครอบครัว ได้แก่ การเติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อแม่หย่าร้าง ไม่ได้ได้รับความรักความเอาใจใส่ รวมถึงการได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจนทำให้เกิดความรู้สึกขาดความอบอุ่นจากครอบครัว

4) ปัจจัยเงื่อนไขด้านชุมชน ได้แก่ การที่อดีตผู้ต้องขังหญิงได้อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีแหล่งมั่วสุ่มในชุมชน มีแหล่งกระจายยาเสพติดหรือรู้จักคนในชุมชนที่ใช้ยาเสพติดนั้น ย่อมทำให้การเข้าถึงหรือโอกาสที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่าย

ปัจจัยเงื่อนไขที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ นอกจากจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดแล้ว ปัจจัยแต่ละด้านยังมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เช่น การที่อดีตผู้ต้องขังหญิงเติบโตมาจากครอบครัวที่มีปัญหาพี่แม่หย่าร้าง และได้รับการเลี้ยงดูอย่างปล่อยปละละเลยนั้น อาจส่งผลให้อดีตผู้ต้องขังหญิงต้องการใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนหรือแฟนมากกว่า หรือ การที่อดีตผู้ต้องขังหญิงเติบโตมาในชุมชนที่มีความชุกของยาเสพติดและมีแหล่งมั่วสุ่ม รู้จักกับบุคคลในชุมชนที่ใช้ยาเสพติดได้มีการชักชวนในขณะที่ตนเองอยากลอง หรือมีภาวะกดดันจากปัญหา อาจจะทำให้ตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ง่าย ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์ของแต่ละเงื่อนไข แสดงตามภาพที่ 3

ภาพประกอบ 3 ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดในคดียาเสพติด

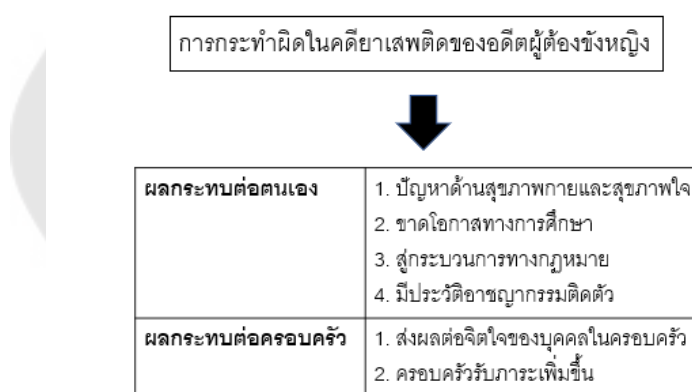
บทสรุปและผลกระทบจากการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากการศึกษาวิจัยสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเด็นดังนี้

1) ผลกระทบต่อตัวอดีตผู้ต้องขัง ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ อันมีสาเหตุเกิดจากการใช้สารเสพติดเป็นระยะเวลาที่ติดต่อกันนาน ทำให้ร่างกายเกิดการเสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัด มีความเครียด ป่วยง่าย ส่งผลต่อฮอโมนเพศหญิง บางรายได้รับโรคติดต่อจากการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน ต้องฟื้นฟูสภาพจากการเป็นนักศึกษาและขาดโอกาสในการเรียนต่อ

และถูกจับกุมเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย มีประวัติอาชญากรรมติดตัวส่งผลต่อการหางานทำ หลังพ้นโทษ

2) ผลกระทบต่อครอบครัว ได้แก่ การมีภาระความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นในการดูแล เลี้ยงดูบุตรของอดีตผู้ต้องขัง การดูแลครอบครัว รวมถึงเกิดผ่เสียหายต่อสภาพจิตใจของผู้เป็นพ่อ แม่ หรือบุคคลในครอบครัว

ผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของอดีตผู้ต้องขังหญิงที่ได้ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อาจจะไม่สามารถระบุได้ว่าผลกระทบในด้านไหนที่ส่งผลมากกว่ากัน แต่สามารถแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่อาจนำไปสู่ปัญหาอื่นๆในอนาคต เช่น เมื่อมีการเสพติดแล้ว หากมีการใช้อย่างต่อเนื่องย่อมส่งผลเสียต่อสุขภาพกาย และด้วยฤทธิ์ของยาเสพติดอาจ ส่งผลต่อระบบประสาทและสมอง อาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยไม่รู้ตัว ครอบครัวเกิดความเครียด หรืออาจเป็นภาระของคนในครอบครัวในที่สุด แสดงตามภาพที่ 4

ภาพประกอบ 4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดในคดียาเสพติดของอดีตผู้ต้องขัง

1.4 การปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

จากการศึกษาวิจัยจากประสบการณ์ของอดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด มีการหาหนทางในการการปรับตัวหลังพ้นโทษ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตหลังพ้นโทษร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข และหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

1) การมีเป้าหมายในชีวิต จากศึกษาพบว่า อดีตผู้ต้องขังมีการตั้งเป้าหมายชีวิต และวางแผนการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ เพื่อให้ตนเองสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนบุคคลทั่วไป โดยตั้งมั่นว่าจะไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดอีก

2) การควบคุมตนเองและจิตใจ เนื่องจากหลังการฟื้นฟูแล้ว จะต้องกลับมาเจอกับสภาพแวดล้อมเดิมๆ กลุ่มคนที่เคยมีความสัมพันธ์ในการใช้ยาเสพติดร่วมกันก่อนที่จะถูกจับกุมเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย จะต้องรู้จักหักห้ามใจและควบคุมตนเอง และรู้วิธีการปฏิเสธเพื่อไม่ให้ตนเองกลับไปสู่วังวนแบบเดิม

3) การเห็นคุณค่าในตนเอง อดีตผู้ต้องขังหญิงกล้าที่จะเปิดเผยว่าตนเองมีประสบการณ์ในการถูกคุมขัง โดยไม่เกรงกลัวต่อคำดูถูกหรือการได้รับปฏิบัติจากบุคคลรอบข้าง กล้าที่จะเผชิญกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการที่ผู้ต้องขังหญิงเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อว่าตนเองจะสามารถผ่านเรื่องราวต่างๆไปได้

4) ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม การที่ได้รับโอกาส การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว คนรอบข้าง สังคม รวมถึงหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการดูแลอดีตผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษ เป็นสิ่งสำคัญเช่นกันที่ทำให้อดีตผู้ต้องขังสามารถใช้ชีวิตได้ตามเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้

จากข้อค้นพบหนทางในการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดจากประสบการณ์ของอดีตผู้ต้องขังหญิง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกระบวนการตามภาพดังนี้

ภาพประกอบ 5 แสดงกระบวนการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้แก่

1) ปัจจัยเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แบ่งเป็น 4 เงื่อนไข ซึ่งแต่ละเงื่อนไขมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ได้แก่ ความอยากรู้อยากลองของตนเอง ภาวะความกดดันจากปัญหา อยากรับความสนใจจากคนรอบข้าง การเลิกคบเพื่อนหรือแฟนที่ใช้ยาเสพติด ปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ถูกเลี้ยงดูอย่างปล่อยปละละเลย และการอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความชุกของยาเสพติดหรือมีแหล่งมั่วสุมใน ซึ่งสอดคล้องกับ ตฤณห์ โพธิ์รักษา และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดพบว่า จุดเริ่มต้นของการเข้ามาสู่วงจรยาเสพติดเริ่มจากการอยู่ในครอบครัวที่มีสภาพไม่สมบูรณ์ พ่อแม่มีสถานะหย่าร้าง และอาศัยอยู่ในชุมชนที่แวดล้อมไปด้วยยาเสพติด ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งทางจิตใจจึงอาจจะถูกชักจูงได้ง่าย จึงต้องหันมาพึ่งพายาเสพติดโดยเริ่มจากการลองและเสพติดไปในที่สุด นอกจากนี้แล้วยังคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ จิตรภรณ์ จิตรธร (2551) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยกระตุ้นที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ที่พบว่า การคบเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย เพราะหากคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเรแล้วอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีปัญหา และได้อยู่ในแหล่งอบายมุขต่างๆ โดยบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner, 1979) ได้ทำการศึกษาโดยสาระสำคัญของแนวคิดนี้สรุปได้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมล้วนแต่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวข้องต่อกันตลอดเวลา ซึ่งบรอนเฟนเบรนเนอร์ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวบุคคลออกเป็น 4 ระบบ คือ 1. ระบบสังคมเล็ก (The Microsystem) ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวบุคคลมากที่สุด เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนในโรงเรียน 2. ระบบสังคมร่วม (The Mesosystem) เป็นมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างกันของสิ่งแวดล้อมในระบบสังคมเล็ก เช่น เด็กจะต้องเกี่ยวข้องกับเพื่อนและโรงเรียน 3. ระบบสังคมภายนอก (The Exosystem) เป็นระบบที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลโดยตรง แต่สามารถส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของบุคคลในทางอ้อมได้ เช่น การที่พ่อและแม่มีภาระงานหนักทำให้เวลาในการดูแลเอาใจใส่ลูกน้อยลง จึงส่งผลกระทบต่อเด็ก 4. สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่กว้างออกไป (The Macrosystem) ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใหญ่ที่สุด เป็นโครงสร้างที่มีผลต่อระบบทั้งหมด เช่น สังคม เศรษฐกิจ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยแนวคิดดังกล่าวจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม ที่มีส่วนสัมพันธ์กันระหว่างอดีตผู้ต้องขังหญิงและสถาบันสำคัญต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน ผู้คนในกลุ่มวัย

เดียวกัน ชุมชน ตลอดจนวัฒนธรรมความเป็นอยู่เริ่มตั้งแต่ชีวิตในวัยเด็กจนเติบโตเป็นชีวิตครอบครัวได้

แม้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีความหลากหลาย แต่พบว่าปัจจัยที่อดีตผู้ต้องขังหญิงทั้ง 4 คน กล่าวถึงนั้น เป็นปัจจัยที่เกิดจากเพื่อนและแฟน เนื่องจากอยู่ในช่วงวันเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ กมลสุขสถิต (2563) ซึ่งพบว่า หากเด็กมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิดจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้เกิดกระทำความผิดตาม เมื่อเทียบกับเด็กที่มีการคบเพื่อนที่ไม่มีพฤติกรรมในการกระทำความผิด อาจจะเป็นเพราะมีการเรียนรู้พฤติกรรมจากความสนิทสนมเป็นเวลานาน จึงมองว่าสิ่งที่ผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จนทำให้เกิดการเรียนรู้ทัศนคติต่างๆ ในการกระทำความผิด ทั้งนี้ทักษะและแรงจูงใจในการกระทำความผิดนั้น เกิดขึ้นจากการเรียนรู้อันสืบเนื่องมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ หรือการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมกระทำผิดจนซึมซับค่านิยม ความคิด ทัศนคติในการกระทำความผิดในรูปแบบอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย (Siegel, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลธิช ชื่นอุระ และชาแมนต้า เจฟฟรีย์ (2561) ที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้หญิงเข้าไปสู่การกระทำความผิดนั้นมาจากการคบเพื่อนในช่วงวัยรุ่นและช่วงเริ่มต้นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ โดยเพื่อนเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำพาผู้ต้องขังหญิงและชายเข้าสู่วงจรยาเสพติด โดยพวกเริ่มต้นจากการทดลองใช้ยาเสพติดและชื่นชอบจนกลายเป็นพฤติกรรมกระเสพติดในเวลาต่อมา อีกทั้งผู้ต้องขังบางส่วนมีการเพิ่มจำนวนและความถี่ในการเสพยาเสพติด และใช้ชีวิตโดยการเข้าไปในวงจรยาเสพติดมากขึ้น เมื่อพบกับคู่ครองคนรักที่ใช้ยาเสพติดเช่นกัน และ Daly (1994) ที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับที่มาและเส้นทางสู่การกระทำความผิดของผู้หญิงที่พบว่า เส้นทางสู่เรือนจำของผู้หญิงนั้นมี 5 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มผู้หญิงที่เคยถูกระทำ กลุ่มผู้หญิงไร้บ้าน กลุ่มผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยมีสาเหตุมาจากคนรัก สามีเพื่อน และกลุ่มผู้หญิงที่ถูกกระตุ้นโดยปัจจัยทางเศรษฐกิจ

โดยเงื่อนไขในการตัดสินใจเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สามารถอธิบายได้ตามการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต Albert Bandura (1971) ที่กล่าวถึงเนื่องจากอดีตผู้ต้องขังได้มีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงความคิดในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดผ่านการเลียนแบบ ผู้วิจัยคิดว่าอดีตผู้ต้องขังได้รับความรู้ในวิธีการใช้ยาหรือเห็นพฤติกรรมในการใช้ยาจากตัวแบบ เช่น อดีตผู้ต้องขังเคยเห็นแฟนหรือเพื่อน ใช้ยาเสพติดจนสามารถทำพฤติกรรมตามตัวแบบได้

2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดในคดียาเสพติด

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ผู้มีประสบการณ์ได้ใช้ชีวิตเข้าไปข้องเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาในการเริ่มต้นจากการใช้สารเสพติดจนกระทั่งได้รับโทษทางคดีและได้รับการพิจารณาในการตัดสินรับโทษจากศาลเป็นช่วงที่ผู้มีประสบการณ์ได้ใช้ชีวิตตั้งแต่ว่าก่อนที่จะโดนจับกุมเกี่ยวกับคดียาเสพติดจนกระทั่งถึงการพ้นโทษจากคดียาเสพติด จากการศึกษาวิจัยพบว่าเกิดผลกระทบในด้านต่างๆต่ออดีตผู้ต้องขังหญิง ได้แก่ ผลกระทบต่อตัวอดีตผู้ต้องขัง และผลกระทบต่อครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง เรื่องสภาพปัญหาและมาตรการในการจัดการกับปัญหาการใช้สารเสพติดในภาคใต้ รองศาสตราจารย์ชอลดา พันธุเสนา และคณะ (2545) พบว่าผลกระทบที่เกิดต่อตัวบุคคลสิ่งที่เห็นได้ชัดจากสภาพภายนอกคือร่างกายที่อาจจะชubbม สิวผองคล้ำ หากใช้อย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้ภูมิคุ้มกันภายในร่างกายลดลง อาจส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจ หรือทำลายประสาทและสมองเกิดอาการความจำเลอะเลือน ประกอบกับภาวะทางจิตใจ มีอารมณ์แปรปรวนได้ง่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฤทธิ์ของยาเสพติดแต่ละประเภท

ในส่วนของผลกระทบต่อครอบครัวเมื่อมีสมาชิกในครอบครัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความผิดหวัง ส่งผลต่อสภาพจิตใจของคนในครอบครัว จนอาจจะส่งผลอื่นๆตามมา รวมถึงการเพิ่มรายจ่ายในการดูแลระหว่างที่ถูกคุมขัง และรายจ่ายในการเลี้ยงดูบุตรในกรณีที่อดีตผู้ต้องขังมีบุตรที่ต้องเลี้ยงดู สอดคล้องกับที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด เดอะดอร์วันสรุปไว้ว่า หากมีบุคคลในครอบครัวมีพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด จะสร้างผลกระทบต่อครอบครัว หรือใครก็ตามที่เป็นบุคคลใกล้ชิด ซึ่งก่อให้เกิดความเครียด การสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน การที่สมาชิกในครอบครัวต้องรับผิดชอบเรื่องบางอย่างแทนผู้ที่ใช้ยาเสพติด (ศูนย์บำบัดยาเสพติด เดอะดอร์วัน, 2022) นอกจากนี้ยังพบว่าการถูกคุมขังเป็นเวลานานจะมีผลต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและบุคคลรอบข้าง ทำให้ช่วงแรกที่พ้นโทษออกจากเรือนจำกลายเป็นบุคคลที่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในระหว่างที่ต้องเริ่มต้นการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษ เพราะในช่วงเวลาที่จำคุกทำให้ครอบครัวขาดรายได้และบางครอบครัวต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาใช้ (DiMascio, 2009)

3) การปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำ

จากการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติด พบว่าประเด็นหลักที่ทำให้อดีตผู้ต้องขังหญิงสามารถปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกระทำผิดซ้ำได้คือ การมีเป้าหมายในชีวิต โดยมีการตั้งเป้าหมายชีวิตและวางแผนการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษในขณะที่อยู่ใน

ระหว่างถูกคุมขัง และเรียนรู้ทักษะการประกอบอาชีพภายในเรือนจำเพื่อให้ตนเองสามารถนำมาประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองหลังจากพ้นโทษได้ เมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำอดีตผู้ต้องขังต้องเรียนรู้การใช้ชีวิตภายนอกเรือนจำ ซึ่งช่วงแรกของการใช้ชีวิตอาจจะมีอุปสรรคอยู่บ้าง ทั้งเรื่องของการใช้ชีวิตประจำวันที่ไม่มีใครมาคอยกำกับควบคุมให้ปฏิบัติตัวอยู่ในระเบียบเหมือนในเรือนจำ การปรับความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด จะต้องรู้จักหักห้ามใจและควบคุมตนเอง และรู้วิธีการปฏิเสธเพื่อไม่ให้ตนเองกลับไปสู่วังวนแบบเดิม ซึ่งทุกคนกล้าที่จะเปิดเผยว่าตนเองมีประสบการณ์ในการถูกคุมขัง โดยไม่เกรงกลัวต่อคำดูถูกหรือการได้รับปฏิบัติจากบุคคลรอบข้าง กล้าที่จะเผชิญกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการที่ผู้ต้องขังหญิงเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อว่าตนเองจะสามารถผ่านเรื่องราวต่างๆไปได้ แต่ทั้งนี้การปรับตัวดังกล่าวจะไม่สามารถสำเร็จได้หากอดีตผู้ต้องขังในการศึกษาคั้งนี้ไม่ได้รับการสนับสนุน หรือการให้โอกาสจากครอบครัวและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการปรับตัวของ Roger (Rogers, 1961, as cited in Pescitelli, 1997) ที่กล่าวไว้ว่า การปรับตัวเป็นการปรับที่เกิดขึ้นภายในตนเอง ที่มีความสอดคล้องระหว่างตัวเองและประสบการณ์ บุคคลที่ปรับตัวได้อย่างเต็มที่หรือเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี คือผู้ที่เปิดใจให้ยอมรับประสบการณ์ทั้งหมดอย่างเต็มที่ โดยปกติแล้วจากประสบการณ์ทั้งหมดที่ตัวบุคคลได้เคยเจอ ไม่ได้อยู่ในการรับรู้โดยรู้ตัวตลอดเวลา แต่สามารถนำมาสู่การรับรู้อย่างรู้ตัวได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่มีการใช้กระบวนการป้องกันตัวใด ๆ หรือการให้ความหมาย แต่จะเป็นการยอมรับตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไข มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างสอดคล้องกับประสบการณ์ พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปตามแนวโน้มในการพัฒนาตนเองอย่างสมบูรณ์เต็มที่ตามศักยภาพ (Self-actualization) มีโครงสร้างของคนที่ยึดหยุ่นอยู่ในกระบวนการที่จะรวมประสบการณ์ใหม่เข้ามาผสมผสานในโครงสร้างของตนได้เสมอ และเป็นผู้ที่อยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปออกมาเป็นกระบวนการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้ดังต่อไปนี้

1) การเตรียมความพร้อมก่อนพ้นโทษ อดีตผู้ต้องขังหญิงจะประเมินสภาพปัญหาตั้งแต่อยู่ในเรือนจำว่าหากพ้นโทษแล้วต้องเผชิญกับสถานการณ์อะไรบ้าง และหากต้องการความช่วยเหลือในเรื่องของการใช้สิทธิการรักษาสุขภาพ การขอขบประมาณสนับสนุนทุนในการประกอบอาชีพ การให้สถานที่พักพิงหลังพ้นโทษจะติดต่อหน่วยงานไหน เพื่อไม่ให้เป็นการชะงักของครอบครัวหลังพ้นโทษ

2) การปรับความเข้าใจกับครอบครัว หลังออกจากเรือนจำอดีตผู้ต้องขังทำ การปรับความเข้าใจกับพ่อ แม่ สมาชิกในครอบครัว จากการพูดคุยสื่อสารและขอโอกาสแสดงให้ เห็นว่าจะไม่กลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

3) หางานทำ เพื่อให้ตนเองมีรายได้ในการเลี้ยงดูตนเองและจุนเจือครอบครัว

4) ประสานความช่วยเหลือจากบุคคลหรือหน่วยงานสนับสนุนผู้พ้นโทษ เนื่องจากอดีตผู้ต้องขังหญิงเมื่อพ้นโทษแล้วจะยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ทันที เนื่องจากการมี ประวัติอาชญากรรมจึงลดโอกาสในการทำงาน ดังนั้นจึงมีการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้ง ภาครัฐเพื่อขอทุนในการประกอบอาชีพ และสมัครเข้าทำงานในหน่วยงานภาคประชาสังคมที่เปิด โอกาสให้กับอดีตผู้ต้องขัง

5) การปฏิเสธบุคคลที่ชักชวนให้กลับไปใช้ยาเสพติด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ควรเพิ่มโอกาสในการ ประกอบอาชีพให้แก่ผู้ที่มีประสบการณ์ในการถูกคุมขัง เพื่อเป็นการส่งเสริมการจ้างงานและลด โอกาสในการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้

2. สถาบันครอบครัว ชุมชนและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง สามารถ ร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของอดีตผู้ต้องขังทุกคนได้ หากมีการ ส่งต่อข้อมูลและประสานการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการปรับตัวเพื่อไม่กระทำผิดซ้ำของ อดีตผู้ต้องขังหญิงในคดียาเสพติดคือตัวบุคคล ดังนั้นผู้ที่ต้องการปรับตัวหลักพ้นโทษควรมีความ มุ่งมั่นและมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถกำกับควบคุมดูแลตนเองได้ กล่าวที่จะเผชิญหน้ากับ สถานการณ์ต่างๆและเปิดโอกาสให้กับตนเองในการเริ่มต้นสิ่งใหม่ จึงจะสามารถต่อสู้กับสิ่งยั่วยุ ต่างๆที่เสี่ยงต่อการให้กลับไปสู่วังวนเดิมได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งถัดไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสนับสนุนให้อดีตผู้ต้องขังหญิงสามารถปรับตัวและไม่ กลับไปกระทำผิดซ้ำได้มาจาก 2 ปัจจัยหลัก คือ การเห็นคุณค่าในตนเองและการได้รับโอกาส การ สนับสนุนจากครอบครัว หรือหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนอดีตผู้ต้องขังหญิงหลังพ้นโทษ ดังนั้นควร มีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่าง ครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเป็น แนวทางในการปรับตัวและหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำผิดซ้ำ

2. ทำการศึกษาวิจัยบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการปรับตัวแต่ละช่วง เพื่อถอดเป็นบทเรียนและสร้างเป็นคู่มือเพื่อใช้ในการสนับสนุนและส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือ หรือการมีส่วนร่วมในการปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- Albert Bandura. (1971). Social learning theory. *General Learning Press*.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development : EXPERIMENTS BY NATURE AND DESIGN*. United States of Anlerica: HARVARD UNIVERSITY.
- Daly, K. (1994). *Gender, Crime, and Punishment*: Yale University Press.
- DiMascio, W. (2009, March). Special Issue Reflections. *The Prison Journal*, 89, 3S-6S.
- Dr.Virginia Macdonald. (2013). IDPC Briefing Paper Drug control and harm reduction in Thailand *International Drug Policy Consortium (IDPC)*.
- Penal Reform International. (2020). *Global Prison Trends 2020*. In Vol. 6. (pp. 9).
<https://www.penalreform.org/resource/global-prison-trends-2020/>
- Pescitelli, D. (1997). *An Analysis of Carl Rogers' Theory of Personality*.
- Siegel, L. J. (2019). *Criminology : the core*.
- เดชา จินตกลสิการ, ส. เ., เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร., (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2559). ความหมายของยาเสพติด. สืบค้นจาก
http://www.prd.go.th/download/article/article_20160307165455.pdf
- กรมราชทัณฑ์. (2560). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์
<http://www.correct.go.th/popmaha/image/Law%202560%20.pdf>
- กรมราชทัณฑ์. (2564). ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ. สืบค้นจาก
<http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/searchAdvance>
- กฤตยา อาชวนิจกุล, ก. ว. (2558). ผู้ต้องขังหญิง:สถานการณ์และข้อเสนอเชิงนโยบาย. มหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- กุลภา วจนสาระ และ กฤตยา อาชวนิจกุล. (2558). ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำไทย. นครปฐม: สมาคมนักวิจัยประชากรและสังคม และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิตราภรณ์ จิตรธร. (2551). การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ศึกษาเชิงทฤษฎีการควบคุมตนเอง การควบคุมทางสังคม และการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

- ชนิกา ชุมทอง, ช. แ., ชุติมา จันทรจิตร, ปวีศา ผลกล้า, ภูมิพัฒน์ เกิดบัวเพชร, มณฑกานต์ อ่อนสี, ธีรยุทธ ปักษา. (2563). การคุ้มครองนักโทษหญิงในทัณฑสถานตามกฎหมายและข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชลธิช ชื่นอุระ และ ซาแมนต้า เจฟฟรี. (2561). เพศภาวะและเส้นทางสู่เรือนจำ: การศึกษาเรื่องเล่าของผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายคดียาเสพติดในประเทศไทย. In.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2548). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ตฤณห์ โพธิ์รักษา และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล. (2563). เส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด. วารสารสหศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 20(2), 44-56.
- นิศากร อุบลวรรณ. (2557). การกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลาง นครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา. (สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม).
- ประพนธ์ อางตระกูล และคณะ. (2556). แนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับการมีไว้ในครอบครองหรือใช้ประโยชน์ซึ่งอาวุธออกฤทธิ์ หรือการจำหน่ายยาเสพติดที่เข้าประโยชน์ทางการแพทย์. กรุงเทพฯ: กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.
- พงศกร อินธิไชย. (2552). การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเรือนจำกลางบางขวาง. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. (สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์).
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2563). ยาเสพติด. สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- พัชรียา ก้อนแพง. (2561). ปัจจัยเกี่ยวกับความผูกพันทางสังคมและการควบคุมตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ.
- มูลนิธิไอโซนและสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). นโยบายยาเสพติดและการจับกุมผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของประเทศไทย. นนทบุรี: โครงการ Women, Incarceration and Drug Policy in Southeast Asia.
- รองศาสตราจารย์ฮอลดา พันธุ์เสนา และคณะ. (2545). การทบทวนความองค์ความรู้ เรื่องสภาพปัญหาและมาตรการในการจัดการกับปัญหาการใช้สารเสพติดในภาคใต้. สำนักวิจัยและ

พัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์:

วรินทร์ พวงแก้ว. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรม บ้านกรูณาและบ้านปราณี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์).

ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2563). แนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายด้านอาชญาวิทยา.

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคมมิถุนายน 2563.

ศูนย์บำบัดยาเสพติดเดอะดอว์น. (2022). ทำไมการเสพติดถูกเรียกว่า เป็นโรคภัยของครอบครัว.

สืบค้นจาก <https://thedawnwellnesscentre.co.th/blog/family-disease-addiction/>

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2562). ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ). In สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (Ed.).

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). รวมกฎหมายยาเสพติด. สืบค้น จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

สุดสงวน สุธีสร. (2541). อาชญากรรม : ความหมาย ขอบเขตและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวรรณ ใจคลองแคล้ว. (2546). สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี. (ภาค นิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์).

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ราชาวดี ชัยกันย์
วัน เดือน ปี เกิด	1 พฤษภาคม 2534
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงใหม่
วุฒิการศึกษา	2556 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2564 วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	324/364 ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000

